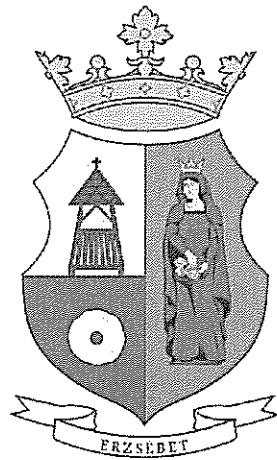

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Erzsébet Község Önkormányzat

2020-2025

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)	3
Bevezetés	3
A település bemutatása	3
Értékeink, küldetésünk.....	8
Célok.....	9
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)	11
1. Jogszabályi háttér bemutatása	11
2. Stratégiai környezet bemutatása.....	11
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége	13
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység.....	36
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége.....	51
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége.....	59
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	70
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása.....	77
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága.....	79
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	80
1. A HEP IT részletei	80
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése	80
Jövőképünk.....	81
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	83
3. Megvalósítás	89
3.1 A megvalósítás előkészítése	89
3.2 A megvalósítás folyamata	89
3.3 Monitoring és visszacsatolás	91
3.4 Nyilvánosság	92
3.6 Érvényesülés, módosítás	93
4. Elfogadás módja és dátuma.....	94

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló **2021.06.30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentum szerint átdolgozva**, Erzsébet Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait¹, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Erzsébet (németül Sandeschewe, horvátul Setržebet[4]) község Baranya megyében, a Pécsváradi kistérségben, Péctől 18 km-re keletre, Mohácstól 20 km-re északnyugatra helyezkedik el.

Erzsébet és környéke ősidők óta lakott hely, az itt talált régészeti leletek tanúsága szerint. Lakosai a XVIII. századig magyarok voltak. A török uralom alatt elnéptelenedett. Az 1687-ben végzett összeírásakor csak 20 lakost számoltak össze a településen.

1710-től Püspökszenterzsébetnek nevezték, utalva a föld korábbi birtokosára. Jelenlegi nevét 1949-ben kapta meg. 1741-ben német telepesek is érkeztek a községbe. Erzsébet az 1800-as évek végétől körjegyzőségi székhely is volt. Az 1970-es évektől lakossága állandóan csökken, jelenleg 298 lakosa van. Lakosságának 4,7%-a német, 3,2%-a cigány nemzetiségű volt, a többiek magyarok.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település lakosságának száma 2017 óta 262 főről 2020-ra 289 főre nőtt. A lakónépesség fogyása 2011-ben lelassult, azóta lakosság száma enyhe növekedést mutat.

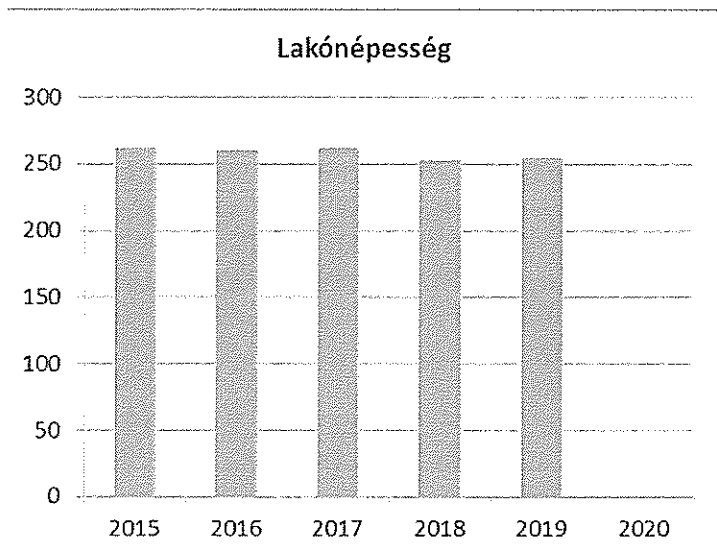
1. számú táblázat - Lakónépesség száma az év végén

Év	Fő (TS 001)	Változás
2015	262	bázis év
2016	260	99,24%
2017	262	100,77%

¹ Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia, Településrendezési terv, Településszerkezeti terv, Településfejlesztési koncepció

2018	253	96,56%
2019	255	100,79%
2020	n.a.	-

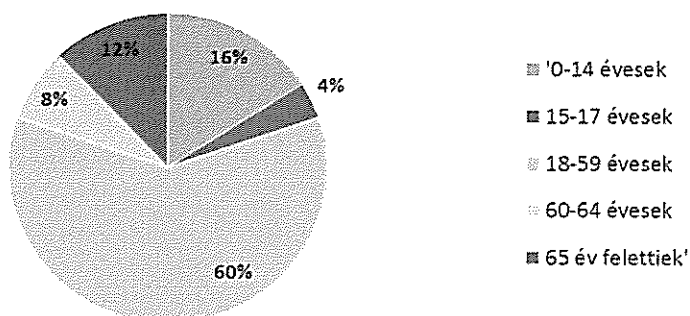
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

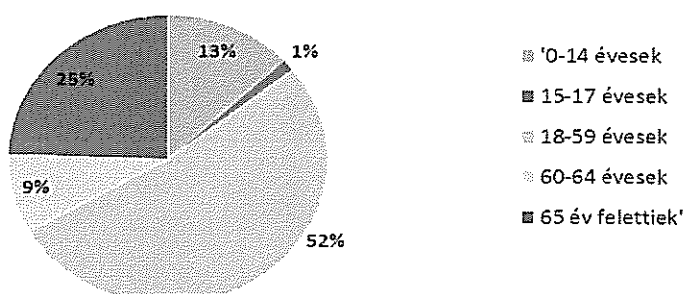
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	157	147	304	51,64%	48,36%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			6	1,97%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	25	19	44	8,22%	6,25%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	6	2	8	1,97%	0,66%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	95	77	172	31,25%	25,33%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	12	13	25	3,95%	4,28%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	19	36	55	6,25%	11,84%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Állandó népesség - férfiak életkori megoszlása

Állandó népesség - nők életkori megoszlása

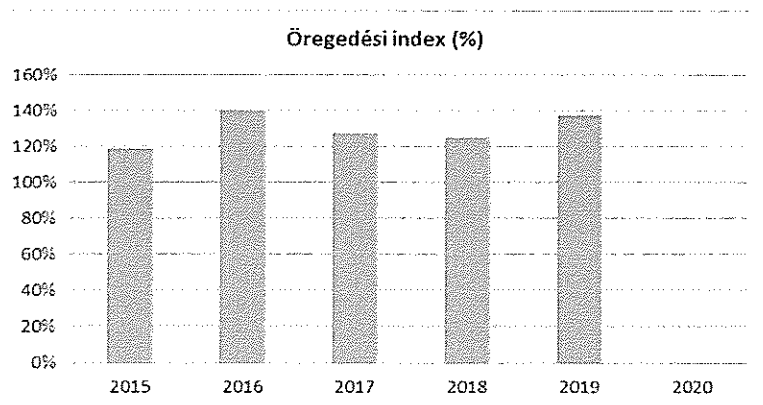

A férfiak aránya az országos átlaghoz viszonyítva magasabb, amely a 65 évesnél idősebb korosztálynál is jelentkezik.

A www.ksh.hu/teruleti_atlasz_jarasok internetes felületen közzétett - a járások és a járásokhoz tartozó települések statisztikai alapinformációi alapján, Erzsébeten a 2011. évre vonatkozóan a természetes szaporodás/fogyás mutatószáma -131% . A születések alacsony száma miatt a település népessége folyamatosan csökken, a lakosság elöregszik.

3. számú táblázat - Öregedési index			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2015	51	43	118,60%
2016	56	40	140,00%
2017	56	44	127,27%
2018	55	44	125,00%
2019	59	43	137,21%
2020	-	-	-

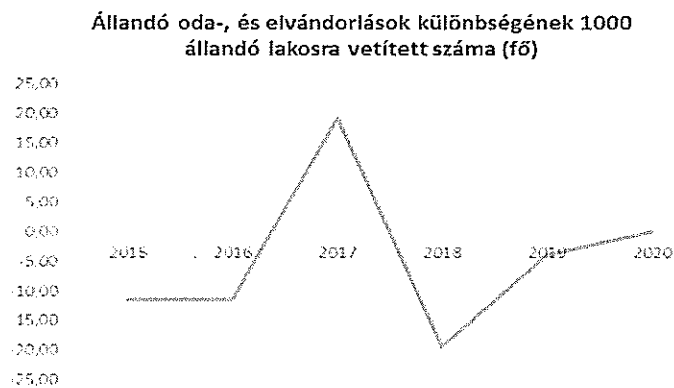
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A migrációs adatok is kedvezőtlenül befolyásolják a népesség számának alakulását, mivel elsősorban a fiatalok vándorolnak el a településről elsősorban azért, mert helyben nem találnak munkalehetőséget.

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2015	-11,41
2016	-11,49
2017	19,16
2018	-19,42
2019	-3,94
2020	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A fiatal korosztályok elvándorlása miatt kevés gyermek születik.

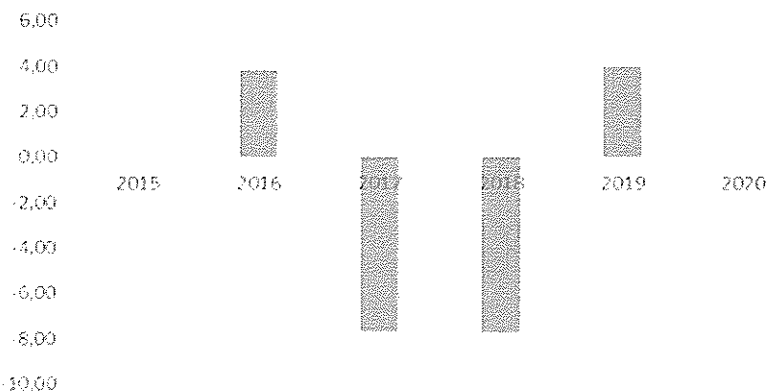
5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbözetének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)
2015	n.a.
2016	3,83
2017	-7,66
2018	-7,77
2019	3,94

2020

n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az élve születések és halálozások különbözetének
1000 lakosra vetített száma (fő)

Településszerkezet:

Erzsébet jelenleg 300 fő alatti lakosságával Magyarország aprófalvai közé tartozik. A településen egységes szerkezetű külterületi jellegű lakóhelyek nincsenek.

A népszámlálás óta (2001) a lakónépesség száma csökkenést mutat. Míg 2001-ben 354 fő a lakónépesség addig 2011. évben 301 fő. A településre történő bevándorlás a közeli településekről illetve Hollandiából mondható jellemzőnek, ám az elvándorlás megítélése is hasonló. Az elvándorlási irányok a közeli települések és a közeli városok, illetve a külföldi országok, elsősorban Németország. A népesség fogyásának a magyarázata nem a migrációs veszteség, hanem a népesség elöregedése jelenleg. A jelenlegi népvándorlásra vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

A település infrastruktúrája

Közúthálózat:

A KSH elérhető (2003. évi, 2004-2005-ben nem publikálták) adatai alapján a belterületi úthálózat hossza 8 km volt, ebből 7,5 km rendelkezett burkolattal. A kiépített utak egy részének burkolata jó állapotban van.

A település közúti környezeti terheit együttesen okozza az átmeneti és helyi forgalom. A helyi közúti személy és áruszállítással foglalkozó gazdálkodó szervezeteknek minden esetben telephellyel kellene rendelkezni a tehergépjárművek tárolása céljából. Pillanatnyilag ez nem minden esetben valósul meg, ezért esetenként akadályozzák a biztonságos közlekedést.

A település jelenlegi forgalmi helyzete hosszabb fejlődés eredménye, a kialakult állapotokat a földrajzi elhelyezkedés, az É-D-i, tengelyekre felfűződés determinálta. Ezekre az adottságokra terhelődött (terhelődik) rá az elmúlt 10-20 év motorizációs robbanása, a lemaradt közúthálózat felújítással szemben, amely elsősorban a Pécsvarad-Szederkény-Mohács országút külterületi útrészletének állapotának folyamatos romlásában jelentkezik.

Közműellátás:

A település közműellátása jónak tekinthető.

A gázellátás a belterületen teljes körű, a külterületeken részlegesen kiépített. A vezetékes ivóvíz ellátás szinte teljes egészében megvalósított. A csatornahálózatának kiépítése még nem történt meg.

Egészségügyi ellátás

Erzsébet Község Önkormányzata az egészségügyi alapellátás körébe tartozó feladatainak részben a Pécsváradi Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény, és a Támogató Szolgálaton /Mecseknádasd/ keresztül látja el, részben egészségügyi feladat-ellátási szerződések útján látja el, melyek a következők:

- háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
- fogorvosi ellátás,
- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás,
- védőnői ellátás,
- óvodai-egészségügyi ellátás.

Szociális ellátás

A szociális ellátást alapvetően három intézmény biztosítja, az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal, a Pécsváradi Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény, és a Támogató Szolgálat /Mecseknádasd/. A Pécsváradi Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény, mint elnevezése is mutatja többcélú intézmény az egészségügyi ellátásokon kívül szociális és gyermekvédelmi feladatokat egyaránt ellát.

A szociális alapszolgáltatások közül biztosítja:

- a szociális étkeztetést,
- a házi segítségnyújtást,
- a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- falugondnoki szolgálatot,
- az idősek nappali ellátását (Idősek Klubja), valamint
- a családsegítő szolgáltatást.

A szociális szolgáltatások lehetséges alanyai általában a kedvezőtlen életkörülmények között élők közül kerülnek ki, közülük is elsősorban az idősek, a betegek, a fogyatékkal élők.

Családsegítés:

A Családsegítő Szolgálat a szociális vagy mentálhigiénés problémák, krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyeknek, családoknak nyújt szolgáltatást az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából. A gazdasági világválság hatása érezhető a családsegítés terén. A megnövekedett terhek súlya alatt többen, és egyre gyakrabban keresik fel a szolgálatot. A szociális problémákkal küzdők jelentős számmal, az alacsony végzettséggel és szakképesítéssel nem rendelkezők körül kerülnek ki. Ők voltak azok, akik a rendszerváltozás után elsőként veszítették el a munkahelyüket, s kerültek ki a munkaerőpiacról.

Értékeink, küldetésünk

Az Európai Bizottság 2004 májusában tette közzé az „Esélyegyenlőség és diszkriminációmentesség a kibővített Európai Unióban” című Zöld Könyvet, amelyben konzultációra hívta az érintett szervezeteket, szereplőket. Ezek a konzultációk megerősítették azt az álláspontot, mely szerint kiemelkedően fontos mind az esélyegyenlőség, mind a diszkrimináció elleni küzdelem terén megvalósuló közösségi akciók kezdeményezése, beleértve az Európai Unió antidiszkriminációs jogalkotása hatásának maximalizálását.

A diszkrimináció elleni fellépéssel és az esélyegyenlőséggel kapcsolatos törekvéseket a mindenki számára irányadó Esélyegyenlőségi Keretstratégia foglalta magába. Ennek nyomdokaiba lépett a 2007-től 2013-ig terjedő időszakra vonatkozó egységes szerkezetbe foglalt, egy közösségi akcióprogramként megfogalmazott PROGRESS közösségi program.

A közösségi jog e témakörre vonatkozó teljes harmonizációját hazánkban az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXXV. törvény (továbbiakban: törvény) valósította meg. A törvény kimondja, hogy az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség és deklarált célja, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára. Lehetővé teszi a közérdekű igényérvényesítést, a jogsérelem esetén a bizonyítási teher megfordulását, és 2005. évtől kezdődően speciális, az egyenlő bánásmód megsértése esetén eljáró hatóság felállítását rendelte el (Egyenlő Bánásmód Hatóság). A törvény 31. §-a értelmében Erzsébet Község Önkormányzata az alábbiakban dolgozza ki Települési Esélyegyenlőségi Programját (továbbiakban: Program):

Az esélyegyenlőség minden állampolgár számára fontos érték. Az esélyegyenlőség nem csupán követelmény, hanem az önkormányzatok hosszú távú érdeke is, hiszen azt a célt szolgálja, hogy mindenkinek esélye legyen a munkavállalásra, a karrierre, a jó minőségű szolgáltatásokra – függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges, vagy fogyatékossgal élő, milyen a származása, vagy az anyagi helyzete. Az esélyegyenlőség megvalósításának alapfeltétele a diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség. A Programnak a településen élő hátrányos helyzetű csoportokra kell irányulnia, akik számára a sikeres élet és a társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott marad a különböző területeken jelentkező hátrányaikat kompenzáló esélyegyenlőségi intézkedések nélkül.

Erzsébet Község Önkormányzatának célja, hogy Erzsébet olyan településsé váljon, ahol senki nem tapasztalja a hátrányos megkülönböztetés közvetlen, vagy közvetett formáját védett tulajdonságai alapján, ahol minden lakosával szemben érvényesül az egyenlő bánásmód elve, valamint biztosított az egyenlő hozzáférés az önkormányzat és intézményei által nyújtott szolgáltatásokhoz.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Erzsébet település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
a diszkriminációmentességet,
szegregációmentességet,

a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének feltérképezése és a feltárt problémák komplex kezelésre szolgáló (más települési programokkal összehangolt) intézkedési terv megalkotása, a helyben érintett szereplők bevonásával, szükség szerint a települések közötti együttműködések kialakításával.

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését a HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmasítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és 2021.06.30-i módosítása
- a Belügyminisztérium honlapján megjelent „MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötvt.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkntv.)

előírásaira.

2. Stratégiai környezet bemutatása

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát [1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.], majd 2014-ben annak frissítéseként a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t [1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.] 2021-ben elkészült a **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030** (MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait.

Új Roma Stratégia(2019-2030)

Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)

„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)

Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia (2010-2021)

Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)

Országos Fogyatékosügyi Program (2015-2025)

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózási politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózási politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült **Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió** is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében a **programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.**

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

(Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia, Településrendezési terv, Településszerkezeti terv, Településfejlesztési koncepció stb.)

A Program figyelembe veszi Erzsébet Község Önkormányzatának mindazon dokumentumait, melyek kitérnek az esélyegyenlőség megvalósítására, így különösen:

- Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terve, és Pedagógiai programja;
- Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal Esélyegyenlőségi koncepciója;
- Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal Közszolgálati Szabályzata;
- Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal SZMSZ-e;
- Pécsváradi Kistérségi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény Alapító okirata, Szolgáltatási Koncepciója.
- Baranya Megye Szociális Szolgáltatás szervezési Koncepciója.

A fenti dokumentumokban meghatározott célkitűzéseket jelen Program nem tartalmazza, mivel azokban az egyes területeket érintő feladatok, határidők részletesen meghatározásra kerültek.

Helyi esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő szabályozás az Erzsébet Község Önkormányzat Képviselő-testületének az egyes szociális ellátásokról szóló 12/2021. (X.22.) rendelete, amely a mélyszegénységben élők esélyegyenlőségének javítását célozza, meghatározza a települési önkormányzat szociális ellátásainak rendjét.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

A térség települései 2013. július 1-től a települési szociális idős, és gyermekjóléti feladatokat a Pécsváradi Szociális és Gyermekjóléti Társuláson, valamint az Erzsébeti Közös Hivatalon keresztül látják el.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

Az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatokat a TeIR adatbázisból, illetve önkormányzati adatokból nyertük.

A program készítésekor a 2011. évi népszámlálási adatok részben álltak rendelkezésre, továbbá kutatás hiányában nem álltak rendelkezésre a romák, fogyatékkal élők, családon belüli erőszak települési helyzetére vonatkozó kutatási eredmények.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A statisztikai adatok és a segélyezési tapasztalatok alapján egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élők, közöttük a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia megállapítása szerint: 2019-ben a gyermekes háztartások 9,4%-a élt a szegénységi küszöb alatt. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket. A romák nagy többsége, mintegy 5-600 ezren (összlétszámuk a becslések alapján kb. 750 ezer) ehhez az utóbbi csoporthoz tartozik. Ezért Magyarországon a romák felzárkóztatását megcélzó politikát nem lehet elválasztani a szegénység elleni általános küzdelemtől, a társadalmi és a gazdasági versenyképesség javításától. „A romák esetében jellemző az, hogy még a halmozottan hátrányos helyzetű csoportokon belül is legkedvezőtlenebb helyzetben lévőkhez tartoznak.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

Nem áll rendelkezésünkre adat arra vonatkozóan, hogy a településen hány fő vallja magát roma kisebbséghez tartozónak.

A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség, okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok mutatják meg leginkább.

Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből.

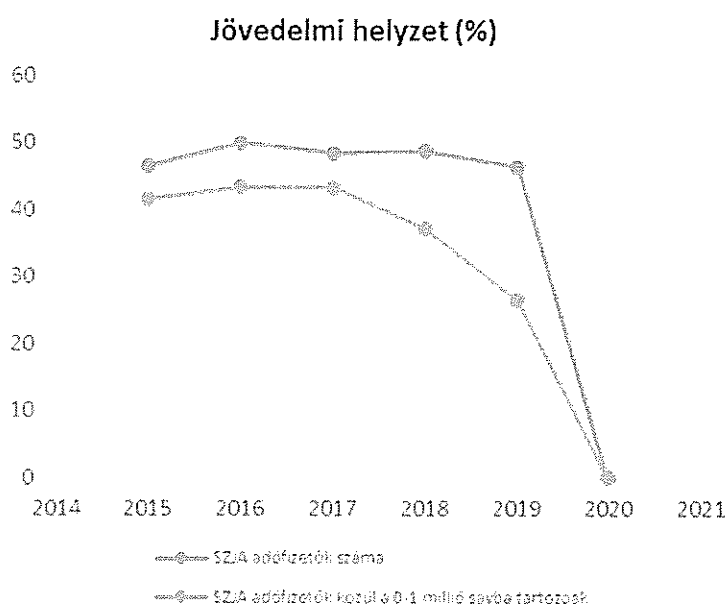
Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek és a romák. Kerületünkben tapasztalataink szerint a munkaerő-piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküli létből fakadó motiváltsági problémák, a társadalmi előítélet jelenléte. A roma nők iskolai végzettsége, foglalkoztatottsági szintje, jövedelme még a roma férfiakénál is jelentősen alacsonyabb.

A szegénységi kockázat magas és alig változott az utóbbi években. A falu – város, illetve településnagyság között megfigyelhető életesély különbségek meghatározók. A vidéki területeken, azaz a falvakban magasabb a munkanélküliségi arány, míg a városokban az átlagnál alacsonyabb. A szegénység kockázata és a biztonság hiánya halmozottan jelentkezik egyes hátrányos helyzetű, különösen sérülékeny csoportoknál. Ilyennek tekinthetők a nagycsaládosok, a nyugdíjasok, a roma népesség körébe tartozók, a fogyatékkal élők, a rossz egészségi állapotúak, szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek vagy hajléktalan emberek. Az idős népesség bizonyos csoportjainál fokozott a szegénység kockázata. A nyugdíjasok között a nemzeti átlagot jelentősen meghaladja az egyszemélyes háztartások aránya. Ezen egyszemélyes háztartások nagy részét alacsony jövedelemmel rendelkező özvegy nők alkotják.

Az SZJA adófizetők száma közelít az 50 %-hoz az állandó népesség körében. Ezen csoport 26,43%-a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozik az állandó népesség százalékában, amely jelentős javulást mutat a korábbi évekhez képest, amikor az SZJA adófizetők közel fele ebbe a kategóriába esett.

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet		
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2015	46,56	41,55
2016	50,00	43,42
2017	48,39	43,33
2018	48,68	37,16
2019	46,36	26,43
2020	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ftt.) és a MötV-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

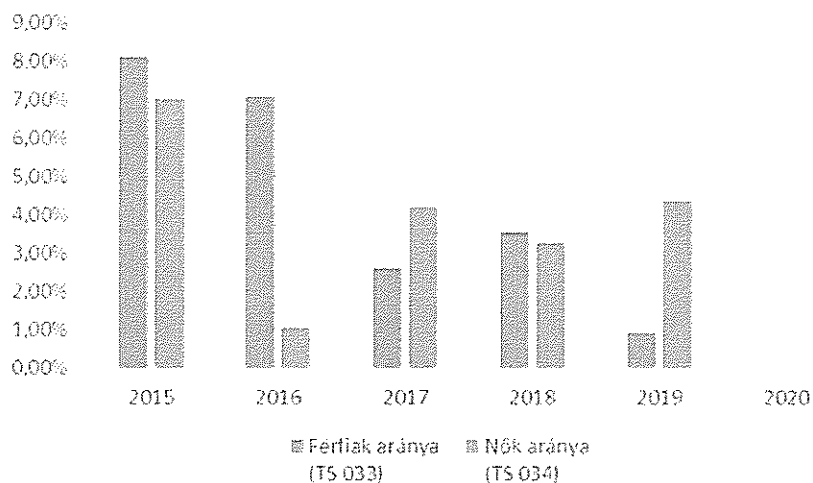
- a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete;

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint	
Év	Nyilvántartott álláskereső aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében

	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2015	8,11%	7,00%	7,56%
2016	7,08%	1,05%	4,07%
2017	2,61%	4,21%	3,41%
2018	3,54%	3,26%	3,40%
2019	0,93%	4,35%	2,64%
2020	-	-	0,00%

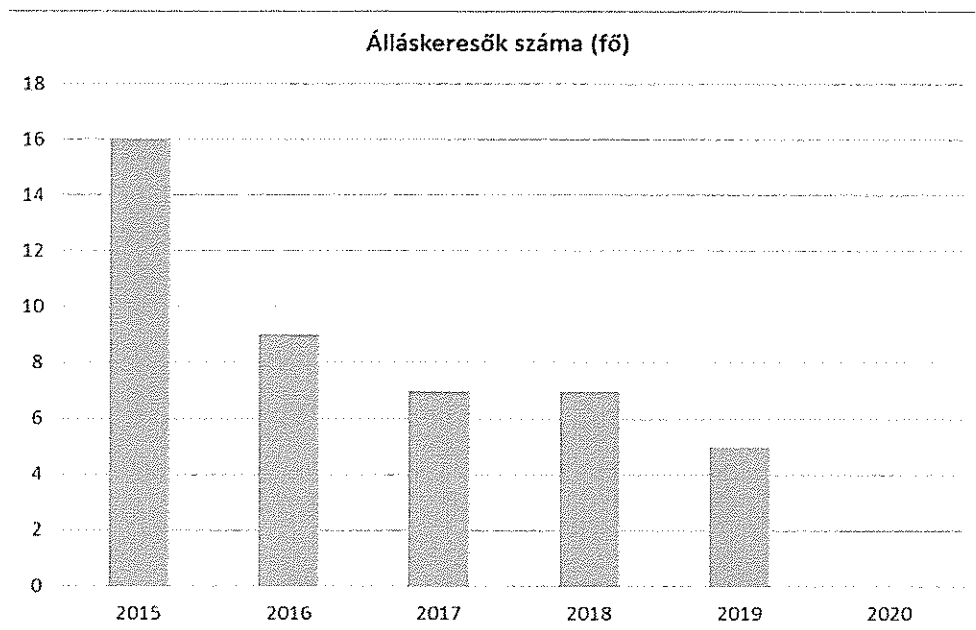
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Munkanélküliség nemek szerint

3.2.2. számú táblázat - Nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint							
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		Fő összesen	16	9	7	7	5
20 éves, vagy az alatti (TS 037)	Fő	n.a.	n.a.	1,00	1,00	n.a.	n.a.
	%	-	-	14,29%	14,29%	-	-
21-25 év (TS 038)	Fő	2,00	2,00	n.a.	1,00	3,00	n.a.
	%	12,50%	22,22%	-	14,29%	60,00%	-
26-30 év (TS 039)	Fő	4,00	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	%	25,00%	-	-	-	-	-
31-35 év (TS 040)	Fő	2,00	1,00	n.a.	1,00	1,00	n.a.
	%	12,50%	11,11%	-	14,29%	20,00%	-
36-40 év (TS 041)	Fő	5,00	1,00	n.a.	1,00	n.a.	n.a.
	%	31,25%	11,11%	-	14,29%	-	-
41-45 év (TS 042)	Fő	2,00	4,00	3,00	3,00	1,00	n.a.
	%	12,50%	44,44%	42,86%	42,86%	20,00%	-
46-50 év (TS 043)	Fő	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	%	-	-	-	-	-	-
51-55 év (TS 044)	Fő	n.a.	1,00	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	%	-	11,11%	-	-	-	-
56-60 év (TS 045)	Fő	1,00	n.a.	2,00	n.a.	n.a.	n.a.
	%	6,25%	-	28,57%	-	-	-
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	n.a.	n.a.	1,00	n.a.	n.a.	n.a.
	%	-	-	14,29%	-	-	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

- A KSH adatai alapján 2020. IV. negyedévében a munkanélküliek létszáma 196,5 ezer fő (2019. év hasonló időszakának adata: 155,2 ezer fő) a munkanélküliségi ráta 2020. IV. negyedévében 4,2%-os volt. A munkanélküliség átlagos időtartama 8 hónap, ez 1,5 hónappal kevesebb az egy évvel korábbinál.
- Az elmúlt években a hátrányos helyzetűek, inaktív munkaerő-piacra történő visszakerülése érdekében az önkormányzat közfoglalkoztatással igyekezett segíteni a munkavégzéshez kapcsolt, munkajövedelemmel járó foglalkoztatást. Az egyenlőtlenség meglétét bizonyító esetekről nincs tudomásunk, ha mégis érzékelhető a mindennapok során, az a társadalomban meglévő előítéletek alapján értelmezhető. Ezek ellen minden lehetséges eszközzel fel kell lépni.
- A regiszterben szereplő munkanélküliek száma az utóbbi években - a szezonális ingadozásoktól eltekintve - csökkenő tendenciát mutat.
- A megyei átlagos értékhez képest a kistérségek munkanélküliségi adatai jelentős eltéréseket mutatnak.
- Foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolhatók az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztályok, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek. Alacsony továbbá a 15–24 éves korosztály munkaerő-piaci részvétele is. A fiatalok távolmaradását főként az oktatási, képzési idő meghosszabbodása indokolja, ugyanakkor jelentősen megnőtt az iskola befejezése utáni munkahelykeresés ideje is. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését elsősorban a munkalehetőségek száma, a nem megfelelő szakmaválasztás, a szakmai tapasztalat hiánya és az iskolai végzettség befolyásolja. Az ifjúsági munkanélküliség strukturális munkanélküliség, a munkaerőpiac elvárásai ma már nemcsak a végzettségre és a szakképzettségre, hanem a különböző személyes kompetenciákra, szakmai és gyakorlati tudásra vonatkoznak.

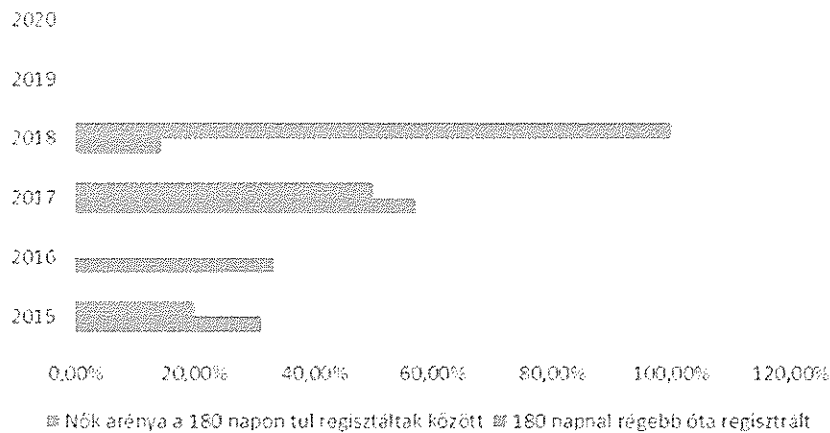
3.2.3. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%

2015	31,25%	20,00%
2016	33,33%	-
2017	57,14%	50,00%
2018	14,29%	100,00%
2019	-	-
2020	-	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

180 napnál hosszab ideje álláskereső

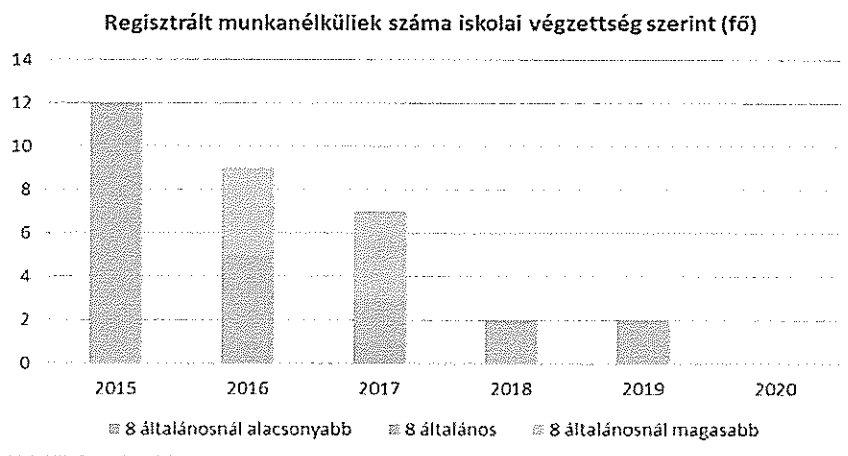
b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága;

A településünkön a munkanélküliek legalább 8 általános iskolai végzettséggel, de 60% ennél magasabb végzettséggel, többségük szakmával rendelkezik, azonban a térségben az ipari üzemek megszűnése és a gazdasági szerkezetváltás miatt a hagyományos szakmával rendelkezők számára kevés a munkalehetőség.

A felnőttoktatásban 2009 óta nincs adatunk arra, hogy valaki részt vett volna. Az átképzési második szakma szerzésére a lehetőségek nincsenek kihasználva, amely a tartós munkanélküliségi adatokban is megjelenik.

3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskereső száma iskolai végzettség szerint							
Év	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskereső száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskereső megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2015	16	n.a.	-	12	75,00%	-	-
2016	9	1	11,11%	4	44,44%	4	44,44%
2017	7	1	14,29%	2	28,57%	4	57,14%
2018	7	n.a.	-	2	28,57%	-	-
2019	5	n.a.	-	2	40,00%	-	-
2020	n.a.	n.a.	-	n.a.	-	-	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

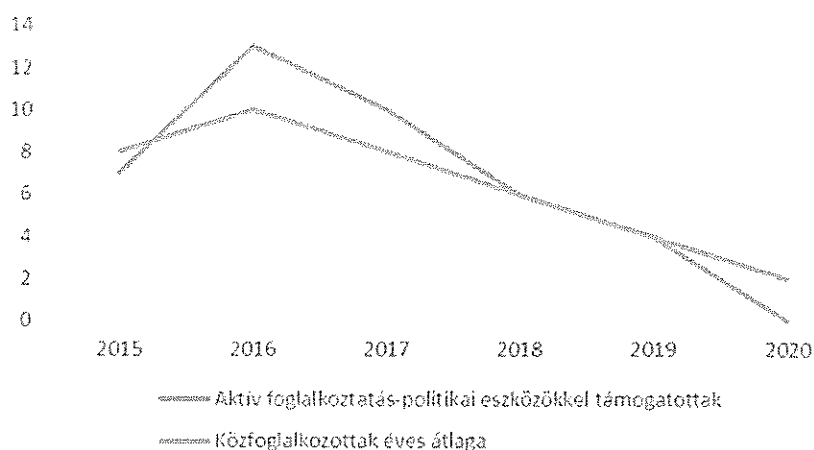

c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

3.2.5. számú táblázat - Foglalkoztatáspolitikai		
Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma (TS 050)	Közfoglalkoztatottak száma (TS 055)
	Fő	(éves átlag - fő)
2015	7	8
2016	13	10
2017	10	8
2018	6	6
2019	4	4
2020	n.a.	2

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközökkel támogatottak és közfoglalkoztatottak száma

2011. szeptember 1. napján hatályba lépett a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény, amely

létrehozta a közfoglalkoztatás új rendszerét. A foglalkoztatás szervezését az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal, illetve jogelődjei látták/látják el, a munkáltatói jogkört a polgármester gyakorolja. A munkaügyi, bérszámfejtési feladatokat az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal és jogelődjei végezték/végzik. A közterületen dolgozók szakmai irányításával a polgármester és a munkafelügyelő foglalkozott. Az elmúlt években az önkormányzat vállalta a tartós munkanélküliek foglalkoztatását.

Központi szerepe volt az önkormányzati hivatalnak. Részben ide szerveződött a legveszélyeztetettebb csoport a hosszú ideje munka- és végzettség nélküli álláskereső foglalkoztatása. Részben a családsegítőn keresztül itt biztosítunk helyszínt a szociális szolgáltatásoknak.

2019. évben összesen 4 fő munkanélküli dolgozott közfoglalkoztatásban.

- d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői; közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok;

A település bár Pécs régióközpont, illetve Pécsvárad-Komló-Mohács-Bóly vonzáskörzetében helyezkedik el, tömegközlekedési eszközökkel nehezen megközelíthető. Vasútállomás a településen nincs, a legközelebbi működő vasútállomás Pécssett található. A megyeközpontba, amely mindössze 22 km-e van, naponta 2 közvetlen buszjárat indul, illetve érkezik, az átlagos utazási idő több, mint egy óra. Pécsvárad átjárással, közel egy órát vesz igénybe a megyeközpont megközelítése. Mivel Pécsváradon nincs jelentősebb foglalkoztató a nagyobb központok/munkahely megközelítése a tömegközlekedési eszközökkel nehéz, ami nehezíti az elhelyezkedést és jelentős oka a fiatalok elvándorlásának.

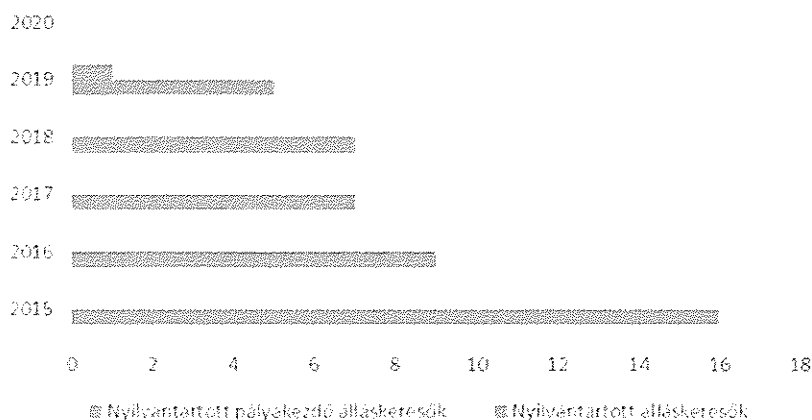
- e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük;

Komoly probléma, hogy egy országos adat szerint a 16 év feletti lakosság 51 %-a még mindig digitálisan írástudatlan. Különösen nagy a lemaradás – az idősök mellett – a munkanélküliek, a hátrányos helyzetűek, a kistelepüléseken élők és alacsony végzettségűek körében, akiket szinte csak a felnőttképzés keretében lehet megszólítani.

3.2.6. számú táblázat - Pályakezdő álláskeresők száma		
Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (TS 053)
	Fő	Fő
2015	16	n.a.
2016	9	n.a.
2017	7	n.a.
2018	7	n.a.
2019	5	1
2020	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Álláskeresők

- f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok;

Baranya Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Komlói kirendeltsége, Komlón illetve heti két alkalommal Pécsváradon fogadja az álláskeresőket, a nem nyilvántartott munkát keresőket. Minden esetben elsődleges szempont, hogy az ügyintézők az ügyfelek részére megfelelő állásokat keresnek és ajánlanak fel. A Kirendeltség a munkaerő-piaci képzések lebonyolításában, a képzési lehetőségek felkutatásában, a pályaválasztási tevékenységben az intézményi és a piaci képzőkkel tart fenn kapcsolatokat. Ebben a munkáltatók is részt vesznek, amennyiben az igényeik alapján munkaviszonyban állók, vagy felvételre kerülők előzetes képzéseit igénylik. A tanácsadás keretében: munka-, pálya-, álláskeresési-, rehabilitációs és pszichológiai egyéni tanácsadáson való részvételre van lehetőség. Ezen kívül a Kirendeltség együttműködik még a kerületi szociális és más intézményeivel a konkrét feladatoknak megfelelően.

Helyi foglalkoztatást a közfoglalkoztatási program jelenti, amely a regisztrált álláskeresők 70%-nak foglalkoztatásához nyújt lehetőséget. A felnőttképzési lehetőségek egyelőre kihasználatlanok.

- g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása;

A mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatására jelenleg nincs lehetőség.

- h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

A településen hátrányos megkülönböztetést a foglalkoztatás területén nem tapasztaltunk ilyen irányú bejelentés nem érkezett.

- i) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáféréseinek lehetőségei.

A Digitális Jólét Program (DJP) keretében több, pályázati forrású informatikai képzés is megvalósult. Volt, amelybe nagy részben a közfoglalkoztatottak, volt amelybe pedig a fiatalok (18 év alattiak) voltak bevonva. A településen ingyenes wifi áll rendelkezésre.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

Az alapszolgáltatások

Az alapszolgáltatások megszervezésével a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakókörnyezetükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból, vagy más okból származó problémáik megoldásában.

A szociális szolgáltató, illetve intézmény együttműködik az ellátási területén működő szociális, gyermekjóléti – gyermekvédelmi, egészségügyi, oktatási és munkaügyi szolgáltatókkal, intézményekkel, így különösen

- a.) az otthonápolási szolgálattal,
- b.) a pártfogó felügyelői szolgálattal, fogyatékos személy ellátása esetén a gyógypedagógiai, nevelési szakszolgálatokkal és a fogyatékos személyeket segítő, érdekvédelmi szervezetekkel,
- c.) pszichiátriai beteg és szenvedélybeteg esetén a háziorvossal és a kezelőorvossal.

Szociális alapszolgáltatások:

- a.) a falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás,
- b.) az étkeztetés,
- c.) a házi segítségnyújtás,
- d.) a családsegítés,
- e.) a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- f.) a közösségi ellátások,
- g.) a támogató szolgáltatás,
- h.) az utcai szociális munka,
- i.) a nappali ellátás.

A szociális igazgatásról és ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény az elmúlt években többször is módosították, melynek előírásait a Képviselő-testület az egyes szociális ellátásokról szóló önkormányzati rendeletébe épített be:

Az aktívkorúak ellátásának körében megállapított rendelkezésre állási támogatást felváltotta a bérpótló juttatás, amelynek feltételei több helyen is átalakultak. Alapvető módosítás, hogy a bérpótló juttatásra való jogosultságot évente felül kell vizsgálni, míg a rendelkezésre állási támogatást csak kétfévente kellett. A két felülvizsgálat között eltelt időben minden támogatottnak legalább 30 nap munkaviszonyt kell létesítenie, olyan módon, hogy az igazolható legyen a felülvizsgálatkor. Erre lehetősége van több módon. Nyílt munkaerőpiacon folytat keresőtevékenységet, egyszerűsített foglalkoztatottként létesít munkaviszonyt, háztartási munkát folytat, munkaerő-piaci programban vesz részt, közérdekű önkéntes tevékenységet folytat, vagy közfoglalkoztatásban vesz részt. Az önkormányzat rendeletében a bérpótló juttatásra való jogosultság egyéb feltételeként írja elő, hogy a kérelem benyújtója, illetve az ellátás jogosultja a lakókörnyezete rendezettségének biztosítására vonatkozó, a rendeletében megállapított feltételeket teljesítse.

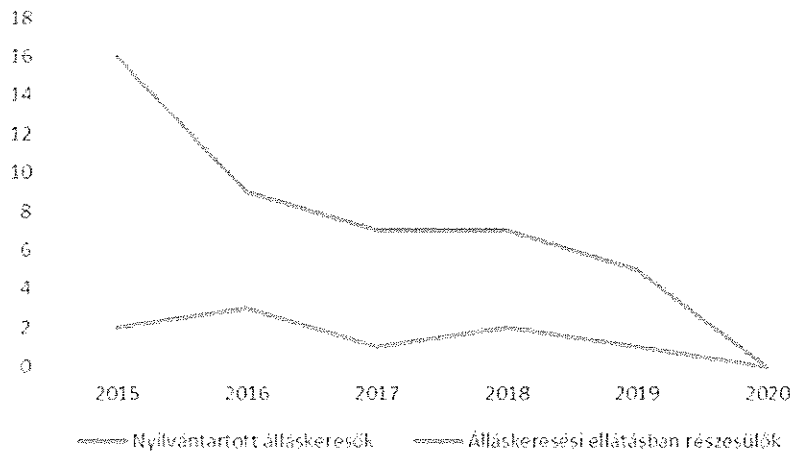
Rendszeres szociális segélyre lehet jogosult, aki egészségkárosodott, vagy aki az 55. életévét betöltötte, vagy aki az önkormányzat rendeletében meghatározott, feltételeknek megfelel, (pl mentális állapota miatt mentesítést kap), vagy 14 év alatti gyermeket nevel és a településen nincs biztosítva a gyermek napközbeni ellátása. A rendszeres szociális segély 90%-ban fedezett ellátási forma, a bérpótló juttatás csak 80%-ban. Javasolt a bevezetése, mert bár ezzel a mentálisan leépült (amennyiben ez megfelelően igazolható) embereket zárja ki a közmunkaprogram lehetőségéből a rendelet, de meghagyja a jövedelmüket. Az aktívkorúak ellátásában részülőknek továbbra is előírás a munkaügyi központokkal való együttműködés, míg az egészségkárosodott személyek

kivételével a rendszeres szociális segélyre jogosultak az arra kijelölt szervvel, a Prevenációs Központtal kötelesek együttműködni. A megállapodás elsődleges célja olyan szolgáltatások biztosítása, amely a munkaerőpiacra történő visszahelyezést segíti. A beilleszkedést elősegítő program a munkanélküliség káros hatásait segített enyhíteni. Az anyagi helyzet romlásának következményeként a munkanélküli emberek kapcsolatai beszűkültek, megváltozott énképük és életvitelükben is izolálódtak. Az anyagi nehézségek konfliktusokat idéznek elő a munkanélküliek családjában.

3.3. 1. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai I.				
Év	Nyilvántartott álláskeresők száma (TS 052)		Álláskeresési ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 047)	
	Fő	15-64 év közötti népesség %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2015	16	9,52%	2	12,50%
2016	9	5,49%	3	33,33%
2017	7	4,32%	1	14,29%
2018	7	4,55%	2	28,57%
2019	5	3,27%	1	20,00%
2020	n.a.	-	n.a.	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök

Az álláskereső részére álláskeresési ellátásként álláskeresési járadék, nyugdíj előtti álláskeresési segély, valamint költségtérítés jár. Az álláskeresési járadék maximum 90 nap lehet, a munkaerőpiaci járulékalap 60 %-a, legfeljebb a minimálbér 100 %-a.

Erzsébeten a segélyben részesülők aránya 2008-2009 között csökkent, 2009-2010-ben kismértékben növekedett 2012-2017-ben pedig 0%-os értéken stagnál. Az adatok alapján megállapítható hogy Erzsébeten a lakosság átlagosan 0% részesül segélyben, amely alatta van a környező településeknek és a megyei átlagának.

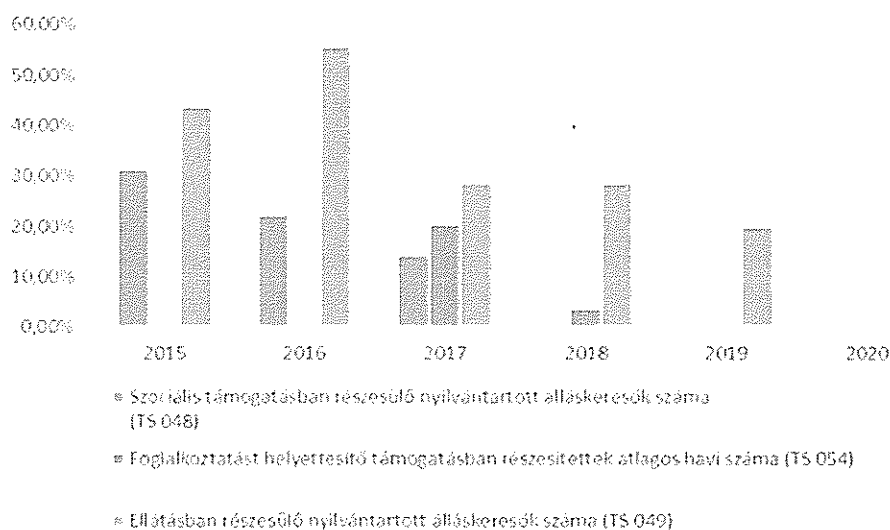
A nyilvántartott álláskeresők száma 2012-2017 között 7 és 13 fő között ingadozott, a járadékra jogosultak aránya folyamatosan csökken, amelyet a jogszabályi változások jelentősen befolyásolnak.

3.3.2. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II.

Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 048)		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (TS 054)		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (TS 049)	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2015	5	31,25%	n.a.	-	7	43,75%
2016	2	22,22%	n.a.	-	5	55,56%
2017	1	14,29%	1	20,29%	2	28,57%
2018	n.a.	-	0	3,71%	2	28,57%
2019	n.a.	-	n.a.	-	1	20,00%
2020	n.a.	-	n.a.	-	n.a.	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Passzív foglalkoztatás-politikai eszközkel támogatottak száma a 15-64 év közötti népesség arányában II. (%)

Rendszeres szociális segélyben és álláskeresési támogatásban részesülők aránya 2011-2012-ben, a munkanélküliek 12,5%-ban állandósult, ami 2 főt jelent.

Az elmúlt évben szociális kérelemként iktatott iratok száma összesen 51 darab, ezt megelőzően közel ugyan ennyi volt, ami nem mutatja a valós tendenciát mivel pl. a közgyógyellátási, és az ápolási díj iránti kérelmeket a kérelmezők a járási hivatalhoz adják be.

Jelentős változás az egyes támogatásokra jogosultak számában látható. Településünkön családi segélyezés van, a segélyek célzottak és általában pénzbenei juttatásként kerülnek megállapításra.

A segélyezési tapasztalatok azt mutatják, hogy az ellátott családok 30-35 %-ánál, a szülő és a nagyszülő is ellátásban részesült. Sajnos a támogatottak száma növekszik.

3.3.3. számú táblázat - Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás

Év	Egészkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (TS 056)
	fő
2015	n.a.
2016	n.a.
2017	n.a.
2018	n.a.
2019	n.a.
2020	n.a.

Forrás: TeIR, KSH

Falugondnoki, tanyagondnoki szolgáltatás

A falugondnoki, illetve tanyagondnoki szolgáltatás célja az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése.

A falugondnoki szolgáltatás nyolcszáz lakosnál kisebb településen működtethető. A tanyagondnoki szolgáltatás legalább hetven és legfeljebb négyszáz lakosságszámú - külön jogszabályban meghatározott - külterületi vagy egyéb belterületi lakott helyen működtethető. Amennyiben a helyi sajátosságok alapján a tanyagondnoki szolgáltatás több tanyagondnok közreműködésével valósítható meg, a tanyagondnokok által ellátandó körzetek határait a fenntartó települési önkormányzat rendeletében határozza meg - figyelemmel a lakosságszám korlátra - azzal, hogy új tanyagondnoki szolgáltatás négyszáz lakos fölött szervezhető meg.

A falugondnoki, illetve tanyagondnoki szolgáltatás a fenntartó önkormányzat rendeletében részletesen meghatározott feladatokat látja el, valamint - az önkormányzat rendeletében meghatározott módon - közreműködhet az étkeztetés biztosításában.

Egy településen - amennyiben a település mind a tanyagondnoki, mind a falugondnoki szolgáltatásra vonatkozó feltételeknek megfelel - vagy falugondnoki vagy tanyagondnoki szolgáltatás működtethető.

A településen 2018 évtől működik falugondnoki szolgáltatás.

Étkeztetés:

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen:

- a.) koruk,
- b.) egészségi állapotuk,
- c.) fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük,
- d.) szenvedélybetegségük,
- e.) hajléktalanságuk miatt.

A jogosultsági feltételek szabályait a települési önkormányzat rendeletben határozza meg. Jogosultsági feltételként jövedelmi helyzet nem határozható meg. Az étkeztetés formái különösen

a szociális konyha, a népkonyha és egyéb főzőhely keretében nyújtott ellátás. Az étkeztetés a lakosság szükségleteinek megfelelően megszervezhető az étel

- helyben fogyasztásával,
- elvitelének lehetővé tételével,
- lakásra szállításával.

Házi segítségnyújtás:

A házi segítségnyújtás keretében a szolgáltatást igénybe vevő személy saját lakókörnyezetében kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges ellátást. A házi segítségnyújtás keretében biztosítani kell:

- a) az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzését,
- b) az önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiénias körülményeinek megtartásában való közreműködést,
- c) a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való segítségnyújtást.

Amennyiben a házi segítségnyújtás során szakápolási feladatok ellátása válik szükségessé, a házi segítségnyújtást végző személy kezdeményezi az otthonápolási szolgálat keretében történő ellátást.

A házi segítségnyújtás igénybevételét megelőzően vizsgálni kell a gondozási szükségletet. A gondozási szükséglet vizsgálata céljából külön jogszabályban megjelölt szakértői bizottság működik.

A házi segítségnyújtást a szakvéleményben meghatározott napi gondozási szükségletnek megfelelő időtartamban, de legfeljebb napi 4 órában kell nyújtani. Ha a gondozási szükséglet a napi 4 órát meghaladja, a szolgáltatást igénylőt az intézményvezető tájékoztatja a bentlakásos intézményi ellátás igénybevételének lehetőségéről.

A házi segítségnyújtást a Pécsváradi Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény látja el.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Sajnos a lakások száma 2012 óta stagnál 127 db. Sok az üresen álló nem használt ingatlan, melyre az örökösök, fiatalok elköltözése ad magyarázatot.

A bérlakások és a szociális lakások száma is stagnál.

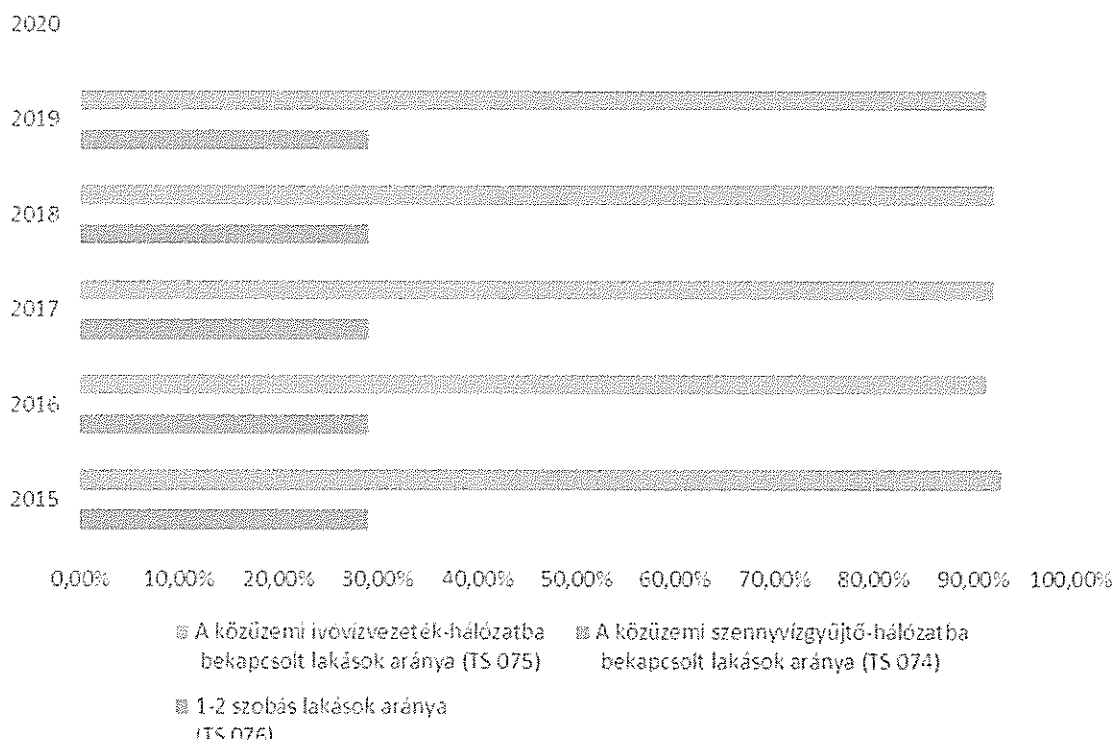
A Képviselő-testület az Önkormányzat tulajdonában lévő lakóházak felújítása folyamatos. Önkormányzati célként fogalmazódott meg 2023-ig az önkormányzati lakóingatlanok számának növelése és építési telkek kialakítása azonban a nép fogyása és a fiatalok elvándorlása miatt a jelenleg a megvalósítás mivel igény nem jelentkezett a program felfüggesztésre került.

3.4.1. számú táblázat - Lakásállomány
--

Év	Lakásállomány (db) (TS 073)	Épített lakások száma (TSv 077)	Épített lakások száma 1000 lakásra (TS 078)	1-2 szobás lakások aránya (TS 076)	A közüzemi szennyvízgyűjtő- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 074)	A közüzemi ivóvízvezeték- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (TS 075)
	db	db	db	%	%	%
2015	127	n.a.	n.a.	29,13%	-	92,91%
2016	127	n.a.	n.a.	29,13%	-	91,34%
2017	127	n.a.	n.a.	29,13%	-	92,13%
2018	127	n.a.	n.a.	29,13%	-	92,13%
2019	127	n.a.	n.a.	29,13%	-	91,34%
2020	n.a.	n.a.	n.a.	-	-	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

Lakásállomány és minősége

a) bérlakás-állomány

Önkormányzatunk összesen 3 önkormányzati bérlakással /házzal/ rendelkezik. Komfortnélküli, szükséglakás nincs.

b) szociális lakhatás

Az önkormányzati lakáshoz jutás rászorultsági alapon kérelemre, bérbeadással történik. A Lakás- és helyiséggazdálkodási koncepcióban előírtak szerint.

Az Önkormányzat a rendeletében fennálló feltételek esetén helyi támogatással nyújt segítséget azoknak, akik a településen házat vásárolnak, építenek vagy házukat korszerűsítik, felújítják.

Ezen túlmenően a fiatal házaspárok részére, a megszületett gyermekek számától függően, vissza nem térítendő támogatás állapítható meg.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

A településen ilyen ingatlan nincs.

e) lakhatást segítő támogatások

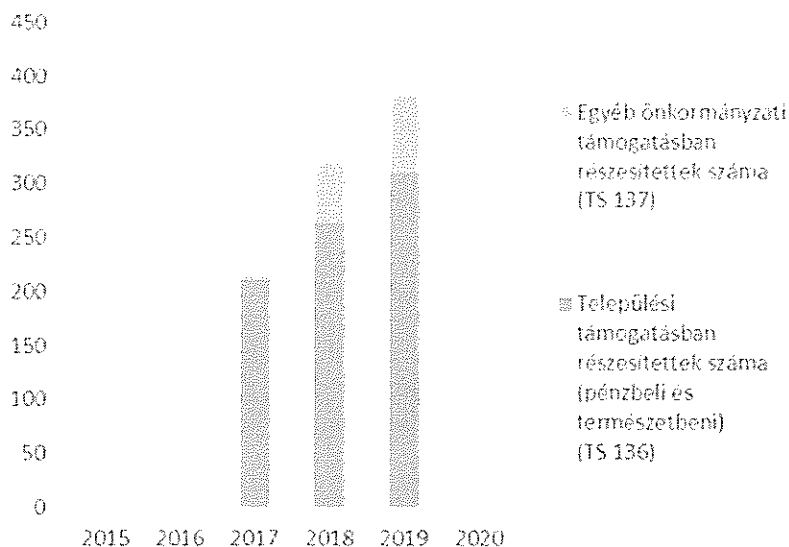
Lakhatást segítő támogatás a Lakhatási támogatás. Ezt a támogatási formát és a kiegészítő helyi kompenzációt pénzben nyújtjuk. A szociális törvény rendelkezik az adósságkezelési szolgáltatásról, amely akkor nyújt segítséget, ha már összegyűlt egy nagyobb összegű díjhátralék. A hátralékkal rendelkező családok esetében az önkormányzat hivatala nyújt segítséget a hátralék rendezéséhez. Ez lehet a támogatás, önkormányzati adósságrendezés, egyéb pénzügyi támogatás, mérőeszközök felszereléséhez hozzájárulás.

A szociálisan rászorulóknak esetében települési támogatási rendszer működik, amely több elemből tevődik össze. Részből a havonta történő természetbeni ellátásokkal csökken a lakáskiadások mértéke. Az elmúlt két évben a valamely közüzemi szolgáltatás felé hátralékkal rendelkező állampolgárok száma nőtt. Az adatokból jól látszik, hogy a 2008-2010 között a lakásfenntartási támogatásban részesülők száma 6 főről 18 főre emelkedett, 2011-2012 között a szociális jogszabályok módosulása következtében pedig 10 főben állandósult.

3.4.3. számú táblázat - Lakhatást segítő támogatások		
Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzügyi és természetbeni) (TS 136)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (TS 137)
	Fő	Fő
2015	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.
2017	211	4
2018	264	55
2019	310	72
2020	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Lakhatást segítő támogatások

f) eladósodottság

Tapasztaljuk, hogy a szegénység jellemzője a lakhatással összefüggő hátralékok felhalmozódása, és a lakossági adósságállomány folytonos újratermelődése. A családok közel fele azért kerül elutasításra, mert megelőző három évben már kapott segítséget az adósságrendezéséhez.

A legveszélyeztetettebb csoportok a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerülők, kedvezőtlen jövedelmi helyzetű családok, pályakezdők, nagycsaládosok, a hajléktalansággal veszélyeztetett, az erőszak áldozatai pl. kilakoltatás előtt álló családok, a lakásfenntartási nehézséggel küzdők, a lakhatással összefüggő adósságot felhalmozott háztartások és súlyos betegséggel küzdő családok. Erzsébeten az eladósodottság miatti krízishelyzetről jelenleg nincs tudomásunk.

g) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

A településünk közterületein nem élnek hajléktalanok, ennek ellenére a jelzőrendszer kiépített és a segítségnyújtást végző intézmények elérhetőek. A hajléktalanság problémája sok szempontból jogi, munkaerő-piaci, lakásügyi, pszichiátriai-értelmezhető. A hajléktalanok közül sokaknak még alkalmazkodási, összeférhetetlenségi problémáik is vannak és nem utolsó sorban valamilyen szenvedély betegségük is vélelmezhető.

A hajléktalanná válás jellemző okai strukturális (szegénység, tartós munkanélküliség, intézményekből való kikerülés) és családi-, kapcsolati konfliktusok. Számuk nehezen meghatározható. Többségük semmilyen szociális intézménnyel nem tart kapcsolatot, kisebb hányaduk leginkább karitatív intézményekkel, népjóléti irodákkal, munkaügyi intézményekkel áll kapcsolatban. A hajléktalanok többsége (80%-a) férfi, az átlagéletkor 39,7 év. A leggyakoribb az 55 évesek száma. Nagyobb részük egyedülálló (nőtlen/hajadon, elvált). A hajléktalanok 94,2 %-ának nincs munkája, a munkavállalók zömmel a „fekete” munkaerőpiacon dolgoznak, tehát nincs társadalombiztosításuk, nem szereznek szolgálati időt és egyáltalán nincsenek stabil megélhetési- és munkaügyi helyzetben. Ellátásukban kiemelkedő a nem állami szervezetek részvétele, ugyanakkor a szociális és egészségügyi ellátásuk nem kellően megoldott és összehangolt. Baranya megyében a TÁMASZ Alapítvány szervezésében, Pécssett jól kiépített ellátórendszer működik. A hajléktalanság kezelésében szintén fontos a társadalmi reintegráció és rehabilitáció közreműködő szereplőinek folyamatos konzultációja, programkidolgozása.

Hajléktalan személyeket ellátó bentlakásos intézmények

A hajléktalan személyek ellátását biztosító bentlakásos, illetve átmeneti intézményi elhelyezési formák területi eloszlása igen egyenetlen. Jelentős ellátórendszer épült ki Pécssett, elsősorban a TÁMASZ Alapítvány fenntartásában, ahol bentlakásos formában Átmeneti Szállás (férfiaknak és nőknek), Éjjeli Menedékhely (férfiaknak és nőknek), Ápoló Otthon, és Lábadozó áll a rászorulóknak rendelkezésére (összesen 215 férőhely), valamint a téli időszakban plusz 40 főnek időszakos férőhely. E mellett megszervezték a Nappali Melegedőt (200 fő), a Népkonyhát (150 fő), a hajléktalanok 24 órás Háziorvosi Ügyeletét – betegszállítással -, továbbá az ellátórendszerrel szemben bizalmatlan, abból valamilyen okból kiszoruló hajléktalanok segítésére két Utcai Szociális Szolgálatot (4 fő) működtetnek. Ezen kívül a TÁMASZ Alapítvány látja el a Dél-Dunántúli Régió Diszpécser Szolgálat, és a Dél-Dunántúli Régió Módszertanának feladatait.

Pécs mellett Szigetváron (12 fh.), Komlón (24 fh.) és Mohácson (19 fh.) találunk hajléktalan személyeket ellátó intézményeket.

A hajléktalan személyeket ellátó átmeneti férőhely kihasználtság az elmúlt években jelentősen megemelkedett, egyes ellátási formákban (pl. éjjeli menedékhely) 120 % körül mozog.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

Szegregátumnak nevezzük azokat a területeket, ahol az aktív korú népességben belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mindkét mutató tekintetében magasabb, mint 50%. Az általános tapasztalatok alapján elmondható, hogy ezen területeken az alacsony státuszú mélyszegénységben élő és roma népesség koncentrációja igen magas, éppen ezért a városi szegregátumok meghatározásának egyik elsődleges célja az ilyen jellegű területek lehatárolása.

Városszerkezetileg a szegregátumoknak alapvetően kétféle típusa jelentkezik:

- a városszövetbe ágyazódott szegregált, szegregálódó területek (általában ezek jelentik a telepszerű környezetet),
- a városszövettől elkülönült, alapvetően nem lakó-funkciójú területekbe ékelődött szegregátumok (általában ezek jelentik a telepeket)

- a) a telep, /szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, a közösségi közlekedés, és a munkába jutás egyéb lehetőségei, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közsolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői);

Erzsébeten nincs szegregátum.

- b) a telepen, /szegregátumokban élők általános jellemzői és társadalmi problémák szempontjából főbb mutatói: életkori megoszlás, iskolai végzettség, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezetttek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya;;

A településen szegregátumok nem alakultak ki ezért ilyen település környezetben nem élnek.

- c) a szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai.

A településen a népességben belül jellemzően alacsony a romák aránya, a roma lakosság a településen szétszóródva él. A lakosságon belüli arányokról pontos számok nem állnak rendelkezésre, ám az nyilvánvaló, hogy a településen nagy tömegben nem található meg egy-egy területen, így az is elmondható, hogy erőteljes etnikai szegregáció nem tapasztalható.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

A települési állampolgárok a közszolgáltatások többségét – házi orvosi és a gyermekorvosi ellátás kivételével- nem tudják helyben elérni. Az Önkormányzat minden kötelező feladatát ellátja, megjelenő lakossági igények alapján önként vállalt feladatokkal nem tudja kiegészíteni az ellátó rendszerét.

Az egészségügyi ellátás színvonalasan biztosított az alapellátás körébe tartozó települési önkormányzati feladatok tekintetében:

- házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
- fogorvosi alapellátás,
- alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás (felnőtt, gyermek),
- védőnői ellátás,
- iskola- és ifjúság orvosi ellátás.

2012-ben a településen 1 vegyes orvosi praxis működik, emellett 1 védőnő tevékenykedik. Betöltetlen házi orvosi, védőnői valamint ápolónői státusz nincs. A vizsgált időszakban az ellátásban megjelentek száma arányos a település lakónépessége számának változásával.

3.6.1. számú táblázat – Egészségügyi ellátás						
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett házi orvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett házi orvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma (TS 110)	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott) (TS 133)	Ápolási díj, alanyi jogon: támogatásban részesítettek évi átlagos száma (TS 135)
	db	db	db	db	Fő	Fő
2015	1	n.a.	n.a.	n.a.	7	n.a.
2016	1	n.a.	n.a.	n.a.	10	n.a.
2017	1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1
2018	1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1
2019	1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1
2020	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az adatok azt mutatják, hogy a rendelkezésre álló szakorvosi óraszám, illetve kielégíti a lakosok szükséglet alapú járóbeteg szakellátási igényeit. Az előjegyzési rendszer lehetővé teszi a telefonon, személyesen vagy interneten történő bejelentkezést.

A fogorvosi alapellátás területén 1 felnőtt körzet és 1 gyermek körzet elégíti ki a lakossági szükségleteket. 1 körzeti védőnő a házi gyermekorvosokkal szoros együttműködésben végzi munkáját. Tevékenységükkel a település egészét lefedik, az érintett családok (anyák, várandósok, gyermekek) részére elérhetőek.

Az éjszakai és munkaszüneti központi felnőtt orvosi ügyelet Pécsváradon 24 órás sürgősségi ügyelet formájában tevékenykedik.

Az óvodai nevelési-egészségügyi szolgálat orvosi feladatait 1 gyermekorvos látja el.

A területi ellátásért felelős kórház a Mohácsi Városi Kórház, illetve a Baranya Megyei Kórház, míg a gyermekek vonatkozásában a Pécsi Gyermek Klinika.

Az életminőség javítását és egészségfejlesztést szolgáló intézkedések (Eütv.) biztosítottak a településen. A család- és nővédelmi gondozás (Eütv., családtervezés, fogamzás előtti gondozás, genetikai tanácsadás, várandós szoptató anyá gondozása) a védőnői feladatellátás keretében biztosított a településen. Az ifjúsági egészségügyi gondozás speciális feladatainak ellátása (Eütv.) a kistérségben biztosított. 18 éves kornál fiatalabb korban szülő nőkről nyilvántartott adat nincs, de becslések szerint a vizsgált időszakban nincs 18. életévénél korábban szülő nő a településen.

b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkor kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

Kötelező jellegű népegészségügyi szűrések már nem léteznek. A behívóleveles szűrések ajánlottak. Kötelezően elrendelt szűrővizsgálat járványügyi indokkal lehetséges, ezek nem tartoznak a népegészségügyi szűrések közé.

Az egészségügyi mutatók viszonylag pontos képet adnak a település egészségügyi helyzetéről. Mind a méhnyakrák-, mind az emlőszűréseken alacsony a felnőtt nők részvételi aránya. A szervezett központi szűrővizsgálatokon a helyi romák kis arányban vesznek részt. A kötelező védőoltásokból senki sem maradt ki. Egészségügyi felvilágosító tevékenység keretei között az elmúlt évben 57 személyt értek el. 2012-ben a GYES-en és GYED-en lévők száma 7 fő. A helyi önkormányzat az egészségvédelemmel kapcsolatos ismeretek terjesztésében, a helyi társadalom egészségtudatos attitűdjének formálásában közvetlenül nem vállal szerepet. A hatékony egészségvédelem hangsúlyos eleme az önkormányzat által fenntartott közoktatási intézmények nevelési, oktatási programjának. Az önkormányzat által biztosított közétkeztetés megfelel az érintett korosztály egészséges étrendjére vonatkozó elvárásoknak. A 0-18 éves roma korosztály körében az alultápláltság nem jellemző probléma.

A népegészségügyi, koragyermekkor kötelező szűrésekhez való hozzáférés a lakosság számára biztosított, továbbá a településen szervezett egészségügyi szűrések térítésmentesen és önkéntes bejelentkezés alapján az állampolgárok számára hozzáférhetők. Ebben fontos tényező, hogy részben a szociálisan rászorult lakossági szegmens prevenciója élvez prioritást, de idetartoznak az életkor és neme által meghatározott kockázati faktor lehetőségével bíró állampolgárok is.

A primer és szekunder prevenció tevékenységét leghatékonyabban a védőnői szolgálat (1 fővel) és a házi gyermekorvosi ellátás biztosítja (1 fővel).

Fogászati szűrést az iskolai, óvodai- nevelési-egészségügyi feladatok közt a gyermekfogorvos végez az oktatási intézménnyel történt megállapodás alapján. Az iskolafogászati rendelésen szinte minden tanuló megjelenik szűrővizsgálaton.

Településünkön a prevenció és szűrőprogramok szervezésének hagyománya van. A programok az egészséget szolgáló egyéni magatartásminták kialakítását célozzák a lakosság körében, főként a gyermekek, idősek, illetve a magas kockázatú célcsoportokra fókuszálva, együttműködve a Magyar Vöröskereszt Pécsi Szervezetével, az idősek klubjával. A rászoruló idősek részére

telemedicinális egészségügyi gondozási projektek is bevezetésre kerültek (EKG, vércukor, koleszterin, vérnyomás meghatározások).

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

Egészségügyi szakellátás helyben (kórház, sürgősségi ellátás, emlő-szűrő állomás, méhnyak-szűrő szakrendelés és fogyatékos személyek rehabilitációja) nem biztosított. Ezeket az ellátásokat a 22 km-re lévő megyeközpontban, Pécssett lehet igénybe venni.

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

Az önkormányzat mind a köznevelési intézményben, bölcsődében és az idősök klubjaiban megszervezi a közétkeztetést, amely megfelel az érintett korosztály egészséges étrendjére vonatkozó elvárásoknak. Az ellátottaknak az önkormányzat konyhájáról kerül ki az étel, amelynek minőségi és mennyiségi ellenőrzése folyamatos, szakember bevonásával történik.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

Az önkormányzati sporttevékenység magában foglalja a testnevelés és sportkultúra valamennyi formáját, a gyermekek és felnőttek testkulturális, rekreációs és szabadidős tevékenységétől, rendszeres testmozgásától a technikai és szellemi sportokon át a versenysportig, beleértve a testnevelés, testedzés és az egészségmegőrzés minden kapcsolódó területét. Az Önkormányzat sportlétesítménnyel, sportpályával és tornateremmel nem rendelkezik. A kultúrházban kialakított tornaterem megfelelően szolgálja az óvodai testnevelés és szabadidősport ügyét (edzések, kiegészítő foglalkozások), valamint a környéken több sport egyesület, pl. a Geresdlaki Dózsa SE is várja az érdeklődőket.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz az önkormányzati társulásban működtetett Szociális Szolgáltató Központ /Pécsvárad/ biztosítja az állampolgárok számára az egyenlő esélyű hozzáférést. Az egyes telephelyeken a preventív rendszerszemléletű szociális munka keretében komplex segítséget nyújtanak az állampolgárok önálló életvitelének és készségének megőrzéséhez, erősítéséhez. Ide sorolható: a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, idősök nappali ellátása, fogyatékosok nappali intézménye, nappali melegedő, családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatás, bölcsőde, családi napközi és idősök átmeneti elhelyezését nyújtó intézménye. A szociális ellátások és a szolgáltatások összehangoltan, koordináltan működnek, nagymértékben lefedik a szociális szükségleteket. A helyi szociális ellátórendszer középpontjában továbbra is a segítségre szoruló emberek állnak, akiknek színvonalas ellátása feltételezi az emberi értékek tiszteletben tartását. A helyi szociális szolgáltatások gyakorlatában a személyközpontú szociális munka folyamatosan biztosított, amely megteremti a hátrányos helyzetben élők támogatásának, az esélyegyenlőség megteremtésének feltételeit.

A természetben nyújtott támogatások köréből kiemelkedik a közgyógyellátásban részesülők száma. 2016-ban 10 fő részesült közgyógyellátásban, ez az állandó népesség 2,8 %-a. A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma a települési népesség számának viszonylatában magas, ami részben az idős lakosság magas arányával, másrészt az alacsony nyugdíjakkal magyarázható.

A támogatottak fele a települési önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek alapján szociálisan rászorult személy. Egészségügyi szolgáltatásra 7-en jogosultak.

Ápolási díjban alanyi joggon 2013. óta nem részesült senki.

g) drogprevenciós szolgáltatások;

Drogprevenciós szolgáltatás a településen nem működik. A megelőzés azonban alapvető fontosságú, így a szolgáltatás kialakítása védelmet képezhet a lakosság egészsége tekintetében. Szükséges a szakértő szervezetek felkutatása és velük történő kapcsolatfelvétel, illetve kooperáció megteremtése.

h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Az Önkormányzattal szemben a közszolgáltatások nyújtása során hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt szankció megállapítására nem került sor.

i) előnyben részesítési (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül.

A pénzbeli ellátások és a közszolgáltatások szervezése során pozitív diszkriminációval segítjük a célcsoportokhoz tartozókat. Ez részben szabályozási eszközökkel, részben eljárások bevezetésével, részben a nyilvánosság eszközeinek alkalmazásával történik.

3.6.2. Népkonyha	
Év	Népkonyhán kiosztott ételadagok száma (db)
2015	0
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0

Forrás: Önkormányzati adat

Az Önkormányzat anyagi lehetőségek híján népkonyha működtetését nem tudja biztosítani.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai;

A közösségi élet színterei sokrétűek, ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, önkormányzati intézmények, a templomok, a civil szervezetek. Településünk kedvező természeti adottságokkal, értékekkel rendelkezik, polgáraink többsége lokálpatrióta.

A település lakosságának egészségét, gazdasági és társadalmi jólétét, életminőségének javítását úgy lehet biztosítani, ha tevékenységeink során a környezet és fejlődés, illetve a gazdaság, társadalom és környezet problémáit együtt kezeljük.

A ciklusprogramban testet öltő településfejlesztési stratégia, amely az erre épülő településrendezési tervekkel térbeli-műszaki-ökológiai kereteket biztosít a megfogalmazott célkitűzéseinek megvalósításához. A település zöldhálózati rendszerének fejlesztése a közterületek karbantartása, megőrzése tervszerű, és folyamatos.

A településen művelődési központ, könyvtár és cementlap múzeum működik. A zárt terek mellett jelentősek a közterületi rendezvények is. („Kistér parti”, „Elszármazottak találkozója” Gyermeknap, Falunap) A rekreációs célú szabadterek között a zöldterületek szerepelnek, de idetartoznak az önkormányzat tulajdonában lévő nevelési, és kulturális intézmények kertjei is.

A helyi közéleti szerep növekedésének ösztönzésére a helyi internetes portál, és a hírlevél szolgál. Az önkormányzati internetes weboldal, a teleház segítségével a településre vonatkozó főbb adatok, helyi önkormányzati jegyzőkönyvek, határozatok, rendeletek széles körű tájékoztatást biztosítanak.

Az Önkormányzat gondot fordít arra, hogy az állampolgárokat, a településen lévő „szellemi tőkét” bevonja a település társadalmi életébe, a településfejlesztési programok előkészítésébe. Segíti a nemzetiségi művészeti csoportok alakulását, bemutatkozását, a nemzetiségi hagyományörző rendezvények lebonyolításához helyszínt biztosít. A Helytörténeti Gyűjtemény gyűjti a helyi nemzetiségi történeti anyagokat, és időszakos kiállításokon bemutatja. Egyre nagyobb hagyománya van a civil szerveződéseknek, amelyek egy meghatározott célú közös állampolgári tevékenységeknek színtere. A helyi lakosság integrációját támogató közösségfejlesztő programok egyre nagyobb számban fordulnak elő.

3.7.1. számú táblázat - Intézményi ellátottság (2018)			
Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint) (TS 102)	Sportcsarnok, sportpálya léte (TS 103)	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma (TS 104)	Közművelődési intézmények száma (TS 105)
db	van/nincs	db	db
1	n.a.	78	1

Forrás: TeIR, KSH Tstar

b) közösségi együttélés jellemzői, konfliktuskezelési megoldások;

A településen az etnikai és a vallási csoportok békésen élnek egymás mellett. A településen az etnikai konfliktusok nem jellemzőek erre vonatkozóan adatunk nincs.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai;

A civil szervezetek aktívak, sokszínű tevékenységeikkel a település fejlődéséhez járulnak hozzá. Az Önkormányzat pályázati lehetőségek biztosításával, a Civilház működtetésével, rendszeres tájékoztatással és folyamatos párbeszéd fenntartásával segíti munkájukat. Számos civil szervezet önkéntes munkájával és adományok közvetítésével enyhíti a hátrányos helyzetű családok mindennapjait. A szolidaritás és felelősség mind magánemberekben, mind a településen működő gazdasági szervezetekben jelen van. Jellemzően felajánlások, önkéntes munkában nyilvánul meg. Ez a jelenség karácsony közeledtével erősödik fel, december hónapban jóval magasabb az ajándékozás készítése.

- d) a helyben élő nemzetiségek kulturális sokszínűségének bemutatása és kulturális identitásuk megőrzésének lehetőségei;

Erzsébeten jelenleg német nemzetiségi önkormányzat működik, korábban volt roma nemzetiségi önkormányzat is. A németek az elmúlt években, a koronavírus járvány okozta nehezített feltételek mellett is igyekeztek minden lehetőséget megragadni kultúrájuk megőrzéséhez, a társadalmi, kulturális különbségek felszámolásához. Rendszeresen részt vesznek az Erzsébeti Önkormányzat rendezvényeinek szervezésében, német fellépőket, hagyományőrző ételeket bemutatva.

- e) helyi lakossági önszerveződések

Erzsébeten jellemző a lakosság önszerveződése, aktívan működik az Erzsébet Községért Alapítvány településen. A közösségi élet eseményei gyakran civil kezdeményezésre zajlanak. (pl.: kézműves szakkör, gyermektábor)

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

A településen Roma Nemzetiségi Önkormányzat nem működik.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség, számuk nem csökken.	Közfoglalkoztatás továbbfolytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása.
A hátrányos helyzetek generációkon keresztül átöröklődése.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztatási, fejlesztési programok szervezése. Ösztöndíj alapítása a pályakezdés megkönnyítése érdekében.
A lakossági adósságállomány újratermelődése.	Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.
A roma népesség hátrányos helyzete több, egymással szorosan összefüggő társadalmi, gazdasági probléma eredője. Csak a több	Pályázati források kihasználása egy teljes körű szociális, képzési, foglalkoztatási projekt megvalósításához.

problématerületre az oktatás, foglalkoztatás, szociális és egészségügyi területre egyszerre koncentráló, átfogó problémakezelési megoldások, komplex programok vezethetnek eredményre.	Közösségi szociális munka szervezése.
A települési állampolgárok egészségügyi állapota megfelel az országos mutatóknak, nem jó.	Település egészségügyi szűrések népszerűsítése. Az egészségtudatos életmódra nevelés a felnőttek körében is, annak tudatosítása, hogy a szűrővizsgálatokon való mind nagyobb számú megjelenés az egészségesebb életet, a várható élettartam megnövekedését eredményezheti.
A romákra vonatkozó adatok gyűjtésének nehézségei, a célcsoport meghatározásának bizonytalanságai lehetlenné tették mérhető teljesítménykövetelmények rögzítését, és ezekre épített monitoring rendszer létrehozását. A számszerű adatok, indikátorok hiánya nem ad valódi értékelésre lehetőséget.	Jelzés a jogalkotók felé.
A romákkal szembeni diszkrimináció megjelenése az országos médiák közvetítésével.	Helyi médiában „jó példák” megjelenítésének kezdeményezése.
Digitális írástudás hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerő-piacon történő elhelyezkedést.	Képzések bővítése a munkanélküliek körére. Szociális rászorultság mértékében a nappali képzésben felsőfokú tanulmányokat folytatók internet előfizetési díjának átvállalása Közterületen térítésmentes WIFI szolgáltatás.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

Már születésünk, s talán fogantatásunk pillanatától esélyegyenlőtlenség állhat fenn, hiszen nem mindegy, hogy milyen családba születünk, hazánk keleti vagy nyugati térségében, tanyán, kis vagy nagy településen, kisvárosban avagy nagyvárosban. Az esélyegyenlőségre ebben a helyzetben is törekedni kell, tehát a cél az, hogy mindenki egyenlő eséllyel jusson az ellátásokhoz, rendelkezzen a kellő információval, tisztában legyen vele, hol érdeklődhet, tudja, milyen ellátások illetik meg, van-e választási lehetősége. Az ellátásokat hol igényelheti és az igénylésnek mi a módja! Az utóbbi években született szociális vonatkozású jogszabályokban megvalósult a jogalkotó azon törekvése, hogy az irányelveknek megfelelő, az egyenlő esélyeket biztosító jogszabályok szülessenek.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. (továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény) 5. §.-a szerint a veszélyeztetettség „olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza”.

Ez a megfogalmazás nyilván nem ad komoly támpontot egy-egy valós eset megítélésében, és így megőrzi a mérlegelés lehetőségét és felelősségét. A veszélyeztetettség fogalmának pontosítására a gyakorlati munkában mindenképpen szükség van. Egy lehetséges megközelítés az alábbi kategóriákat jelöli meg:

Veszélyeztetett

- az alkoholista, züllött, elmebeteg, pszichopata, krónikusan beteg szülő gyermeke,
- a felbomlott és ezáltal talaját veszített család elhanyagolt gyermeke,
- a bölcsődékben, óvodákban és iskolákban tartósan kirívó magatartású, neurotizálódott gyermek és serdülő,
- a tanulásban lemaradt, túlkoros gyermek,

- a galerikhez csapódó, javítóintézetből vagy a nevelőotthonból elbocsátott, nem utógondozott fiatal.

Gyermekbántalmazás

A gyermekbántalmazás a gyermek veszélyeztetettségének egyik megnyilvánulási formája, de a gyermek veszélyeztetettsége bántalmazás nélkül is megvalósulhat, így például a gyermek magatartása, a szülő egészségi állapota, anyagi körülménye, életvitele lehet veszélyeztető körülmény anélkül, hogy ez a gyermek bántalmazását is jelentené.

A gyermek bántalmazásán azt értjük, ha valaki(k) sérülést okoz(nak) a gyermeknek, vagy a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt, történést szándékosan nem akadályozza(ák) meg. Ez a gyermek további életére kiható, jelentős mértékű sérülés lehet testi, érzelmi, erkölcsi, szellemi, egészségügyi jellegű, illetve a gyermek méltóságát sértő, személyiségfejlődését károsan befolyásoló. A gyermekeket érheti bántalmazás családon belül, intézményi keretek között vagy – ritkább esetben – lehetnek idegen személy által okozott bántalmazás szenvedő alanyai is.

A magyar jogrendszerben nincs pontos meghatározás arra vonatkozóan, milyen eset minősül gyermekbántalmazásnak, elhanyagolásnak, a szakemberek között is vita van e tekintetben. A WHO definícióját elfogadhatónak tekinthetjük:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmódot, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” A rossz bánásmód lehet fizikai, érzelmi, szexuális és egyéb jellegű, és megvalósulhat aktív (cselekvő) és passzív (elhanyagoló) magatartással, a gyermeket rossz bánásmód érheti családon belül, illetve családon kívül.

4.1 A gyermekek helyzetének általános jellemzői gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

4.1. számú táblázat - Gyermekkorú népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2.számú táblázatból)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	157	147	304	51,64%	48,36%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)	6			1,97%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	25	19	44	8,22%	6,25%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	6	2	8	1,97%	0,66%

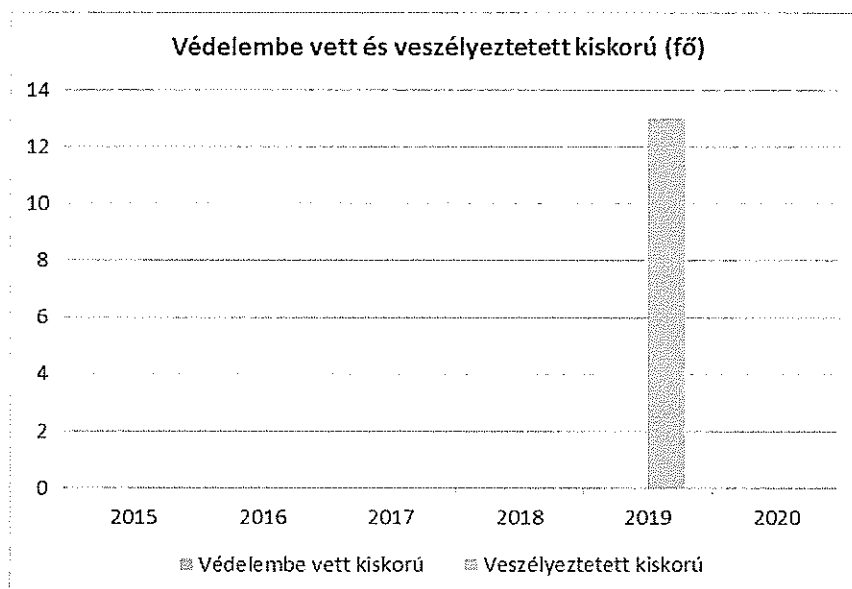
Forrás: TeIR, KSH Tstar

- a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékkal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

2008-2012. között mindösszesen 1 gyermeket vett a jegyző védelembe (2008.), családba fogadott, vagy átmeneti, illetve tartós nevelt státusszal rendelkező gyermek nincs a településen. A rendelkezésekre álló adatok alapján 2009 óta nincs tudomásunk veszélyeztetett gyermekről.

4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
	Fő	Fő
2015	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.
2017	n.a.	n.a.
2018	n.a.	n.a.
2019	n.a.	13
2020	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

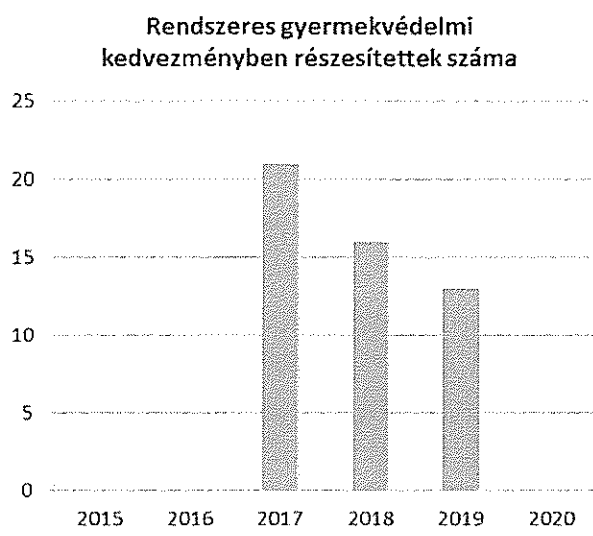
b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők, valamint

2019-ben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt a szülők 13 gyermek után igényelnek. A gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak aránya 2017-hez képest 38%-al csökkent. Az településen élő összes gyermek számához képest magas, ami a településen élő gyermekes családok nehéz anyagi helyzetét mutatja.

4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek	
Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma (TS 111)

	Fő
2015	n.a.
2016	n.a.
2017	21
2018	16
2019	13
2020	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

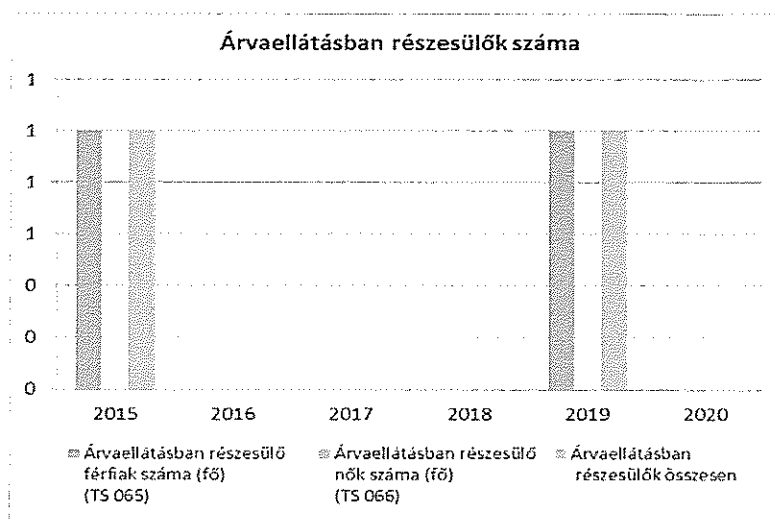
c) a gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők helyzete;

A településen kiegészítő gyermekvédelmi kedvezményben senki nem részesedik, mivel ilyen a helyi szabályozásban nincs.

Az árvaellátásban részesülők száma szerencsére az elmúlt években változatlanak mondható, nincsen e tekintetben növekedés.

4.1.3. számú táblázat - Árvaellátás			
Év	Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő) (TS 065)	Árvaellátásban részesülő nők száma (fő) (TS 066)	Árvaellátásban részesülők összesen
	Fő	Fő	Fő
2015	1	n.a.	1
2016	n.a.	n.a.	-
2017	n.a.	n.a.	-
2018	n.a.	n.a.	-
2019	1	n.a.	1
2020	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

d) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői

A településen 2012-ben 6 óvodás korú és 17 iskolás korú gyermek kapott ingyenes vagy kedvezményes étkeztetést, tankönyvtámogatásban senki nem részesült.

A településen magas a kedvezményes óvodai iskolai juttatásokban részesülők száma. Elmondható, hogy a 2-18 éves korosztályban szinte minden gyermek valamilyen juttatásban részesül.

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek helyzete;

Magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek a településen nem élnek az adataink szerint.

f) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői.

Nincs ilyen gyermek.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A kérdés nem releváns, szegregált, telepszerű lakókörnyezet nincs a településen.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossgal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok)

A körzeti védőnő 4 település (Erzsébet, Kátoly, Kékesd, Szellő) gyermekeit látja el. A területi védőnői ellátás mellett azonban az Erzsébeti Óvoda is az ellátáshoz tartozik. Az ellátás hozzáférése minden gyermek számára biztosított, a védőnő jellemzően kijár a családokhoz, nem kell a gyermekeket mozgatni.

A gondozottak igénye szerint (2 hetente, havonta) Baba-Mama klub működik Pécsváradon, ahol minden gyerekeket, nőket, családokat érintő témát feldolgoznak, átbeszélnek igény szerint.

4.3.1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	Fő	Fő
2015	1		0
2016	1		0
2017	n.a.		-
2018	1		0
2019	1		0,00
2020	n.a.		-

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

- b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

A gyermekorvosi ellátás helyben vehető igénybe. Betöltetlen praxis nincs. A gyermek szakellátások a városokban (Pécs, Mohács) működnek, egyes családoknak sajnos nagy problémát jelent a gyermek oda utaztatás, azon triviális ok miatt, mert nincs pénzük buszjegyre. Ezen javít, hogy az önkormányzat falugondnoki szolgálatot hozott létre, pályázati forrásból az Önkormányzat falubuszt szerzett be. Szerencsés lenne az orvosi és védőnői ellátáson kívül, ha a megfelelő szakemberek (logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus, TSMT, Konduktor, stb.) legalább heti 1 teljes nap fejlesztést végezhetnének. A házi orvos és a védőnő egyöntetű véleménye szerint szükség lenne ezekre a szakemberekre.

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás					
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett házi orvosi szolgálatok száma (TS 107)	Csak felnőttek részére szervezett házi orvosi szolgáltatások száma (TS 106)	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (TS 108)	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2015	1	n.a.	n.a.		
2016	1	n.a.	n.a.		
2017	1	n.a.	n.a.		
2018	1	n.a.	n.a.		
2019	1	n.a.	n.a.		
2020	n.a.	n.a.	n.a.		

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

- c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktató) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

Az Erzsébeti Gyermekszív Óvodában logopédus-gyógytornász segítségével a fejlesztési igények részben helyben megoldottak. Az egyéb szakellátási szolgáltatások a megyeszékhelyen érhetőek el.

- d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások;

A Pécsváradi Család-és Gyermekjóléti Szolgálaton keresztül működik a gyermekjóléti szolgálat, a lakosság és az érintettek teljes megelégedésére. A szolgálat munkatársa havonta több alkalommal ügyeletet tart Erzsébeten, és ezen túl folyamatosan járja a családokat, főleg az alapellátott családok és a veszélyeztetett gyermekek esetében. Ezen túl olyan, mint a Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, vagy egyéb gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatás a településen nincsen.

- e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás;

A napközbeni gyermek ellátást az Erzsébeti Gyermekszív Óvodában egy óvodai csoportban történik. A bölcsődei ellátás 2018-ban megszűnt, majd 2022-ben újra indult. A településen családi napközi nem működik.

4.3.3. a.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2015	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.
2017	n.a.	n.a.
2018	n.a.	n.a.
2019	n.a.	n.a.
2020	n.a.	n.a.

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

4.3.3. b.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyerekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2015	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2017	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2018	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

2019	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2020	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TelR, KSH Tstar

f) gyermekvédelem;

A gyermekvédelmi szolgáltatást intézményfenntartó társulás keretei között a hatáskörükbe tartozó ügyek tekintetében a Pécsváradi Járási Hivatal és az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal Jegyzője jár el, egyéb ügyekben a védőnői szolgálat és a Pécsváradi Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény végzi.

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások;

Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatás helyben nincs, a szolgáltatás Pécsváradon, Szederkényben és Mecseknádasdon érhető el legközelebb.

h) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés;

Az egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés a településen biztosított

i) gyermekétkeztetés (intézményi, hétvégi, szünidei);

Gyermekétkeztetésben részesülők számát a 4.1.3 táblázat tartalmazza, ingyenes tankönyvben a településen senki nem részesedik.

j) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

Erzsébet Község Önkormányzata és az Erzsébeti Német Nemzetiségi Önkormányzat rendszeresen közösen szervezi a település rendezvényeit, ahol a német nemzetiségi kultúra fellépők, főzések, stb. által bemutatásra kerül.

k) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor;

Az Önkormányzattal szemben a közszolgáltatások nyújtása során hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt szankció megállapítására nem került sor.

l) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

Az Önkormányzat hozzájárul a gyermekekkel kapcsolatos költségekhez, illetve a gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatokhoz. A helyi gyermekvédelmi rendszer sajátossága, hogy minden gyermek számára gondoskodást nyújt, ugyanakkor fokozott védelemben részesíti az arra rászorulókat. A különböző ágazatok együttműködnek és egymást segítik. Az egyes szolgáltatások, ellátások szociális rászorultság alapján, más ellátások ún. alanyi jogon járnak a gyermekek részére. Egyre elterjedtebb, hogy maguk a köznevelési, gyermekjóléti intézmények adomány gyűjtési programokat szerveznek vagy részt vesznek adomány kiosztásában. A feladatok ellátásában települési Civil szervezetek, egyházak részvétele bővíti a segítségnyújtás eszközeit. (Szociális Kerekasztal tagja, Civil Kerekasztal tagjai)

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékkal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

- a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása, a köznevelési intézménybe és más településen található fejlesztő programokra való eljutás módja, lehetőségei;

Az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda fenntartója az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás. Az óvoda 1 óvodai csoporttal működő, 25 férőhelyes intézmény. Az intézmény működési területe kiterjed Kátoly, Kékesd és Szellő települések területére is. Az óvodában 2 óvodapedagógus és 2 dajka és egy fő kisegítő dolgozik.

Az óvodában bevezetésre került a kompetencia alapú nevelés. Felvállalják a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai fejlesztését, integrációs nevelését. Emellett megvalósítják az SNI-integrációt is, a gyerekek fejlesztése a szakértői és rehabilitációs bizottság által kiadott szakvélemény alapján történik. Az óvoda épülete megfelelő, berendezése otthonos, esztétikus, gyermekbarát környezetet tükröz. A nyílászárók cseréje a fűtés és világítás korszerűsítésre, a részleges akadálymentesítésre, valamint a vizes blokk felújítása megtörtént. A technikai felszereltség megfelel a korszerű pedagógiai elveknek. Az óvoda rendelkezik a közeli művelődési házban rendelkezik kialakított tornaszobával.

Az udvar rendezett, jól karbantartott. A kültéri játékok folyamatos karbantartást igényelnek, szükséges lenne több EU-s szabványnak megfelelő kültéri játék beszerzésére.

Az óvodába járó hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermek aránya – összehasonlítva a kistérség többi óvodájával – alacsony. Fontos megjegyezni hogy a jogszabályozás változása miatt, amennyiben az egyik szülő magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik akkor már nem tartozik a HHH kategóriába, másrészt a szülők egy része nem tesz bejelentést.

A sajátos nevelési igényű (SNI) óvodás három gyermek, akik integrált nevelésben részesülnek velük egy fő gyógypedagógus és logopédus foglalkozik, heti rendszerességgel.

Helyhiány miatt az óvodában senki nem került elutasításra, mivel engedély alapján az óvodai létszám 2012-ben 2 fővel túlléphető volt, a férőhelyek száma megfelel az igényeknek.

A település demográfiai mutatói miatt jelentős többlet igényre nem számíthatunk. Az intézmény körzethatára 2013. szeptembertől kettő településről négy településre növekedett.

Amennyiben a szabályozás változik, abban az esetben szükséges lehet az óvoda bővítése. Amit folyamatosan vizsgálni kell a jövőben.

4.4. a) 1.számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek			
Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 087)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (TS 092)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekekben belül (TS 093)
	Fő	Fő	%
2015	0	n.a.	-
2016	0	1	5,56%
2017	0	2	9,52%
2018	0	3	16,67%
2019	0	1	6,67%
2020	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekekben belül

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknek jogszabály által meghatározott ellátása (pl. szünidei gyermekétkeztetés) Erzsébeten biztosított. A településen élő gyermekek Geresdlakra vagy Pécsváradra járnak általános iskolába, az ott dolgozó pedagógusok lehetőségeikhez mérten, lelkiismeretesen próbálják megoldani a felmerülő helyzeteket, de azért szükség lenne különböző szakemberek rendszeresebb jelenlétére (pl. pszichológus), akik legalább heti 1 teljes nap foglalkozhatnának az érintett gyermekekkel.

4.4. a) 2. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók			
Év	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	Fő	Fő	%
2015		n.a.	-
2016		n.a.	-
2017		n.a.	-
2018		n.a.	-
2019		n.a.	-

2020	n.a.	-
------	------	---

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

4.4. a) 3. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a középszintű oktatásban

Év	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma (TS 096)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a gimnáziumi tanulókon belül (TS 097)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (TS 098)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók aránya a tanulók számához viszonyítva (TS 099)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakgimnáziumi tanulók száma (TS 100)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakgimnáziumi tanulókon belül (TS 101)
	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2015	n.a.	-	n.a.	-	n.a.	-
2016	n.a.	-	n.a.	-	n.a.	-
2017	n.a.	-	n.a.	-	n.a.	-
2018	n.a.	-	n.a.	-	n.a.	-
2019	n.a.	-	n.a.	-	n.a.	-
2020	n.a.	-	n.a.	-	n.a.	-

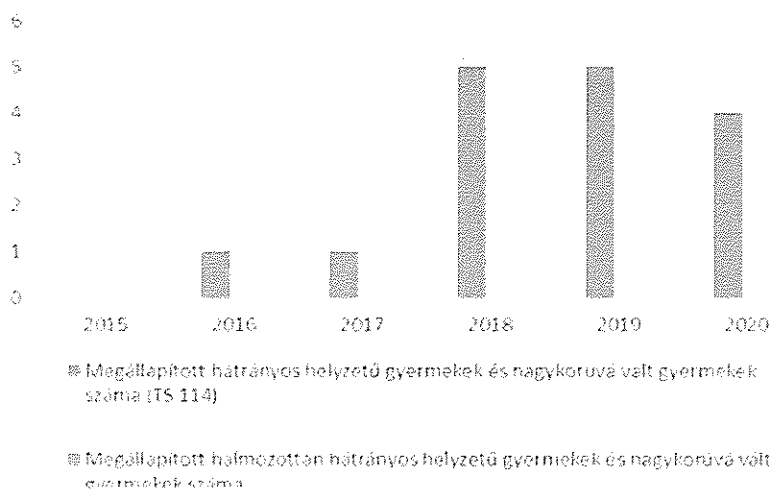
Forrás: TeIR, KSH Tstar

4.4. a) 4. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet

Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 114)	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (TS 113)
	fő	fő
2015	n.a.	n.a.
2016	1	n.a.
2017	1	n.a.
2018	5	n.a.
2019	5	n.a.
2020	4	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet

b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

Az Erzsébeti Gyermekszív Óvodában 1 gyógypedagógus-logopédus segíti a gyermekek fejlesztését a környező általános iskolákban szintén gyógypedagógus működik.

4.4.1. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai (A táblázat kitöltése és elemzése opcionális.)		
ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG		
Az óvoda telephelyeinek száma (db)	1	
Hány településről járnak be a gyermekek (db)	8	
Óvodai férőhelyek száma (fő)	25	
Óvodai gyermekcsoportok száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)	1	
Az óvoda nyitvatartási ideje (...h-tól ...h-ig):	7.00	16.30
A nyári óvoda-bezárás időtartama (nap)	25	
Személyi feltételek	Fő	Hiányzó létszám
Óvodapedagógusok száma	2	-
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	1	-
Gyógypedagógusok létszáma	0	-
Dajka/gondozónő	2	-
Kisegítő személyzet	2	-

Forrás: Önkormányzati, intézményi adatgyűjtés

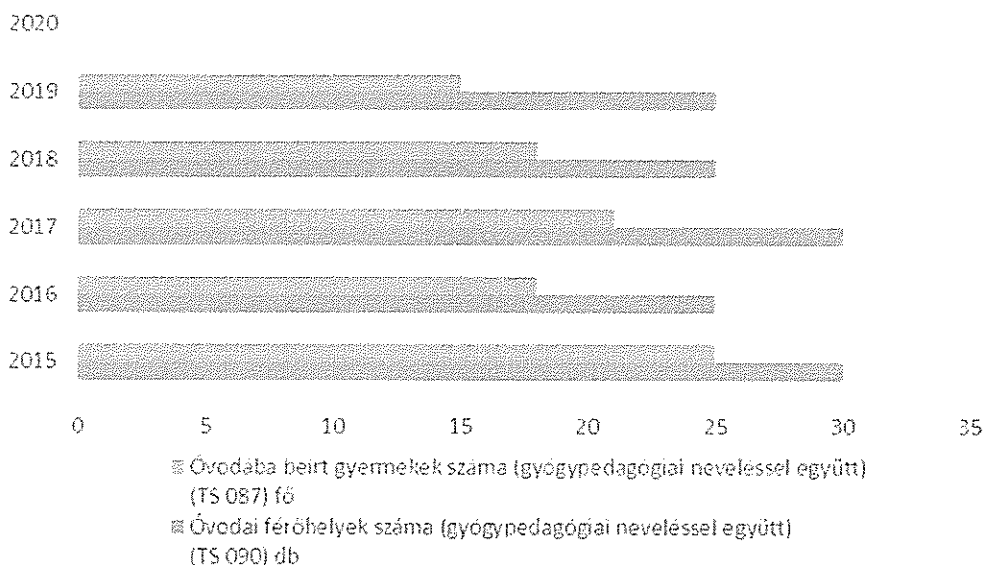
4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai

Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma (TS 089)

	neveléssel együtt (TS 085)	együtt) (TS 090)	neveléssel együtt) (TS 088)	neveléssel együtt) (TS 087)	(TS 086)	az integráltan oktatott SNI gyermek nélkül (TS 091)		
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2015		1	30	1	25	n.a.	n.a.	25
2016		1	25	1	18	n.a.	n.a.	18
2017		1	30	1	21	n.a.	n.a.	21
2018		1	25	1	18	n.a.	n.a.	18
2019		1	25	1	15	n.a.	n.a.	15
2020		n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar,
Önkormányzati adatgyűjtés

Óvodai férőhelyek

4.4.4. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek					
Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban) (TS 080)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 081)	Általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 079)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 082)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (TS 084)
	db	db	db	fő	%
2014/2015	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-
2015/2016	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-
2016/2017	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-
2017/2018	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-
2018/2019	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-
2019/2020	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar

c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek;

Hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregáció nincs.

d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések;

Az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések nem jellemzőek.

4.4.5. számú táblázat - A 8. évfolyamot eredményesen befejezők a nappali oktatásban	
Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban (TS 083)
	Fő
2014/2015	n.a.
2015/2016	n.a.
2016/2017	n.a.
2017/2018	n.a.
2018/2019	n.a.
2019/2020	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

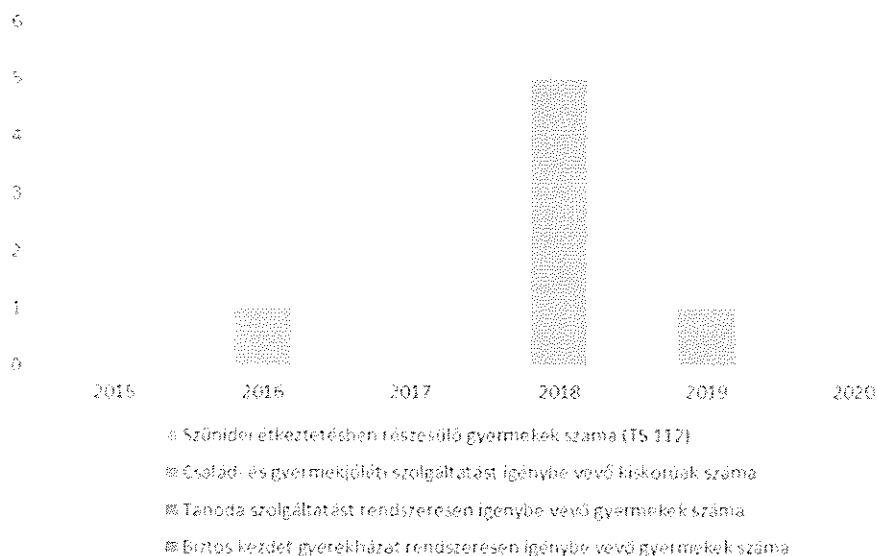
e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások.

Szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma 2019-ben 1 fő volt a településen.

4.4.6. számú táblázat - Gyermejkölési, hátránykompenzáló szolgáltatások				
Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak száma	Szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma (TS 112)
	Fő	Fő	Fő	Fő
2015	-	-	n.a.	n.a.
2016	-	-	n.a.	1
2017	-	-	n.a.	n.a.
2018	-	-	n.a.	5
2019	-	-	n.a.	1
2020	-	-	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok

Gyermekjóléti, hátránykompenzáció szolgáltatások

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Problémát jelent az egységes fogalomrendszer hiánya: a gyermekvédelem, az egészségügy a „veszélyeztetett gyermek” fogalmat használja, amelynek a megítélése számos szubjektív elemet takar és mást alkalmaznak köznevelési intézmények.	Rendszeres szakmai találkozók szervezése.
A köznevelési rendszer átalakításával önkormányzat fenntartó státuszából működtetői státuszba került. A korai fejlesztés lehetősége, mint önkormányzati feladat megszűnt.	2013. január 1 napjától a köznevelési rendszer átalakításából adódóan újra kell gondolni azokat a feladatokat, programokat, támogatási rendszert, amelyet az Önkormányzat, mint fenntartó biztosított. Fejlesztő szakemberek megtartásával új módszerek kidolgozása.
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.
Települési demográfiai mutatók alapján csökken a gyermekek száma.	Gyermeklétszámhoz igazodó intézményhálózat működtetése.
A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt a kérelmezők számának emelkedése ellenére még kevesen veszik igénybe	Szülők tájékoztatása a kedvezménnyel járó további támogatásokról.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

Az önkormányzat és annak intézményei csak nagyon kevés, vagy semmilyen adattal nem rendelkeznek a gender szempontok és problémák tekintetében. Az önkormányzat nem rendelkezik gender-szakértelemmel is bíró munkatárssal. A nők és férfiak közötti egyenlőség vizsgálatához azonban a lehető legrészletesebb adatok, információk szükségesek az önkormányzat tevékenysége szempontjából releváns területeken és témakörökben. A nők elleni hátrányos megkülönböztetést nem mindig könnyű észrevenni: sokszor maguk a nők – különösen, ha vezető pozíciót töltenek be – tiltakoznak a leghevesebben, amikor arról esik szó, hogy az otthoni, a munkahelyi vagy a közéleti szférában személyesen ők maguk, vagy a nők általában hátrányt szenvednének el a férfiakhoz képest. Bármily nehéz is a nemek helyzetére érzékeny elemzést lehetővé tevő adatokat gyűjteni (hiszen ezeket még a nagy adatgyűjtő szervek – munkaügyi központok, KSH, NAV vagy OEP – sem kéri kellő részletességgel), mégis meg kell próbálni a lehető legpontosabb információkat beszerezni.

A nemek közötti hátrányos megkülönböztetést néhány jogszabály tiltja ugyan (pl. Alkotmány 66 és 70§, Munka Törvénykönyve 5§, és természetesen az EbTv), de a nők és férfiak között a társadalmi élet minden területére kiterjedő egyenlőtlenség természetének okainak feltárását és persze felszámolását nem írja elő jogszabály. A nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőtlenség minden bizonnyal a legmélyebben gyökerező, legnehezebben tetten érhető, a társadalom részéről a leginkább, a legtisztább lelkiismerettel támogatott igazságtalanság. Nem könnyű fellépni ellene. Pedig a nemek közötti egyenlőtlenséget – mint a társadalmi egyenlőtlenségeket általában – nem csupán azért érdemes leküzdeni, mert igazságérzetünk, emberi szolidaritás-érzésünk ezt diktálja, hanem azért is, és elsősorban azért, mert az egyenlőtlenség: pazarlás. A társadalmi csoportok – így a férfiak és nők – közötti egyenlőtlen hatalom-megosztás az erőforrások egyenlőtlen felhasználásához vezet: a rendelkezésre álló potenciálok parlagon hagyásával egyenértékű. Ahhoz, hogy egyáltalán szembenézhessünk a problémákkal, első és legfontosabb lépésként érzékeny háttérelmzéseket kell készíteni. Látnunk kell, hogy egy sor gazdasági, szociális, gyermekvédelmi, munkaügyi, bűnözési, egészségügyi problémának nincs megoldása, ha nem gender-érzékeny eszközökkel nyúlunk hozzájuk. Az adatok elemzése, az általuk tükrözött társadalmi folyamatok feltárása segít megérteni, hogy a nők és férfiak közötti egyenlőtlenségek – a látszattal és a gyakran hangoztatott ideológiákkal szemben –nem lelki, nem is biológiai alapokon nyugszanak elsősorban, hanem politikai, hatalmi, gazdasági természetűek van.

A Kormány biztosítani kívánja, hogy a nőknek a férfiakkal azonos jogai a mindennapokban is érvényesüljenek, a nők férfi társaikkal azonos esélyt kapjanak az érvényesülésre. Magyarország ígéretet tett az Európai Unió irányelveinek következetes érvényesítésére, amely irányelvek kiemelt fontosságot tulajdonítanak az élet minden területén a nők nyílt vagy rejtett diszkriminációja felszámolásának, és meghatározzák a nemek közötti egyenlőség érvényesítésének nemzetközileg elismert terminológiáját is, a gender mainstreaming szóhasználatát.

A Települési Esélyegyenlőségi Program – mint minden más fejlesztési program – két úton is szolgálhatja az egyenlőséget: közvetlen, célzott, a nők és férfiak egyenlőségének előmozdítását szolgáló eszközökkel, és általánosságban, mindenre kiterjedően, „horizontálisan”: a folyamatokban mindenütt a nők és a férfiak eltérő helyzetét és szükségleteit feltáró, ezekhez igazodó tervezés és tevékenység révén. Mindkét útra szükség van.

Horizontális szemléleten azt is értjük, hogy a többi, a nemek közötti egyenlőség konkrét kérdéskörén kívül eső probléma kezelésekor is tekintettel vagyunk erre: az egészségügyben, az oktatásban, a területfejlesztésben, a roma és fogyatékos emberek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedésekben, a foglalkoztatásban, a gazdaságban, a helyi- és a nagypolitikában és a kultúrában is. Figyelünk rá, tekintettel vagyunk a férfiak és nők eltérő helyzetére és szükségletére, és észrevesszük speciális, éppen nemük miatt rájuk jellemző problémáikat.

A direkt, a nők és férfiak egyenlőségét egy-egy konkrét területen előmozdítani hivatott célzott programok megtervezését és kivitelezését is ez a horizontális szemlélet alapozhatja meg. Az itt

következő elemzés néhány kulcsprobléma köré szervezi a tennivalókat: mindig a helyzet megismerése, a fontosabb problémák feltárása a kiindulópont. Ezt követően a lehetséges aktorok számbavétele, feladataik megjelölése következik. A nemek egyenlőségének érdekében a helyzetelemzés mellett a legtöbb, amit tehetünk, hogy képzett és felkészült, a probléma iránt érzékeny, elkötelezett együttműködő partnerek hálózatát alakítjuk ki.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

A településen található, nőket is foglalkoztató munkahelyek jellemzően a közszféra és a szolgáltatási szektor. A foglalkoztatott, az inaktív és a munkanélküli női népesség főbb demográfiai adatai nem állnak teljes körűen a rendelkezésre (gyermekszám, képzettség, családi állapot, demográfiai adatok). A gyermekes családok gazdasági aktivitásáról az önkormányzat nem szolgáltatott adatokat, ilyen jellegű felmérés nem készült a településen.

A nők anyagi kiszolgáltatottságát fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt. A település nem rendelkezik adatokkal a ledolgozott munkaidő tekintetében. A gyermeküket egyedül nevelő nők gazdaságilag (és jogilag is) ki vannak szolgáltatva. A település nem rendelkezik felméréssel a gyermeküket egyedül nevelő nők, férfiak szükségleteit illetően.

A nők és férfiak foglalkozási (horizontális) szegregációja, és az ún. „üvegplafon” (a vertikális szegregáció) az egyenlőtlen bérezést és általában a javakhoz, kompetenciákhoz és lehetőségekhez való egyenlőtlen hozzáférést eredményezi. A nők jellegzetesen az alacsony fizetésű munkakörökbe szorulnak. A település nem rendelkezik kimutatással a férfiak és nők bérezését illetően. A várandós és kisgyermekes anyák visszatérése biztosított és támogatott az önkormányzati munkahelyeken. Munkaerőpiaci-helyzetükről azonban nem készült felmérés.

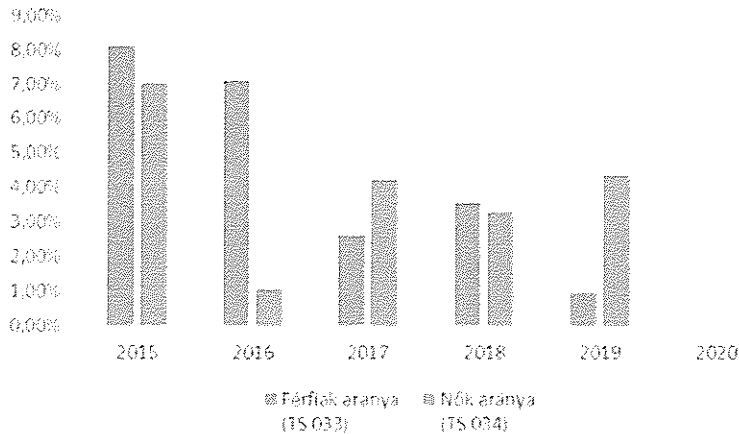
a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

Az Önkormányzat és annak intézményei a helyzetelemzés készítésének időpontjában csak kevés adattal rendelkeznek a gender szempontok és problémák tekintetében.

5.1.1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint (a 3.2.1. táblával azonos)			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
	%	%	%
2015	8,11%	7,00%	7,56%
2016	7,08%	1,05%	4,07%
2017	2,61%	4,21%	3,41%
2018	3,54%	3,26%	3,40%
2019	0,93%	4,35%	2,64%
2020	-	-	0,00%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Munkanélküliség nemek szerint

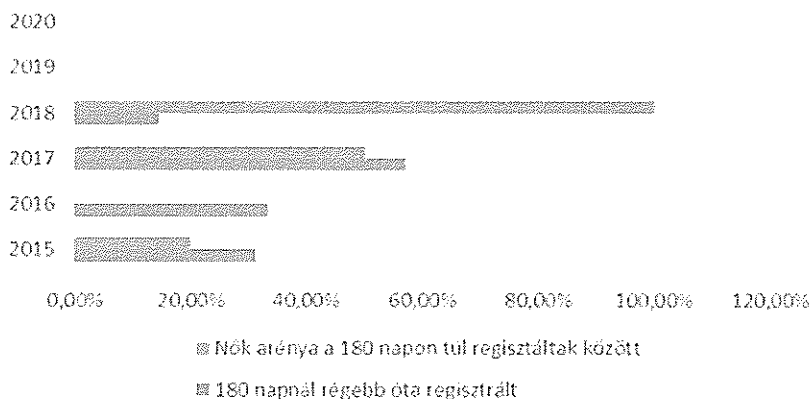

5.1.2. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők (a 3.2.3. táblával azonos)

Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül (TS 058)
	%	%
2015	31,25%	20,00%
2016	33,33%	-
2017	57,14%	50,00%
2018	14,29%	100,00%
2019	-	-
2020	-	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

180 napnál hosszab ideje álláskeresők

A népesség nemek szerinti megoszlása a népességen belül helyi szinten is jól mutatja, hogy a férfiak átlagosan magasabb életkort érnek meg, mint a nők. Az állandó népességen belül a nők aránya a vizsgált időszakban mindvégig 50 % alatt maradt.

Településünkön a munkanélküliek aránya és száma az alábbiak szerint alakult:

- 2017 januárjában a regisztrált álláskeresők száma 8 fő, a munkavállalási korú lakónépesség 6,3 %-a.
- 2017 decemberében a regisztrált álláskeresők száma 8 fő, a munkavállalási korú lakónépesség 6,3 %-a.

A nem szerinti megosztásban a gazdasági válság időszakát megelőzően a női munkanélküliek aránya magasabb volt, ez jelenleg 4 %. (2009. évben 52 %)

Tapasztalataink szerint a gyermekvállalás, a munkahelytől való hosszabb idejű távolmaradás nagymértékben rontja a nők munkaerőpiacra való visszalépésének esélyeit. Olyan önkormányzati programokat szervezünk, amely a GYES lejártát követően segíti a visszatérést.

A településen élő foglalkoztatottak száma a 2001-es népszámlálási adatok alapján 167 fő, melyből 92 férfi és 75 nő. Az arányokat összevetve kimutatható, hogy az aktív férfi lakosság (122fő) 75%-a foglalkoztatott, míg a nők (95fő) 75%-a. Valószínűsíthető, hogy az inaktív keresők között található a magyarázat. A településen 95 fő inaktív kereső, melyből 30 fő férfi és 20 fő nő. Az eltartottak száma is jelentős, 95 fő, a nők létszáma ebben az esetben meghaladja a férfiakét. Az eltartott férfiak száma 39 fő, az eltartott nők száma 56 fő.

A nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel. Az anyagi kiszolgáltatottságukat fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíj jogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

Megállapítható, hogy a nők nem vettek részt foglalkoztatást segítő és képzési programokban.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

Az országos adatok alapján az alacsonyabb végzettségű nők elhelyezkedési esélyei kisebbek. A települési adatok alapján azonban ez nem támasztható alá.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

A nemek közötti hátrányos megkülönböztetést több jogszabály is tiltja, ezek között is kiemelt szerepet foglal el az Alaptörvény és a Munka Törvénykönyve. Ugyanakkor a nők és férfiak között a társadalmi élet minden területére kiterjedő egyenlőtlenség természetének, okainak feltárását nem írja elő jogszabály. A nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A településen a közszférában – közoktatás, közigazgatás, közművelődés, szociális és egészségügyi ellátás – lényeges magasabb a nők aránya, mint a férfiaké. A kisgyermekes nők munkavállalását, munkába való visszatérését segíti a bölcsődei és óvodai szolgáltatások teljes körű elérése. További adatgyűjtést, vizsgálatot és elemzést igényel, hogy a közszférában érvényesül-e a nemek közötti esélyegyenlőség.

A közösségi esélyegyenlőség akcióprogram céljai között szerepel a gazdasági és szociális szférában a nők és férfiak esélyegyenlőségének érvényesítése, valamint a munka és a családi élet

összeegyeztetése mind a férfiak, mind a nők számára. Az Önkormányzat, mint munkáltató eleget tesz az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének.

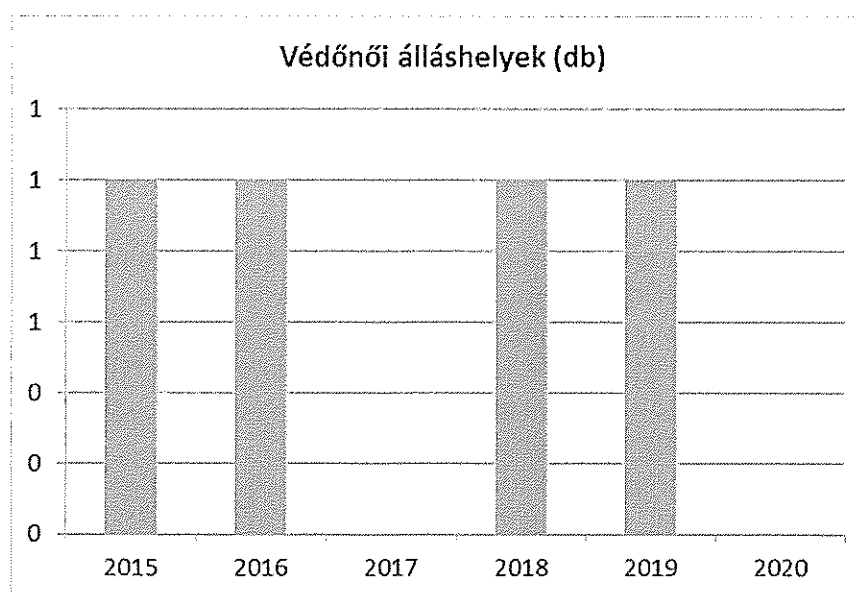
5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A nők foglalkoztatását gátló legfőbb akadály a gyermeknevelés. A családi, magánéletbeli feladatok és felelősségek általában egyoldalúan a nőket terhelik. A település nem rendelkezik adatokkal a nők családon belüli túlterheltségéről.

A településen bölcsőde és óvoda is működik, ahol 25 óvodás és 7 bölcsődés korú gyermek elhelyezésére van lehetőség, amely az igényeket kielégíti. Családi napközi nem működik. Az óvodai férőhelyek száma megfelelő, férőhelyhiány miatt még óvodás korú gyermeket nem utasítottak el a helyi óvodában. Az általános iskolában reggel 7-től várják a diákokat és a napközis ellátást igénybe vevő szülők délután fél 5-ig biztonságban tudhatják gyerekeiket.

5. 2. 1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma (a 4.3.1. táblával azonos)			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma (TS 109)	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	fő	fő
2015	1	0	0
2016	1	0	0
2017	n.a.	0	-
2018	1	0	0
2019	1	0	0
2020	n.a.	0	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

5.2.2. a) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. a.) számú táblázatból		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2015	0	0
2016	0	0
2017	0	0
2018	0	0
2019	0	0
2020	0	0

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

5.2.2. b) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. b.) számú táblázatból								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma (TS 126)	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 122)	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma (TS 125)	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 121)	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma (TS 127)	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma (TS 123)	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma (TS 124)	Bölcsődébe (összes) beírt gyerekek száma (TS 120)
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2015	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2016	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2017	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2018	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2019	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2020	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A fogamzásszabályozás és szexualitás gyakran még a mai családokban is tabu témának számít. Ezért kiemelten fontos szerepet kapnak a közoktatási intézmények a gyerekek felvilágosításában. A gyerekek szexuális felvilágosítását célzó programok, tanórák már az általános iskolában megkezdődnek, majd a középiskolákban folytatódnak; osztályfőnöki, biológia óra keretében előadást tartanak a védőnők. A gyerekágyas gondozás során a szülés után mindenki megkapja a kellő tanácsadást, hogy milyen fogamzásgátlást használjon.

Várandós tanácsadást heti rendszerességgel tartanak a védőnők. A védőnő koordinálja a terhesség idejének megfelelő vizsgálatok megtörténtét. A védőnő otthonában is meglátogatja a várandósokat és életvezetési-, lakásrendezési tanácsokat ad, hogy megfelelő legyen a csecsemő fogadása.

A családtervezés anya és gyermekgondozási feladatokat a védőnői és a gyermekjóléti szolgálat, valamint a térségben található egészségügyi központok (Pécs, Pécsvárad, Komló) látják el.

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anya és gyermekekre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdik meg: tanfolyamok, beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében. Családtervezéssel kapcsolatban a gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor. A településen egy védőnő működik, aki egyben Kátoly Kékesd és Szellő településeket is ellátja a feladatot, a védőnőt az önkormányzata foglalkoztatja. A településen az egy védőnőre 2013-ban 13 gyermek jut.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

Jellemzően az erőszak jó része a családban marad, hiszen a nőket, illetve a családokat érő erőszakos cselekedetek nagy része ma még felderítetlen. A gyermekvédelmi, szociális szolgáltatások, a védőnői hálózat, a rendőri tevékenység eredményeként, a jelzőrendszerek alapján egyre több esetre derül fény, egyre többen tudják, hogy problémáikkal hova fordulhatnak segítségért.

A családon belüli erőszak fogalma alatt azokat az eseteket értjük, amikor az egyik családtag, házastárs-élettárs vagy ex-partner kísérletet tesz vagy meg is valósít olyan magatartásokat, amelyekkel a másik fél (családtag, élettárs stb.) fölött hatalmat - testi, anyagi vagy jogi dominanciát - tud gyakorolni. Családon belüli erőszak helyett használatos a párkapcsolati erőszak és gyermekbántalmazás elnevezések is. A családon belüli erőszak körébe sorolható, ha harmadik személy erőszakot követ el a család egy tagja ellen csupán a családban betöltött szerepe miatt.

Az erőszakot tágan kell értelmezni: beletartozhat verekedés, szidalmazás, súlyos testi sértés, életveszélyes fenyegetés stb. A családon belüli erőszak fogalmkörébe tartozik a partner-partner közti, illetve az idősebb családtag bántalmazása és a gyermekbántalmazás is, beleértve az egyszülős családokat. A családon belüli erőszak elkövetőit és a bántalmazás elszennvedőit nemi és korcsoport szerinti megoszlás szerint vizsgálják.

A családon belüli erőszakra nincs egységes definíció, ám a jelenség ismertetőjegyei alapján egyértelműen meghatározható ez az erőszak-típus. A családon belüli erőszak egyik eleme, hogy a bántalmazott és a bántalmazó mindig ismerik egymást, leggyakrabban a család vagy intim viszony köti-kötötte össze őket. Másik eleme az erőszakos magatartás vagy annak előkészülete-kísérlete a bántalmazó részéről. A különböző definíciók eltérő módon határozzák meg, hogy mikor beszélhetünk családon belüli erőszakra: egyszeri bántalmazás már elegendő ennek megállapításához, vagy az erőszaknak többször kell előfordulnia, huzamosabb idő szükséges.

Az egyesült államokbeli Nők elleni erőszak Hivatalának meghatározása szerint: "családon belüli erőszakra beszélhetünk, ha egy kapcsolatban az egyik fél erőszakos magatartást alkalmaz a másik féllal szemben, azért, hogy ezáltal a partnert hatalmában tartsa és felette ellenőrzést és uralmat gyakoroljon." A családon belüli erőszak az Egyesült Királyságban lévő Gyermek és Család Segítő és Támogató Szolgálat meghatározása szerint: "egy intim kapcsolatban az egyik fél a másik fél fölött uralmat és ellenőrzést gyakorol, és ennek magvalósításához erőszakos magatartásokat használ eszközként. Előfordulhat különmemű és azonosnemű kapcsolatban is, az erőszak irányulhat a partnerra, gyermekre, más családtagra. Általában fizikai, szexuális, lelki jellegű az erőszak, de hozzátartoznak a fenyegetések, szidalmazások, dolgok elleni erőszakos megnyilvánulások és pénzügyi-gazdasági függőségbe hozás is.

A nők elleni erőszak az ENSZ meghatározása szerint:

"A nők elleni erőszak bármely olyan, a nőket nemük miatt érő erőszakos tett, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést okoz vagy okozhat nőknek, beleértve az effajta tettekkel való fenyegetést,

valamint a kényszerítést és a szabadságtól való önkényes megfosztást, történjen az a közéletben vagy a magánéletben.

Beleértendő, de nem korlátozandó a testi, szexuális és lelki erőszakra, melyet az áldozat a családon belül szenved el, ide értve a bántalmazást, a lánygyermekkel való szexuális visszaélést, [...] a házasságon belüli nemi erőszakot [...]” (Deklaráció a Nők Elleni Erőszak Megszüntetéséről, 1993.)

A családon belüli erőszak még mai modern társadalmunkban is tabunak számít, mind az erőszak alkalmazója, mind annak elszenvedője igyekszik eltitkolni az erőszak létét. A külső környezet sem segíti a családon belüli erőszak feltárását, a társadalom nagy része úgy tekint a jelenségre, mint valamely családi problémára, mely nem rá tartozik.

A családon belüli erőszak számtalan módon megvalósulhat, leggyakrabban fizikai –szexuális–, érzelmi-, lelki-erőszakként, a bántalmazott személy pénzügyi-, baráti- családi - kapcsolatának korlátozásaként jelentkezik. A különböző erőszak-formákat, uralmi-formákat az erőszakos magatartások módszere (fizikai-, lelki-, szexuális erőszak), gyakorisága (rendszeres, eseti) és nagysága (testisértés, emberölés stb.) alapján lehet elhatárolni. Az erőszak széles skálán mozoghat kezdve a nem személyre irányuló erőszak-formáktól (tárgyak összetörése, rugdosása, háziállatok kínzása) egészen a legsúlyosabb fizikai sértésekig (erőszakos közöszlenség, emberölés). A családon belüli erőszak széles körben elterjedt az egész Földön minden kultúrában. Magyarországon bár több nő, mint férfi hal meg a partnerkapcsolatokon belül elkövetett gyilkosságok áldozataként, a családon belüli erőszak áldozatainak többsége férfi. 1997 és 2002 közötti hazai rendőrségi és ügyészségi adatok szerint évente átlag 27 férfi hal meg női elkövetők kezétől, míg 49 nő lesz férfi által elkövetett emberölés áldozata a partnerkapcsolatokon belül. A gyermek áldozatok kétharmada fiú.

Erzsébet Község bűnügyi statisztikája alapján a községben elkövetett családi erőszakos cselekmény nem történt az utóbbi években azonban az adatok hiánya nem jelenti egyértelműen, hogy nem létezik a településen a probléma.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaoththon, családok átmeneti otthona)

A szolgáltatások közvetítése az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal feladata. A családok átmeneti elhelyezését a Pécsváradi Zengővidéke Szociális és Gyermekjóléti Intézmények keretén belül működő Gyermek Átmeneti Otthonán keresztül kerül ellátásra. Az átmeneti gondozásra iskolai hiányzás, családi konfliktus, lakhatási problémák, és a szülők szenvedély- betegsége miatt került sor.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Önkormányzat példamutatással hívja fel a figyelmet a nők társadalmi szerepvállalásának erősítésére. Önkormányzati képviselők körében 2 nő található. A Hivatal dolgozóinak 92 %-a nő. Ha az önkormányzati intézmény hálózat vezetését vizsgáljuk, akkor 50 %-a nő. Megállapítható, hogy településen nincs olyan szervezet, amely a nők érdekvédelmére alakult volna.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A roma nők, a kisgyermeket nevelő, a sokgyermekes, vagy gyermeküket egyedül nevelő anyák, valamint a 45 év feletti nők különösen, többszörösen is hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon. Ennek oka egyebek között a magyar társadalom hagyományos

családmodelljében keresendő: még ma is sokan vallják, hogy a nők helye a ház körül, a családban van, nem a munkaerőpiacon. Ezt a szemléletet tovább súlyosbítják a nőkkel kapcsolatos negatív sztereotípiák.

A munkanélküliség aránya körükben magasabb, ez összetársadalmi probléma, amelyen komplex programokkal lehet enyhíteni.

Szakmai tapasztalataink szerint a gyermek születését követően az otthon maradó szülő magányosnak érzi magát. Hirtelen az eddigi aktív életéből minden háttérbe szorul, a megszokottól eltér, és fellép a félelem a „más”-tól. Ezért az Önkormányzat a közművelődés, a sport, a szabadidő eltöltésének terén olyan családbarát környezetet kíván teremteni, amely közösségi teret nyújt számukra is. Település zöldhálózatának központi elemeit, folyamatosan szépítjük, bővítjük. A művelődési házban színvonalas programokat, rendezvényeket kínálnak mindazoknak, akik hasznosan kívánják eltölteni szabadidejüket. Folyamatosan megújuló programkínálat mellett a helyi hagyományos programokat is szerveznek: kiállítások, koncertek, színházi előadások, játszóház, gyermek- és családi programok, tanfolyamok, bálók, ünnepi és művészeti események, nyugdíjas programok egyaránt megtalálhatók.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magas.	Bővíteni kell a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól hosszabb időre távol maradó aktív korú családtagok által kedvezményesen igénybe vehető, korszerű ismeretek megszerzését célzó speciális képzési programok körét.
A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.
A GYÁS, GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát.	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése. Önkormányzat gazdasági helyzetének figyelembevételével az ellátásköltségeinek átvállalása.
A magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. Zöldterületek, közparkok kialakítása tervszerű felújítása.

6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége

Az esélyegyenlőségi szempontok fejlesztését az európai közösségi politikában elsődlegesen gazdasági és foglalkoztatáspolitikai szempontok vezérelték, ám fokozatosan teret nyert az a felismerés, hogy az esélyegyenlőség elvének e téren történő biztosítása önmagában nem képes a már meglévő egyéb társadalmi egyenlőtlenségeket felszámolni. Azok viszont negatívan befolyásolják az országok gazdasági teljesítményét és versenyképességét. Az emberi jogi kérdések térnyerésével párhuzamosan az esélyegyenlőségi szempontok fokozatosan középpontba kerültek, velük együtt az életkor alapú diszkrimináció is. Az Európai Unió a tagországok számára fontos esélyegyenlőségi ajánlásokat fogalmaz meg a szakpolitikai stratégiák fejlesztésének érdekében.

Az európai jogalkotásban az idősebb személyek csak 1987-ben, illetve 1989-ben szerepeltek először úgy, mint a közösségi cselekvés kedvezményezettjei.

Az ageizmus az életkor alapú diszkriminációt jelöli. E fogalmat Európában és a világban is főként az idősekkel szembeni diszkriminációval összefüggésben használjuk. Az ageizmus, akár csak a más típusú megkülönböztetések, megvalósulhat direkt vagy indirekt módon, és következményei is hasonlóak az egyéb típusú diszkriminációnál tapasztaltakhoz. Az idevágó tudományos elméletek szerint, a korszerű diszkriminációt elkövetők az idősödésről alkotott negatív nézeteket teszik magukévá, és ennek a negatív képnek megfelelően kezdenek el viselkedni. Habár a társadalom egy jelentős csoportját érinti ez a fajta diszkrimináció, mégis alig van jelen a köztudatban. Az időseket az élet számos területén éri hátrányos megkülönböztetés Magyarországon. Legjelentősebb az idősek foglalkoztatásbeli diszkriminációja, mely súlyos következményekkel jár, különösen a nők esetében. Ezen kívül gyakori még az egészségügyben és a szociális ellátások, szolgáltatások biztosítása területén elszenvedett diszkrimináció. Habár a 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.) és a munka törvénykönyve is tiltja az életkor alapú diszkriminációt, a magyarországi idősebb korosztály már 45–50 éves kortól nagyobb mértékben kitett a foglalkoztatásbeli diszkriminációnak, mint a hasonló korú Unió állampolgárok. A kor alapú megkülönböztetés az új állások betöltésénél, a létszámleépítésnél és az elbocsátásoknál is gyakori.

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

A népességcsökkenés mellett egy másik kedvezőtlen demográfiai tendencia az időskorúak arányának emelkedése a népességen belül. Az idősebbek részaránya egyre nagyobb a fiatalabb korosztályok részesedésének rovására. Az idősebb lakosoknak nem csak a részaránya növekedett az elmúlt tíz esztendő alatt, hanem számuk is.

Az idősödő társadalom egyik fontos mérőszáma az öregedési index, amely a 60 év feletti és a 19 év alattiak arányát mutatja. Ez az index 2001-ben 0,881 volt és folyamatos emelkedése okán 2050-re várhatóan 1,883 lesz.

A társadalom idősödésének másik fontos mutatója a születéskor várható átlagos élettartam, amely lassan, de folyamatosan növekszik. 2007-ben férfiaknál ez 69,19 év, a nőknél 77,34 év volt. A születéskor várható átlagos élettartamból is következik, hogy a nők életük utolsó éveire társ nélkül maradnak: a 60 éves és annál idősebb nők 50,4%-a, a 70 évesek és idősebbek 66,4%-a özvegy.

A nyugdíjasok között a nemzeti átlagot jelentősen meghaladja az egyszemélyes háztartások aránya. Ezen egyszemélyes háztartások nagy részét alacsony jövedelemmel rendelkező özvegy nők alkotják. Az időskorúak helyzetét negatívan érinti a lakosság kedvezőtlen egészségi állapota is, - a rokkantnyugdíjasok, csökkent munkaképességűek a körükben nagy arányban fordulnak elő. Az idős népesség ezen csoportjainál fokozott a szegénység kockázata.

Önmagát becsüli meg minden nemzedék azáltal, hogy tudomásul veszi: a világ nem vele kezdődött.” Az időskorúak családi állapotára jellemző, hogy korban előrehaladva fokozatosan csökken a házások, és növekszik az özvegyek aránya. Településünkön az egyedül élő idősek aránya 62%.

A demográfiai folyamat jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- növekszik az átlagéletkor,
- magasabb a középkorúak halandósága,
- nők hosszabb élettartama („feminization of ageing”).

Az időskorban jellemző megbetegedések - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrend- szeri megbetegedések, ízületi problémák - mellett pszichés problémák is jelen vannak. Az idős ember egyedül marad, izolálódik, szellemi és fizikai aktivitása hanyatlik, önellátási képessége beszűkül. Ez nagyon sok embernél okoz pszichés megbetegedéseket. Különösen gyakori a depresszió és a

demencia kialakulása. Jellemző, hogy a betegségek általában együttesen fordulnak elő, különösen 70 éves kor fölött jellemzőek a súlyos, krónikus megbetegedések és az előrehaladott demencia.

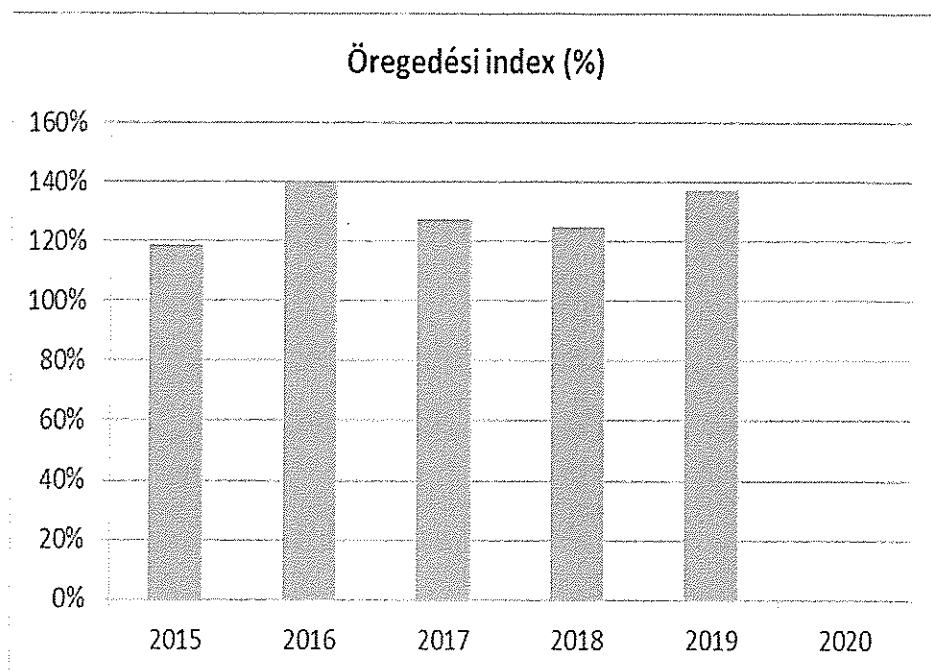
A KSH prognózisa szerint Magyarországnak, így településnek is szembe kell néznie az előregedés problémájával. Évről-évre egyre kisebb létszámú korosztályok lépnek be a munkaerőpiacra, miközben a 60 év feletti korosztály aránya növekszik.

A népesség előregedésének következtében nemcsak a nyugdíjkiadások, hanem az egészségügyi ellátások költségei is gyorsan emelkednek, és nő a szociális szolgáltatások iránti igény is. Ennek az igénynek a kielégítéséhez szükséges a szociális ellátórendszer rugalmas reagáló képességének, illetve a családi- és lakókörnyezetben nyújtott szolgáltatásoknak a fejlesztése.

A településen a 60 év felettek aránya az összlakosság több mint 20%-a. Az idősek nyugdíjai alacsonyok, különösen a volt mezőgazdasági dolgozóké. A nyugdíjasok között igen magas az egyszemélyes háztartások száma, mely háztartások nagyobb részét özvegy nők alkotják. Az, hogy az idősek hogyan élik meg az évek múlását, az egyedüllétet, nagymértékben függ a társadalom nyújtotta életkörülményektől, az idősekkel szemben tanúsított társadalmi magatartástól. A család fiatalabb tagjai gyakran kevés időt szánnak a velük való törődésre, gyakran távol élnek idősebb családtagjaiktól, illetve a megélhetési gondok miatt több, mint 8 órát dolgoznak. A fentiek miatt megnőtt a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások iránti igény. A szociális étkeztetés keretében az időseknek igény szerint házhoz szállítja az önkormányzat az ebédet. Az idősek nappali ellátása keretében idősek klubja nem működik. Az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít az idősekre, évente hagyományosan megrendezi az idősek napját, támogatja a nyugdíjas klubot.

6.1. számú táblázat - Öregedési index (3. táblával azonos)			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 026 és TS 028 összesen)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 010 és TS 012 összesen)	Öregedési index % (TS 030)
2015	51	43	118,60%
2016	56	40	140,00%
2017	56	44	127,27%
2018	55	44	125,00%
2019	59	43	137,21%
2020	-	-	-

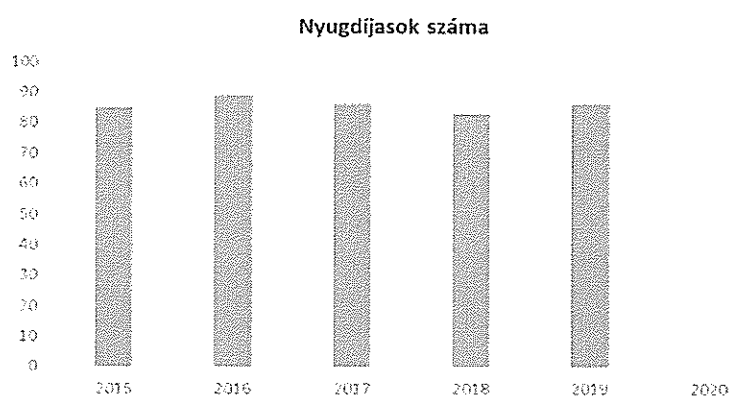
Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma

Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (TS 063)	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (TS 064)	Összes nyugdíjas
2015	38	47	85
2016	37	52	89
2017	37	49	86
2018	35	48	83
2019	34	52	86
2020	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Nyugdíjasok nemek szerinti megoszlása

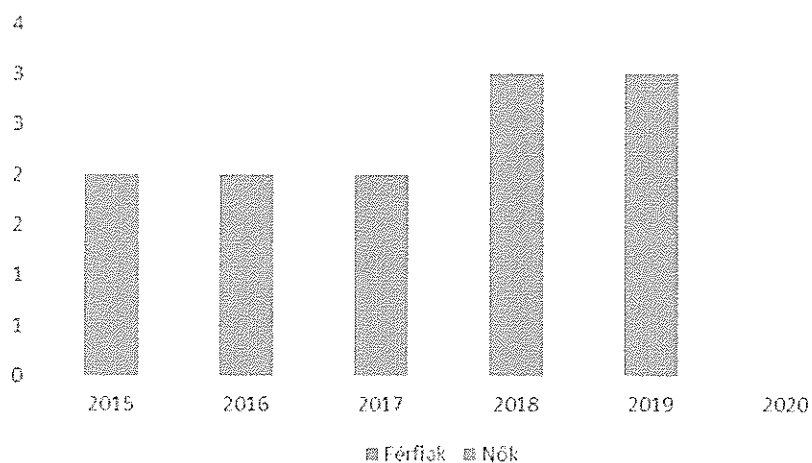

6.1.2. számú táblázat - Nyugdíjszerű ellátások

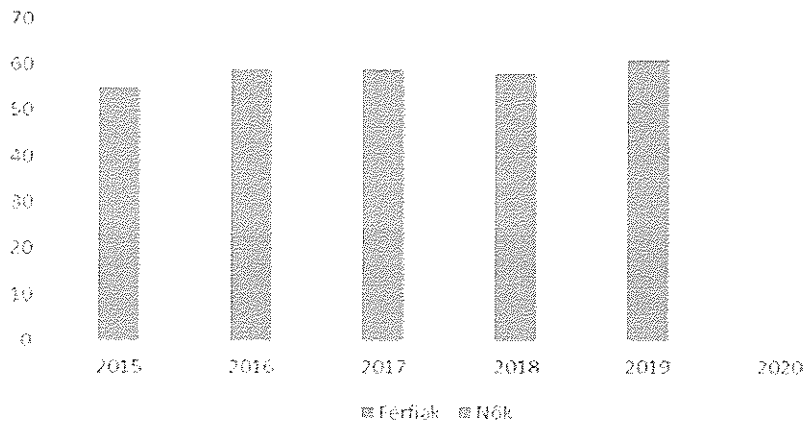
Év	Életkoron alapuló ellátásban részesülő férfiak száma (TS 067)	Életkoron alapuló ellátásban részesülő nők száma (TS 068)	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 069)	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (TS 070)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő férfiak száma (TS 071)	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő nők száma (TS 072)	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő) (TS 134)
2015	2	n.a.	23	32	n.a.	2	n.a.
2016	2	n.a.	23	36	n.a.	3	n.a.
2017	2	n.a.	24	35	n.a.	2	n.a.
2018	3	n.a.	23	35	n.a.	2	n.a.
2019	3	n.a.	22	39	n.a.	2	n.a.
2020	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR,
KSH Tstar

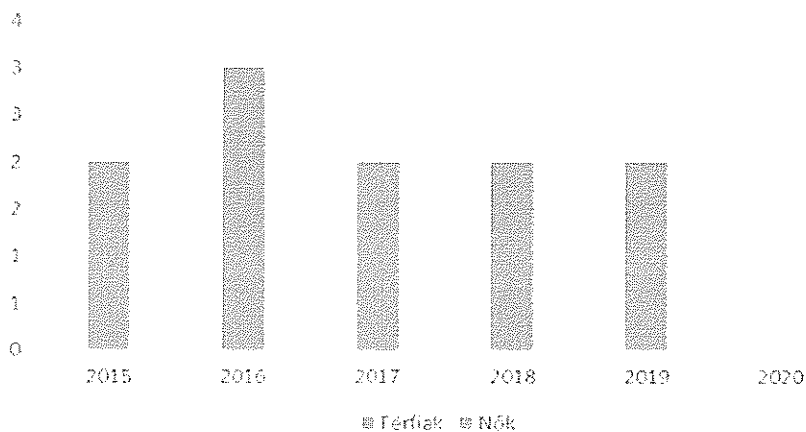
Életkoron alapuló ellátás nemek szerint

Öregségi nyugdíjban részesülők nemek szerint

Özvegységi nyugdíjban részesülők nemek szerint

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

A magas munkanélküliségi adatok kedvezőtlenek az idősek, nyugdíjasok foglalkoztatásának előmozdítására. A munkanélküliek korcsoportonkénti megoszlásából is egyértelműen kivehető, hogy az idősebb korosztályokat arányaiban jobban sújtja munkanélküliség problematikája. A kormány által bevezetett munkahelyvédelmi program esetleg segíthet az idősebb lakosság elhelyezkedési problémáján, hiszen az 55 év felettieket foglalkoztatók 50%-os társadalombiztosítási járulékcsökkentési kedvezményben részesülnek. A településen az idősebbek számára is lehetőség az mezőgazdasági tevékenységbe való bekapcsolódás.

a) idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága;

Az idősek, nyugdíjasok jövedelmi helyzetére tekintettel az egészségesek szívesen végeznének jövedelemkiegészítő tevékenységet. Erre esély a munkaerő-piacon nincs, kivétel ha speciális tudással rendelkezik. Önkormányzatunk kiemelten kezeli az időseket, és biztosítja az aktív bekapcsolódásukat a közéletbe.

b) tevékeny időskor, élethosszig tartó tanulás, idősek, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglalkoztatásukat támogató egyéb programok a településen;

Az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda foglalkoztat egy fő nyugdíjast, de a környékbeli vállalkozóknál nem jellemző. Az élethosszig tartó tanulás iránt közösségi szinten szervezett igény nincs. A tevékeny időskort az önkormányzat azon a szinten próbálja kezelni az intézkedésekben, hogy a jelenlegi magukba zárkózás helyett aktív közösségi életet éljenek, akár egy nyugdíjas klubban, akár más szervezeti formában. A tevékeny időskort mi szórakozásban, sportban, közösségi életben látjuk.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén.

A településen a foglalkoztatás területén történő hátrányos megkülönböztetés nem releváns kérdés

6.2. számú táblázat - Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén (a 3.2.2. táblázatból)

Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Fő összesen		16	9	7	7	5
41-45 év (TS 042)	Fő	2	4	3	3	1	n.a.
	%	12,50%	44,44%	42,86%	42,86%	20,00%	-
46-50 év (TS 043)	Fő	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	%	-	-	-	-	-	-
51-55 év (TS 044)	Fő	n.a.	1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	%	-	11,11%	-	-	-	-
56-60 év (TS 045)	Fő	1	n.a.	2	n.a.	n.a.	n.a.
	%	6,25%	-	28,57%	-	-	-
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	n.a.	n.a.	1	n.a.	n.a.	n.a.
	%	-	-	14,29%	-	-	-

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idősök egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése;

A helyi közszolgáltatások terén az idősökkel való foglalkozás magas színvonalú. Az egészségügyi, szociális, közművelődési és egyéb szolgáltatások egy része a település minden állampolgára részére biztosított, egy része kor alapján az időskorúak részére szerveződik. Településünkön a szolgáltatások köre rendkívül színes képet mutat. Az önkormányzat eleget tesz minden kötelező feladatának és emellett önként vállalt intézkedéseket is biztosít.

Az idősellátás és a szociális gondoskodás területén az utóbbi években egyre jelentősebb szerep jutott a civil szektornak, egyházi, alapítványi és magán szervezetek is több szociális intézményt hoztak létre és működtetnek.

Jellemző a települési szolgáltatásokra, hogy egymásra épülnek, az egyes ellátások személyre szabottak és egyéni szükséglet felmérésen alapulnak. A személyre szabott szolgáltatások biztosítását a helyi ellátórendszeren belüli koordináció, együttműködés biztosítja.

Alapvető célunk az aktív életvitel biztosítása, hiszen az aktivitással kivédhető a feleslegessé válás érzése.

Az alábbi alapelvek mentén állítottuk össze a helyi programot, az abban foglalt célokat és intézkedéseket:

- Az emberek a korrallal mindinkább különböznek egymástól, nincs ún. egységes öregedési minta, de kimondható, hogy van egészséges öregedés.
- Az idős emberek azért betegek, mert megbetegedtek, és nem azért, mert idősek.
- Az idősödéssel mindinkább az "öt I"-vel lehet számolni orvoslásban, ápolásban, gondozásban egyaránt. Ezek: Immobilitás (mozgásképtelenség), Instabilitás (állásképtelenség vagy probléma), Intellektuális hanyatlás és az Iatrogénia (az egészségügyi ártalmak Inkontinencia (vizelet-, széklettartási problémák)).
- Az idősebbeknél a már említett változások és jellemzőik miatt a velük való stratégiák speciálisak, körültekintő és gondos munkát igényelnek, személyre szabottan, a kapacitást figyelembe véve és mégis hatékonyan.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretében biztosítani kell

- az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeletes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenését,
- a segélyhívás okául szolgáló probléma megoldása érdekében szükséges azonnali intézkedések megtételét,
- szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás kezdeményezését.

A fogyatékos személyek, illetve a pszichiátriai betegek részére nyújtott jelzőrendszeres házi segítségnyújtás ellátója együttműködik a támogató szolgáltatóval, illetve a pszichiátriai betegek részére közösségi alapellátást nyújtó szolgáltatóval.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevétele szempontjából szociálisan rászorult

- az egyedül élő 65 év feletti személy,
- az egyedül élő súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy, vagy
- a kétszemélyes háztartásban élő 65 év feletti, illetve súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy, ha egészségi állapota indokolja a szolgáltatás folyamatos biztosítását.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás székhelye Pécsváradon található, diszpécserközpont működik Mecseknádasdon is, a településen az elérhetősége biztosított. Idősek ápoló-gondozó otthoni ellátását az önkormányzati fenntartású gondozási központok biztosítják Pécsváradon és Mecseknádasdon. Pécsvárad Többcélú Kistérségi Társulás működteti 2009-től a házi segítségnyújtást.

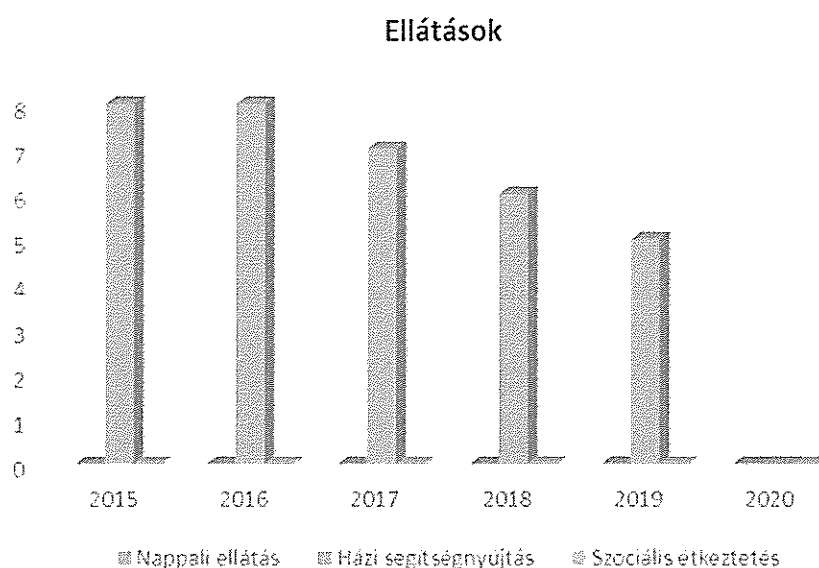
6.3.1. számú táblázat - 65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma

Év	65 év feletti lakosság száma (férfiak TS 026, nők TS 028)	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma (TS 129)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (TS 130)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (TS 131)
	Fő	Fő	fő	fő

2015	51	n.a.	8	n.a.
2016	56	n.a.	8	n.a.
2017	56	n.a.	7	n.a.
2018	55	n.a.	6	n.a.
2019	59	n.a.	5	n.a.
2020	-	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH

Tstar

Időseket ellátó bentlakásos intézmények

Az idősek ellátásának döntő szereplői az önkormányzati, kistérségi fenntartású intézmények, ugyanakkor jelentős az egyházi és nem állami fenntartók szerepvállalása is.

Jellemzően az ellátottak, illetve a várakozók körében jelentős az állapotukból adódóan speciális ellátást igénylők aránya. Az intézményrendszer által nyújtott szolgáltatási struktúra ellátotti igényekhez való hozzáigazítása az elmúlt két évben tovább folytatódott. Továbbra is megoldandó feladatként jelentkezik ugyanakkor a demens, illetve intenzív ápolást-gondozást igénylők speciális ellátása.

Az időseket ellátó intézményrendszer hagyományosan túlterhelt, várakozói listákat működtet. A 2008. január 1-vel bevezetésre került szabályozás értelmében az idősotthoni ellátás az új bekerülők esetében csak a napi 4 órát meghaladó, illetve – a külön jogszabályban meghatározott – egyéb körülményeken alapuló gondozási szükségletet igazoló szakvélemény alapján nyújtható. A napi 4 órát el nem érő gondozási szükséglettel rendelkezőket a települési önkormányzatoknak, illetve társulásaiknak kell ellátniuk az alapellátás keretében.

A megyei önkormányzat és a Komlói Szociális Ellátó Centrum Kht. közötti, 2001-ben megkötött ellátási szerződés értelmében, a kht. fenntartásában működő komlói Mecsek Szíve Idősek Otthona 30 férőhelyen biztosított ápoló, gondozó otthoni ellátást a megyei igénylők számára. Az intézményi ellátás iránt a megyei igénylők részéről jelentkező egyre növekvő igény kielégítése érdekében a megyei önkormányzat a fenntartó Kht-ban törzstőke emeléssel járó törzsbetét vásárlása mellett döntött, s 2005. decemberében a társaságban 46,9%-os tulajdonrészt szerzett. Ehhez kapcsolódóan módosításra került a 2001-ben kötött ellátási szerződés, melynek értelmében a Kht által fenntartott idősek otthonában a megyei önkormányzati feladatot ellátó férőhelyek száma 30-ról minimum 50-re növekedett.

Ellátási szerződés értelmében megyei önkormányzati feladatot lát el – a működési engedélyeztetést követően – a Centomilla Kht. fenntartásában lévő, 40 férőhelyes Magyarbólyi Idősek Otthona.

2007-től két, korábban megyei fenntartású intézmény – az Időskorúak Otthona (Szederkény), és az Időskorúak Otthona (Komló-Mecsekjánosi) – a SZOCEG Kht. fenntartásában végzi a megyei önkormányzati feladat ellátását. Az új fenntartó a megyei önkormányzattal kötött megállapodás szerint látja el a feladatot.

2008. február 4-én került átadásra a Baranya Megyei Önkormányzat és a TÁMASZ Alapítvány közös EU-s forrásból finanszírozott pályázati programja keretében kialakított pécsi TÁMASZ – PONT Nappali Centrum. A konzorciumi partnerség keretében kötött megállapodás szerint a TÁMASZ Alapítvány a fenntartásában működő teljes intézményi struktúrában biztosítja a megyei illetőségű hajléktalanok ellátását.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés;

A település lakossága a közszolgáltatások többségét helyben eléri. Településünkön, mint fentiekből is kitűnik biztosítottak és elérhetőek az esélyegyenlőség szempontjából legfontosabb közszolgáltatások. A településen mozgó postai szolgáltatás, gyógyszertár /házipatika/, egy óvoda-bölcsőde, Az óvodai nevelés, az általános iskolai oktatás és nevelés /iskolabusz/ egy-nyolc évfolyamon biztosított, az egészségügyi szolgáltatások széles köre áll az itt élők rendelkezésére.

A közművelődési szervezetek rendezvényeinek kulturális sokszínűsége a hagyományápolásra és új értékek teremtésére épül. A programok szervezésével, valamint közösségek létrehozásával céljuk a helyi társadalom kapcsolatrendszerének építése, civil szervezetek és egyéni kezdeményezések fogadása, támogatása és az együttműködés révén az információ áramlásának biztosítása. A művelődési és kulturális élet szervezője az Erzsébet Községért Alapítvány, valamint a település Művelődési Háza és a Könyvtára. Az intézmény közművelődési feladatokat és nyilvános könyvtári szolgáltatásokat lát el. Célja, hogy a fenntartó önkormányzattal összhangban, olyan korszerű könyvtárat és információs központot működtessen, amely szolgáltatásaival magas szinten lássa el a település lakóit, és az oktatásban résztvevő tanulókat. Feladata, hogy használói számára biztosítsa a magyar és az egyetemes kultúra kincseit, a hazai és nemzetközi információhoz és tudáshoz való szabad hozzáférést.

E cél megvalósítása érdekében a könyvtár biztosítja:

- az írni-olvasni tudás fejlesztését,
- az egész életen át való önképzést,
- az oktatás különböző szinterein folyó tanulást,
- a közéletben való részvételhez szükséges állampolgári tudnivalók és jogi szabályozás megismerését,
- a gazdaság, kultúra, a tudomány és művészet kérdéseiben való eligazodáshoz szükséges információk és tudásanyag megszerzését, a szabadidő hasznos eltöltését.

A Művelődési Ház és Könyvtár a kulturált szabadidő eltöltését az alábbi területeken biztosítja:

- olvasás
- információhoz való hozzáférés
- vizuális kultúra- képzőművészet, tárgykultúra
- helytörténeti hagyományok
- környezeti kultúra
- amatőr előadó művészet
- amatőr alkotó művészet
- professzionális előadó művészeti ágak (zene, tánc, színház)
- ünnepi rendezvények

- alkalmi, időszakos rendezvények.

A helyismereti munka sajnos nem folyik intézményesült formában a településen, szükséges lenne a digitalizálási projektre.

A kulturális közművelődési hozzáférések gyakoriságára adattal nem rendelkezünk.

- c) idősök informatikai jártassága;

Az idősök informatikai jártasságára nézve adattal nem rendelkezünk, önkormányzatunk a Digitális Jólépt Program keretében az idősök képzését is feladatául tűzte ki.

- d) a generációk közötti programok.

A település hagyományos fesztiváljain, a falunapon aktívan közreműködnek a nyugdíjasok, amelyeken több generációt érintő programok kerülnek megszervezésre. Az óvodával folyamatosan szerveznek közös programokat.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

A települési kulturális hagyományőrző programjai a helyi civilszervezetek (Erzsébet Községért Alapítvány) és az önkormányzat szervezésében valósulnak meg, kiemelkedő rendezvény az „Elszármazottak találkozója”, amely az összetartozás tudatot, illetve segíti a családi kötelek erősítését.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősök helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Magas az egyedül élők aránya.	Az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Képzések igény szerinti bővítése.
A morbiditási statisztikák rangsorában - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák - mellett pszichés problémák leggyakrabban előforduló betegségek	Rendszeres mozgást biztosító szolgáltatások bővítése. Szűrővizsgálatok biztosítása. Prevenációs szemlélet erősítése, az egészségtudatos magatartás fejlesztése
Gyakran válnak áldozattá	Idősök személyek környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése.
Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége	Generációs programok szervezése
Idős korral összefüggő társadalmi sztereotípiák.	Helyi média bevonásával nyilvánosság eszközeinek bővítése.

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás egyik feltétele, hogy az állampolgárok –köztük a fogyatékossgal élő emberek – számára megteremtődjön az esélyegyenlőség a társadalmi élet minden színterén; a fizikai és kulturális környezetben, a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkaalkalmak, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is. Kiemelt prioritásként a minőségi szolgáltatások egyenlő hozzáféréseinek megteremtése fogalmazható meg. A fogyatékossgal élő emberek számára megszervezendő hatékony ellátórendszer kialakításához szükség van helyi, kistérségi és regionális szinten szerveződő civil szervezetekre, amelyek a klasszikus érdekvédelmi feladatok ellátása mellett aktívan szerepet vállalnak az államtól átvállalt közfeladatok megvalósításában, valamint együttműködő partnerei kívánnak lenni a területen dolgozó valamennyi állami és nem-állami szereplőnek.

Biztosítani kell az esélyegyenlőséget az intézményes ellátások szolgáltató jellegének erősítésével, az intézmények kiépítésével, korszerűsítésével és átalakításával, illetve a lakókörnyezeti és az integrált formában történő ellátásszervezés erősítésével. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 26. cikke elismeri a fogyatékkal élő személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre. Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése 2006. december 13-án egyhangúan fogadta el a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezményt és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyvet. Az új nemzetközi egyezmény közel 650 millió fogyatékossgal élő embert érint a világon. A hazai fogyatékossgügyi politika kiemelkedő sikere, hogy hazánk volt a világon az első állam, amely mind az Egyezményt, mind pedig a Jegyzőkönyvet ratifikálta a 2007. évi XCII. törvénnyel. Az Egyezmény szerint „fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását”.

Az egyenlőség, az egyenlőtlenségek kérdése különböző mértékben ugyan, de valamennyi – a többségtől eltérő jellemzőkkel rendelkező – személyt, csoportot érint ma Magyarországon. Különösen veszélyeztetett csoport a cigányság, más szempontból a nők, ismét más szempontból, de külön figyelmet érdemel a fogyatékos emberek helyzete is.

A fogyatékos emberek és családjaik világszerte a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják, évszázadok óta a szociális élet peremére sodródva élnek, boldogulásukat ezernyi tényező hátráltatja. Az Európai Unióban közös feladatunk annak lehetővé tétele, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életük során – a fizikai és szellemi környezetben, a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is. Kiemelt prioritásként a minőségi közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális ügyek, közlekedés stb.) egyenlő hozzáféréseinek megteremtése fogalmazható meg.

Magyarországon a legutóbbi népszámlálás (2001) adatai szerint 577 ezer fogyatékos ember van, az aktív korú, megváltozott munkaképességű személyek számát pedig a NYUFIG 2007-es adatai alapján mintegy 700 ezer főre tehetjük. Az Európai Unióban e populáció 40%-a dolgozik, ez az arány ma Magyarországon 7-9%, amely rendkívül alacsony, különösen amellet, hogy az aktív korú célcsoport 80-85%-a akar és tudna is dolgozni, védett, vagy nyílt munkaerő-piaci körülmények között.

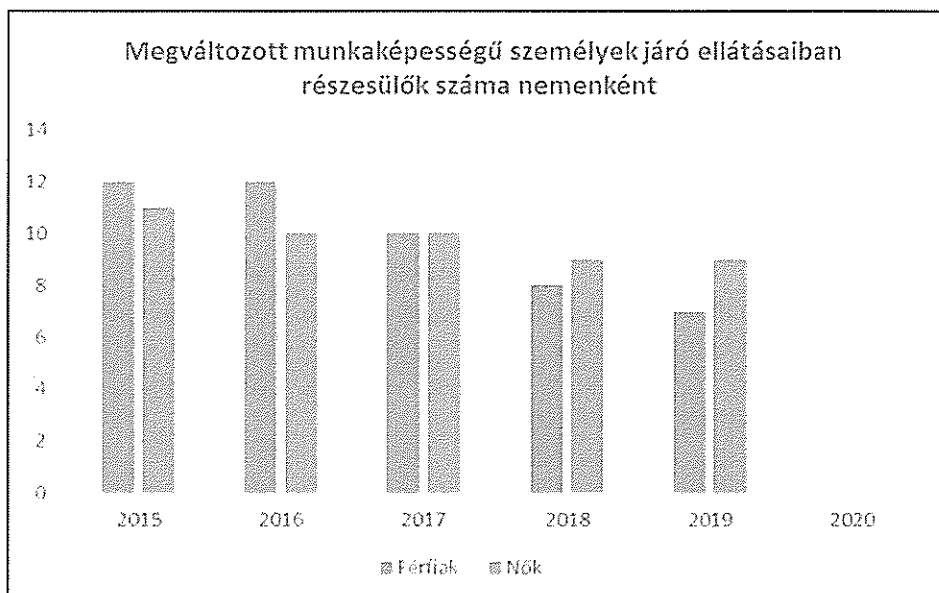
A fogyatékos személyek körén belül:

- a testi fogyatékos és mozgássérült emberek aránya együttesen 43,6%
- a vak és gyengénlátó emberek aránya 14,4%.
- hallás-, beszédzavar-fogyatékoságban kb. 10%-uk szenved.
- Az egyéb fogyatékoságban szenvedők aránya 21,6%

(Forrás: 10/2006. (II. 16.) OGY határozat Az Új Fogyatékosügyi Programról)

7.1.1 számú táblázat - Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma nemenként			
Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Férfiak (TS 061)	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Nők (TS 062)	Összesen
2015	12	11	23
2016	12	10	22
2017	10	10	20
2018	8	9	17
2019	7	9	16
2020	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar

- a) fogyatékosággal élő személyek foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága, védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás;

A fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága (pl. védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás) nem megoldott a településen.

- b) munkavállalást segítő lehetőségek;

Az Önkormányzat folyamatosan dolgozik a Kultúrház felújításán többfunkciós cézzal, melynek eredményeképpen a kulturális feladatok mellett a már korábban jól működő minta alapján olyan vállalkozás helyszínéül is szolgálhatnak, amely megváltozott munkaképességűeket foglalkoztat.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén;

Hátrányos megkülönböztetésre a foglalkoztatás területén nincs adatunk, bejelentés nem történt.

d) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok.

Önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok a településen nincsenek.

7.1.2. számú táblázat - Nappali ellátásban részesülő fogyatékkal élők száma	
Év	Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma (TS 128)
2015	n.a.
2016	n.a.
2017	n.a.
2018	n.a.
2019	n.a.
2020	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar; és helyi adatszolgáltatók

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzübeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A szociális ellátásokat igénybevevők között nagy valószínűséggel jelen vannak fogyatékos személyek is, nyilvántartott adattal azonban csak az alanyi jogon közgyógyellátásban részesülők (2012. évben 2 fő), az időskorúak járadékában (2012. évben. 0 fő), súlyos mozgáskorlátozottak közlekedési támogatásában (2011. évben 23 fő), súlyos fogyatékos hozzátartozó ápolása címén (2012. évben 2 fő), részesülőkre vonatkozóan rendelkezünk.

Fogyatékkal élőket ellátó bentlakásos intézmények

A fogyatékkal élők számára bentlakásos intézményi férőhelyeket biztosító ellátórendszer meghatározó szereplője továbbra is a megyei önkormányzat. A 800 férőhelyből 648 négy megyei fenntartású intézményben található, továbbá ellátási szerződés alapján megyei feladatot lát a Mohács Város Önkormányzata által fenntartott Pándy Kálmán Otthon 64 fogyatékkal élőket fogadó férőhelyén. A rendszer 800 férőhelyének kihasználtsága továbbra is 100%-os, a várakozói ráta 10% alatti.

A lakóotthoni férőhelyek aránya pusztán 10%, amely továbbra is jelentősen elmarad az ellátotti igényektől. Jellemző a nagy létszámú, nem célépületekben történő intézményi elhelyezés.

Nappali ellátásban nem részesült 2012-ben fogyatékos személy.

A fogyatékos személyeket az önkormányzat jelenleg nem foglalkoztat, a nonprofit szektorban 1 fő a gazdaság szintén 1 főt foglalkoztat.

Pszichiátriai betegeket ellátó bentlakásos intézmények

A pszichiátriai betegek bentlakásos ellátását három intézmény biztosítja 262 férőhelyen. A megyei önkormányzat szerepe itt is meghatározó, a fenntartásában működő helesfai intézmény mellett az említett mohácsi Pándy Kálmán Otthon a pszichiátriai betegeket fogadó férőhelyeinek 80%-án szintén megyei feladatot lát el. A Baranya Megyei Önkormányzat és Mohács Város Önkormányzata által 1995-ben megkötött Ellátási Szerződés értelmében a fogyatékos személyek és pszichiátriai betegek bentlakásos intézményi ellátását biztosító 160 férőhelyes mohácsi Pándy Kálmán Otthon férőhelyei 80%-án (128 fh.) a megyei önkormányzat feladatait látja el. Az intézmény a szerződés értelmében ezen férőhelyszámot a megye egész területéről érkező igénylők számára tartja fenn.

A férőhelyek kihasználtsága továbbra is 100%-os, a várakozói ráta 20 % feletti.

A lakóotthoni férőhelyek aránya 14%, amit bővíteni szükséges.

Szenvedélybetegeket ellátó bentlakásos intézmények

A szenvedélybetegeket ellátó bentlakásos intézményrendszer két, viszonylag jól elkülöníthető komponensből áll:

- a főként drogbetegeket ellátó, rehabilitációs profilú, nem állami fenntartók által működtetett intézmények, illetve
- egy, főként alkoholbetegeket ellátó ápolási-gondozási profilú, megyei önkormányzati fenntartású intézmény.

A főként drogbetegeket ellátó 4 intézmény 80 férőhelyének kihasználtsága 100%-os. Rehabilitációs szerepüket betöltik, az ellátottak 5 éven belül elhagyják a rendszert. Ellátási körzetük országos, így a regionális együttműködés tekintetében Baranya megye e területen férőhelykínálattal bír. Szenvedélybetegek számára 1 lakóotthon működik a megyében, 12 férőhellyel.

A főként alkoholbetegeket ellátó, megyei önkormányzati fenntartásban működő, szenvedélybetegeket ellátó Boróka Otthon rigópusztai telephelye 80 férőhelyének kihasználtsága változatlanul 100%-os, a várakozói ráta 29%-os.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

A fogyatékosügy – és általában az esélyegyenlőség – talán legfontosabb feladata, hogy az államigazgatás területén meghonosodjon a mainstreaming elve, vagyis az a szemlélet, hogy a fogyatékos emberek ügye nem (csak) szociális kérdés: valamennyi ágazat, minden közigazgatási szereplő kötelessége és felelőssége, hogy a saját területén érvényesítse a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének szempontjait, és megtegye az ehhez szükséges szakmapolitikai lépéseket. Mint általában az esélyegyenlőség területén, a fogyatékosügyben is a társadalmi szemléletformálás az egyik legnagyobb kihívás. Komoly kihívás, és súlyos feladat hárul a döntéshozókra és végrehajtókra a társadalom egésze tekintetében: mindenki számára világossá kell tenni, hogy a fogyatékos emberek integrációja mindannyiunk feladata, és – bár jelentős anyagi forrásokat emészt fel – nem csupán pénz kérdése. Az egyenlő hozzáférés nemcsak liftek, rámpák, speciális táblák vagy éppen hangos térkép alkalmazását jelenti, hanem azt a szemléletet is, amely a fogyatékos embert egyenjogúnak és egyenrangúnak tekint. Ennek egyik igen fontos eszköze az esélyegyenlőségi tervek elkészítése és az abban foglaltak végrehajtása is. Az egyenlő esélyű hozzáférés egyik eszköze az akadálymentesítés, amelynek fogalma az utóbbi években teljesen új tartalmat nyert: ma már valamennyi fogyatékosági csoporthoz tartozó ember – azaz a mozgássérült, a látássérült, a hallássérült, az értelmi fogyatékos, autista és súlyosan-halmazottan fogyatékos emberek – speciális szükségleteinek figyelembevételét kell a komplex

akadálymentesítés, azaz az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése alatt érteni. Ez olyan eszközök és megoldások telepítését jelenti, amely lehetővé teszi, hogy egy-egy szolgáltatást a mozgássérült embereken túl látás- vagy hallássérült, valamint értelmi fogyatékos emberek is igénybe vehessenek. (Hangos térkép, indukciós hurok, könnyen érthető tájékoztató füzetek, stb.) A kulcs az, hogy ma már nem pusztán épületek akadálymentesítéséről, hanem a közszolgáltatások egyenlő esélyű hozzáféréséről beszélünk, amely tehát magában foglalja az épületek komplex akadálymentességét, de annál jóval több. Az akadálymentesítés követelménye beépítésre került a nem kifejezetten akadálymentesítési célú pályázatokba is, hogy a különböző közszolgáltatásokat nyújtó szervek vezetői szembesüljenek azzal, hogy az ő ügyfélkörükben is vannak, lehetnek fogyatékos emberek. A fentiekén túl pedig minden lehetséges eszközzel küzdeni kell azért, hogy széles körben elterjedté váljon a mainstreaming szemlélete, vagyis az a felfogás, amely alapján az esélyegyenlőségi feladatok megoldása nem egyetlen szerv feladata, hanem természetes, hogy az ehhez kapcsolódó követelményeknek való megfelelés a saját területén mindenkinek a maga feladata és felelőssége.

Ugyancsak elengedhetetlen, hogy alapkövetelménnyé váljon az egyetemes tervezés módszere. Ennek lényege, hogy a használati tárgyaktól az épületeken át egészen a közszolgáltatásokig mindent úgy kell megtervezni, hogy az már a létrejöttékor, eleve megfeleljen az egyenlő esélyű hozzáférés követelményeinek, s hogy ezért ne kelljen – jelentős idő, energia és pénz ráfordításával – utólag akadálymentesíteni. A 2009. év legnagyobb fogyatékosügyi sikere kétségtelenül az, hogy – bő egy éves előkészítő munka után – az Országgyűlés 2009. november 9-i ülésén 359 igen szavazattal, ellenszavazat és tartózkodás nélkül fogadta el a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló 2009. évi CXXV. törvényt, amely szintén az Egyezményben foglalt teljesítése érdekében történt. A jelnyelvi törvény a siket, nagyothalló és siketvak emberek ún. nyelvi jogainak deklarálása mellett a hazánkban 6 éve működő ingyenes jelnyelvi tolmácsszolgáltatás jogi szabályozását is tartalmazza. Folyamatosan megjelenő pályázatok támogatják a kormányzati és önkormányzati intézmények akadálymentesítését, melynek köszönhetően évről évre több száz közszolgáltatás válik egyenlő eséllyel hozzáférhetővé. Európa jóléti államai, ahogy hazánk is igyekszik különböző intézkedésekkel, programokkal, törvényekkel, rendeletekkel elősegíteni a fogyatékosok esélyegyenlőségét. Hatalmas anyagi forrásokat bevonva, természetbeni és anyagi juttatásokat igyekeznek biztosítani a rászorulóknak. Különböző hivatalokat, szakértői bizottságokat állítottak fel, támogatják a fogyatékosok által alapított szervezeteket. Pozitív diszkriminációt alkalmaznak az oktatásban és a munkaerő piacon. Mindezek ellenére a statisztikák csúnyán rációznak az erőfeszítésekre. Ahelyett, hogy a fogyatékkal élők felfelé mobilitását mutatnának, megrekednek, sőt lecsúsznak, elszakadnak és kirekesztődnek a társadalomból.

a) egészségügyi és rehabilitációs ellátások elérhetősége, együttműködése;

A többi célcsoporthoz hasonlóan probléma az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés, különösen a szakrendelésekhez, megelőző szűrő vizsgálatokhoz, melyek csak a városokban érhetőek el. Erre vonatkozóan a falugondnoki szolgálat biztosít megoldást.

b) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége;

A települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége részben megtörtént az önkormányzatai hivatal részben akadálymentes a hivatalban mozgáskorlátozott mosdó áll rendelkezésre.

- c) közszolgáltatásokhoz, köznevelési intézményekhez, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége;

A közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége nagyrészt biztosított.

- d) munkahelyek akadálymentesítettsége;

A településen található munkahelyek az önkormányzati fenntartású munkahelyeket nem számítva nem akadálymentesek.

- e) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége;

A közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítése nem történt meg.

- f) fogyatékossgal élő személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékossgal élő személyek nappali intézménye, stb.);

A fogyatékos személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékosok nappali intézménye, stb.) a településen nem állnak rendelkezésre, azok elsősorban a megyeszékhelyen vehetők igénybe.

- g) előnyben részesítés (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások).

A pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) iránt igény nem merült fel a településen.

7.4. Fogyatékossgal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok a településen

A településen a csekély számú fogyatékossgal élő lakosok számára külön programok nincsenek, de például a könyvtár egész évben rendelkezésükre áll.

7.5 A fogyatékossgal élőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és a felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A fogyatékossgal élőket elsősorban a település akadálymentesítésének elmaradottságából adódó közlekedési nehézségek miatt leginkább az elmagányosodás veszélye fenyegetheti. Így az akadálymentesítés lehet a kiemelt megoldási lehetőség ezen problémára, amellyel az egész

közösséget célzó programok is elérhetővé tehetőek számukra, továbbá napi életvitelüket könnyebben bonyolíthatják.

7.6 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az elszigetelten élő, fogyatékkal élőknek vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőknek vagy fogyatékoszt ápoló családtagnak kapcsolatteremtésre, önszorgató csoportok szervezésére, a fórumokba való bekapcsolódásra kevés lehetősége van.	A kommunikáció színtere az internet világa, amely a felhasználók otthonába hozhatják a közösséget. Lehetőségek: közterületen térítésmentes WIFI szolgáltatás, képzések szervezése (db), olyan támogatások bevezetése, amely az internethez való hozzáférést segíti.
Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.	Fizikai környezetben található akadályok megszüntetése, információs és kommunikációs akadályok megszüntetése, lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program.
A pszichiátriai problémákkal küszködő, illetve a szenvedélybetegségben szenvedő (alkohol, drog,) emberek száma egyre nő.	Ellátásukban részt vevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése.
Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljuttatásuk (eljuttatásuk) terén.	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon

Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítások

beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
a lakosság rossz egészségi állapota	A lakosság általános egészségi állapotának javítása egészségtudatos életmód kialakításával
idegennyelv ismeretének és a jogosítványnak a hiánya	képzések szervezése
rossz minőségű járdák, utak	Járdák, utak felújítása
akadálymentesítés hiánya	középületek akadálymentesítése

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

- a) a 3-7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi, karitatív szervezeti szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (közfeladatot ellátó szervezetek, közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma);

Településen a civil szervezetek aktív tevékenységet folytatnak. A helyi lakosság nagy számban vesz részt a civil szervezetek programjain. Az Önkormányzat helyi rendeletben meghatározottak szerint pályázati úton támogatja a szervezeteket, azok rendezvényeit.

Jelentős civil szervezetek a településen:

Erzsébet Községért Alapítvány

Az önkormányzati döntések előkészítésébe bevonjuk a szervezeteket. A civil szervezetek függetlenségét elismerjük és tiszteletben tartjuk. Partneri viszonyt alakítottunk ki velük. Az együttműködésnek köszönhetően az önkormányzati rendezvényeken aktívan vesznek részt a szervezetek. Az egyházak részt vesznek pályázatainkon, a nagy felújításokat is anyagilag támogatjuk (világítás, külső homlokzat felújítás, bútorzat beszerzése stb.).

A civil szervezetek tevékenységükkel beintegrálják a különböző célcsoportokat a hétköznapi életbe, segítik mindennapjaikban.

Látható, hogy sokrétű a civil társadalom, a közfeladatok ellátásában 85 civil szervezet vesz részt:

- az oktatás-nevelés terén a közfeladatot ellátó szervezetek
- a közrendet, közbiztonságot támogató szervezetek
- az örökségvédelem, kulturális hagyományok ápolása, kultúra közvetítése terén tevékenykedő szervezetek
- a célcsoportok életfeltételeinek jobbítása érdekében humán, mentálhigiénés, szociális, rehabilitációs jellegű szolgáltatásokat nyújtó szervezetek
- egészségügyi szolgáltatásokban, főként az egészséges életmódot, sportolást támogató közszolgáltató szervezetek

A civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége lefedi a hátrányos helyzetű gyermekek oktatásának, tehetségfejlesztésének, rehabilitációjának támogatásától kezdve az időkorúak kulturálódásáig, a hagyományörzésen át a lakosság egészségi állapotának fejlesztéséig az alapvető közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális szolgáltatások, kultúra, művelődés, közrend, közbiztonság) ágazataiban lehetséges esélyegyenlőséget támogató szolgáltatások körét.

- b) helyi önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi, civil szektor és gazdasági szereplők közötti partnerség bemutatása;

Önkormányzatunk Együttműködési Megállapodás kötött a helyi Nemzetiségi Önkormányzattal (Német). Irodájuk az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal épületében működik. A megállapodás keretében az önkormányzat pénzügyi eszközökkel biztosítja a nemzetiségi önkormányzatok működési feltételeit, a nemzetiségek számára a településen elérhető közszolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférést, támogatja a nemzetiségek szellemi, épített- és tárgyi örökségük védelmét. Ezen felül önkormányzatunk különféle együttműködési megállapodásokat kötött a környező települések önkormányzataival (pl.: Kommunális eszközök használata).

- c) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség, társadalmi felzárkózást segítő közös programok bemutatása;

Pécsváradi /Zengővidék/ Többcélú Kistérséget alapító települések a döntésük alapján 2013. júniusát követően is a települési szociális idős, és gyermekjóléti feladatokat a kistérségi intézményeken keresztül látják el.

- d) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

Önkormányzatunk Együttműködési Megállapodás kötött a helyi Nemzetiségi Önkormányzattal (Német). Irodájuk az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal épületében működik. A megállapodás keretében az önkormányzat pénzügyi eszközökkel biztosítja a nemzetiségi önkormányzatok működési feltételeit, a nemzetiségek számára a településen elérhető közszolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférést, támogatja a nemzetiségek szellemi, épített- és tárgyi örökségük védelmét.

- e) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége;

A civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége lefedi a hátrányos helyzetű gyermekek oktatásának, tehetségfejlesztésének, rehabilitációjának támogatásától kezdve az időkorúak kulturálódásáig, a hagyományörzésen át a lakosság egészségi állapotának fejlesztéséig az alapvető közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális szolgáltatások, kultúra, művelődés, közrend, közbiztonság) ágazataiban lehetséges esélyegyenlőséget támogató szolgáltatások körét.

- f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

A piaci szereplők, kis és középvállalkozások, nagy vállalatok előzetes érdeklődés alapján fogékonyak lennének az esélyegyenlőség javításában, elsősorban a nők szülés utáni munkavállalásának elősegítésében, fogyatékos személyek alkalmazásában, diákok szünidei munka lehetőségében, de ez csak most kezd kiforrni. Önmagában az is nagy eredmény, hogy nem zárkoznak el a lehetőségtől, még ha ebben anyagi megfontolás is van, hiszen például a megváltozott munkaképességűek alkalmazása esetében különböző kedvezményeket kapnak.

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése.

HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

- a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek, stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a HEP elkészítésének folyamatába;

Az érintettek meghívása a képviselő testület ülésére. Szervezetek tájékoztatása, folyamatos kapcsolattartás elektronikus, írásos és személyes formában. Szakmai fórumok tartása az érintett szervezeteknek.

- b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása, valamint annak rögzítése, hogy működtet-e HEP Fórumot.

Véleményezési eljárás kialakításával folyamatos lakossági és szervezeti kontroll fenntartása. A lakosság és a szervezetek véleményének beépítése az eljárási folyamatokba.

- c) A képviselő-testületi döntést követően az elfogadott HEP dokumentumot, valamint a hiteles határozatot a települési önkormányzat a helyben szokásos módon közzé teszi, és megküldi a TEF esélyegyenlőségi mentora részére. A TEF az települései önkormányzatok HEP-jeit közzéteszi, honlapján megjelenti.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	<p>A szegénység megelőzése, hatásának mérséklése.</p> <p>Hátrányos helyzetek generációkon keresztüli átöröklődése.</p> <p>Lakossági adósságállomány újratemelődése.</p> <p>A roma népesség hátrányos helyzetének csökkentése</p> <p>Települési állampolgárok egészségügyi állapota rossz.</p> <p>A romákra vonatkozó adathiány.</p> <p>Romákkal szembeni diszkrimináció. Digitális írástudás hiánya.</p>	<p>Helyi foglalkoztatási eszközök alkalmazása.</p> <p>Szociális, gyermekjóléti, képzési szolgáltatások bővítése.</p> <p>Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata.</p> <p>Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.</p> <p>Komplex programok bevezetése.</p> <p>Szociális és egészségügyi szakemberek együttműködése.</p> <p>Kezdeményezés.</p> <p>Nyilvánosság erősítése.</p> <p>Szolgáltatások bővítése.</p>
Gyermekek	<p>Egységes fogalomrendszer hiánya. A köznevelési rendszer átalakítása.</p> <p>Veszélyeztetettségi tényezők kialakulásának megelőzése, hatásuk enyhítése.</p> <p>Települési demográfiai mutatók alapján csökken a gyermekek száma.</p> <p>Kérhető ellátásokról információhiány.</p>	<p>Rendszeres szakmai találkozók.</p> <p>Új módszerek, eljárások.</p> <p>Programok szervezése, szakemberek képzése.</p> <p>Feltöltöttségi, kihasználtsági mutatók vizsgálata.</p> <p>Szülők tájékoztatása.</p>
Idősek	<p>Magas az egyedül élők aránya.</p> <p>Morbidity statisztika adatai nem jók.</p> <p>Gyakran válnak áldozattá.</p> <p>Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége.</p>	<p>Szociális, közművelődési szolgáltatások bővítése.</p> <p>Szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások bővítése.</p> <p>Tájékoztatás és megelőzés,</p>

	Társadalmi sztereotípiák eloszlatása.	közbiztonság javító intézkedések. Generációs programok szervezése. Nyilvánosság eszközeinek bővítése.
Nők	Tartós munkanélküliség arányának csökkentése. gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas. a GYÁS, GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát. magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Képzési programok körének szélesítése. Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása. Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése. Önkormányzat gazdasági helyzetének figyelembevételével az ellátásköltségeinek átvállalása. Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. Zöldterületek, tervszerű felújítása.
Fogyatékkal élők	Az elszigeteltség hatásának enyhítése. Az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os. A pszichiátriai problémákkal küszködő, illetve a szenvedélybetegségben szenvedő (alkohol, drog,) emberek száma egyre nő. Az egészségügyi prevenciók szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk(eljuttatásuk) terén.	A kommunikáció színterének bővítése, elérhetővé tétele. Akadályok folyamatos, ütemezett megszüntetése. Ellátásukban résztvevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése. Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon
<i>Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás</i>	a lakosság rossz egészségi állapota; idegennyelv ismeretének és a jogosítványnak a hiánya; rossz minőségű járdák, utak; akadálymentesítés hiánya.	A lakosság általános egészségi állapotának javítása egészségtudatos életmód kialakításával; képzések szervezése; Járdák, utak felújítása; középületek akadálymentesítése.

Jövőképünk

Az Önkormányzat legfontosabb célja a településen élő állampolgárok jólétének biztosítása, életminőségének folyamatos javítása, olyan támogatói környezet működtetésével, amely

- erősíti a közösséghez és a lakóhelyhez kötődést, a lokálpatriotizmus, a társadalmi szolidaritást,

- kiemelt figyelmet, ha kell pozitív diszkriminációt alkalmaz a veszélyeztetett célcsoportok számára,
- tudatos és partnerségen alapuló intézkedései hatására a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózási esélyei, életminőségük és életük önálló irányításának lehetősége javul.

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

A 2022-es felülvizsgálat során a BM útmutató szerint módosult táblázat

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
	Intézkedés sorszáma	A helyzetelemzés következtetéseiben fellárt probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A cél összhangja más helyi stratégiai dokumentumokkal	A cél kapcsolódása országos szakmapolitikai stratégiákhoz	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés és felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága	Önkormányzatok közötti együttműködésben megvalósuló intézkedés esetében az együttműködés bemutatása
0. Településszintű probléma												
1	Egészség és aktivitás	A lakosság egészségi állapota jelentős mértékben meghatározza a gazdasági aktivitást	A lakosság általános egészségi állapotának javítása és életmód kialakításával.	Erzsébet Község Önkormányzata Kormányrendelet; Erzsébet közép és hosszú távú Gazdasági stratégia	Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)	Felmérés elkészítése Pályázatok felkutatása, programok és előadások szervezése, majd azok lebonyolítása	polgármester	2025.01.01	programok és azon résztvevő személyek száma	személyi és tárgyi feltételek biztosítása	egészségterv elkészítésére I folyamatos	Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő közös célként tűzi ki a megvalósítást.
2	Felnőttképzés	Az elhelyezkedést nehezíti az idegennyelv ismeretének és a jogositványnak a hiánya	Minél több idegen nyelvet beszélni munkavállaló legyen, illetve többféle kategóriás jogositvánnyal rendelkező,	Erzsébet Község Önkormányzata Kormányrendelet; Erzsébet közép és hosszú távú Gazdasági	Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia (2010-2021)	igényfelmérés, pályázati kiírások keresése, tanfolyamok szervezése, lebonyolítása	polgármester	2025.01.01	tanfolyamok és résztvevők száma	személyi és tárgyi feltételek biztosítása, pályázati források kihasználása	fenntartható	Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő közös célként tűzi ki a megvalósítást.

3	Járdák, utak felújítása	A településen a járdák és az utak elhasználódtak, felrepedeztek, az időjárás kikezdte őket. Szükséges lenne a felújításuk, mert így egyrészt balesetveszélyese, másrészt nehéz rajtuk közlekedni.	ezzel is növelve az elhelyezkedési esélyeket	stratégia Településarculati rendelet	MNTFS 2030	1. A szükséges felújítás nagyságának felmérése. 2. Pályázati források keresése és pályázatok elkészítése, benyújtása. 3. A megfelelő források rendelkezésre állásakor a felújítások megvalósítása.	polgármester	2025.01.01	Jobb minőségű utak és járdák, melyek megkönnyítik a közlekedést.	Ez a program csak pályázati forrásból valósítható meg.	Az önkormányzat által nem befolyásolható.	nincs
4	Középületek akadálymentesítése	A településen található középületek, közintézmények (polgármesteri hivatal, könyvtár, iskola, óvoda, buszmegálló, kultúrház) nem, vagy csak részben akadálymentesítettek, így akár a mozgáskorlátozott	Általános cél: A település akadálymentesítésével külső segítség nélkül élhetőbbé válnak az intézményein k a település, a lakosság részére. Rövidtávú cél:	stratégia Településfejlesztési koncepció	MNTFS 2030	1. Felmérni a szükséges munkát 2. Pályázatok felkutatása és benyújtása 3. Az akadálymentesítés gyakorlati megvalósítása a középületeken	polgármester	2025.01.01	Kidolgozza az önkormányzat azokat a célokat és módszereket ahol, és ahogy az akadálymentesítés formájában	A megvalósításához csak pénz szükséges, mégpedig pályázati forrás formájában	A fenntarthatóság már csak állagmegóvást jelent	nincs

1	<p>Nemzedékek közötti kapcsolat erősítése</p>	<p>A településen a nemzedékek közötti kapcsolat terén egyre nagyobb a távolság, szükséges lenne a generációk közötti kapcsolat erősítése.</p>	<p>A fiatal és az idős generáció közötti eltérő tudás hasznosítása önkéntes segítségnyújtáson keresztül.</p>	<p>Erzsébet Község Önkormányzata Szociális Rendelet, Erzsébet Közp- és hosszútávú Gazdasági Stratégia</p>	<p>„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)</p>	<p>Az idősebb korosztály tudásának (sütés, főzés, kerti munka, kulturális örökség), illetve a fiatalok tudásának (informatikai jártasság, ügyintézés, fizikai munka) cseréje, melyből mindkét korosztály hasznosítani tud anyagi ráfordítás nélkül.</p>	<p>polgármester</p>	<p>2025.01.01</p>	<p>A közösségi programok, együttműködések, együtlétek számának növekedése</p>	<p>Humán erőforrásra van szükség, koordinálni kell a kölcsönös együttműködést.</p>	<p>Az információ megfelelő áramlása.</p>	<p>Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő közös célként tűzi ki a megvalósítást.</p>
2	<p>Szakmai fórum létrehozása</p>	<p>A gyermekekkel foglalkozó szakemberek közötti együttműködés erősítése, szakmai találkozók szervezése szükséges.</p>	<p>A szakmai jelzőrendszer illetve az oktatási intézmények közötti szorosabb kommunikáció, együttműködés és létrehozása annak érdekében, hogy a gyermekeket érintő problémákra a lehető leggyorsabb és legmegfelelőbb</p>	<p>Erzsébet Község Önkormányzata Szociális Rendelet, Erzsébet Közp- és hosszútávú Gazdasági Stratégia</p>	<p>„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)</p>	<p>Szakmai kerekasztal létrehozása.</p>	<p>polgármester</p>	<p>2025.01.01</p>	<p>A jelzőrendszer hatékonyabb működése.</p>	<p>Az önkormányzat biztosítja a fórum létrehozásához szükséges szervezésére 1 fő önkormányzati alkalmazott biztosítása.</p>	<p>Szervezési folyamatok folyamatos fenntartása.</p>	<p>Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő közös célként tűzi ki a megvalósítást.</p>

			intézkedések szülessenek.																	
III. A nők esélyegyenlősége																				
1	Családi napközi létrehozása	A kisgyermekes illetve a gyermeküket egyedül nevelő nők gyermekének elhelyezése, a munkaerőpiachoz való rugalmas alkalmazkodás érdekében szükséges.	A rugalmas alkalmazkodással a nők munkaerőpiac elhelyezkedését elősegítsük.	Erzsébet Község Önkormányzata Szociális Rendelete, Erzsébet Közép- és hosszútávú Gazdasági Stratégia	„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)	Családi napközi létrehozása.	polgármester	2025.01.01.	7 éves bölcsődé létesült, 2022. februárjában átadtuk.	5-7 fővel működő családi napközi működési engedélyre.	Pályázat.	Állami normatíva, pályázatok.	Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő társulási formában valósítja meg.							
IV. Az idősek esélyegyenlősége																				
1	Nemzedékek közötti kapcsolat erősítése	A településen a nemzedékek közötti kapcsolat terén egyre nagyobb a távolság, szükséges lenne a generációk közötti kapcsolat erősítése.	A fiatal és az idős generáció közötti eltérő tudás hasznosítása önkéntes segítségnyújtáson keresztül.	Erzsébet Község Önkormányzata Szociális Rendelete, Erzsébet Közép- és hosszútávú Gazdasági Stratégia	Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)	Az idősebb korosztály tudásának (sütés, főzés, kerti munka, kulturális örökség), illetve a fiatalok tudásának (informatikai jártasság, ügyintézés, fizikai munka) cseréje, melyből mindkét korosztály hasznosítani tud anyagi ráfordítás nélkül.	polgármester	2025.01.01.	A közösségi programok, együttműködések, számának növekedése	Humán erőforrásra van szükség, a koordinálni kell a kölcsönös együttműködést.	Az információ megfelelő áramlása.	Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő közös célként tűzi ki a megvalósítást.								
2	A nyári betörések megelőzése	A kisebb településeken az egyedül élő	Csökkenteni kívánjuk az idősök	Erzsébet Község Önkormányzata	Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-	Önkéntes járórszolgálat létrehozása.	polgármester	2025.01.01.	A betörések számát 0-ra csökkentjük	A humán: az önkéntes munka, a	Az önkormányzat	Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő közös célként tűzi ki								

	időskorúak kiszolgáltatottá válhatnak, nagyobb eséllyel válnak betörések áldozatává.	kiszolgáltatott ságát és a betörések számát.	ti Szociális Rendelete, Erzsébet Közép- és hosszútávú Gazdasági Stratégia	2024)			penzügyi: az önkormányzat a technikai autót.	olyamatosan biztosítja a pénzügyi feltételeket.	a megvalósítást.	
V. A fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlősége										
1	A közterületek és a járdák akadálymentesség szempontjából nem megfelelőek, a mozgássérültek illetve mozgásában korlátozott személyek számára az ezen való közlekedés nehezen megoldható.	A mozgássérültek, illetve mozgásában korlátozott személyek számára a közlekedés zavartalan biztosítása.	Erzsébeti Községi Önkormányzati Szociális Rendelete, Erzsébet Közép- és hosszútávú Gazdasági Stratégia	Országos Fogyatékossgügyi Program (2015-2025)	Közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítése.	polgármester	2025.01.01.	Közösségi közlekedés, járdák, parkok 100 %-os akadálymentesítése.	Karbantartás, pályázatok.	Erzsébet, Kátoly, Kékesd és Szellő közös célként tűzi ki a megvalósítást.

3. Megvalósítás

3.1 A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására **Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot** hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

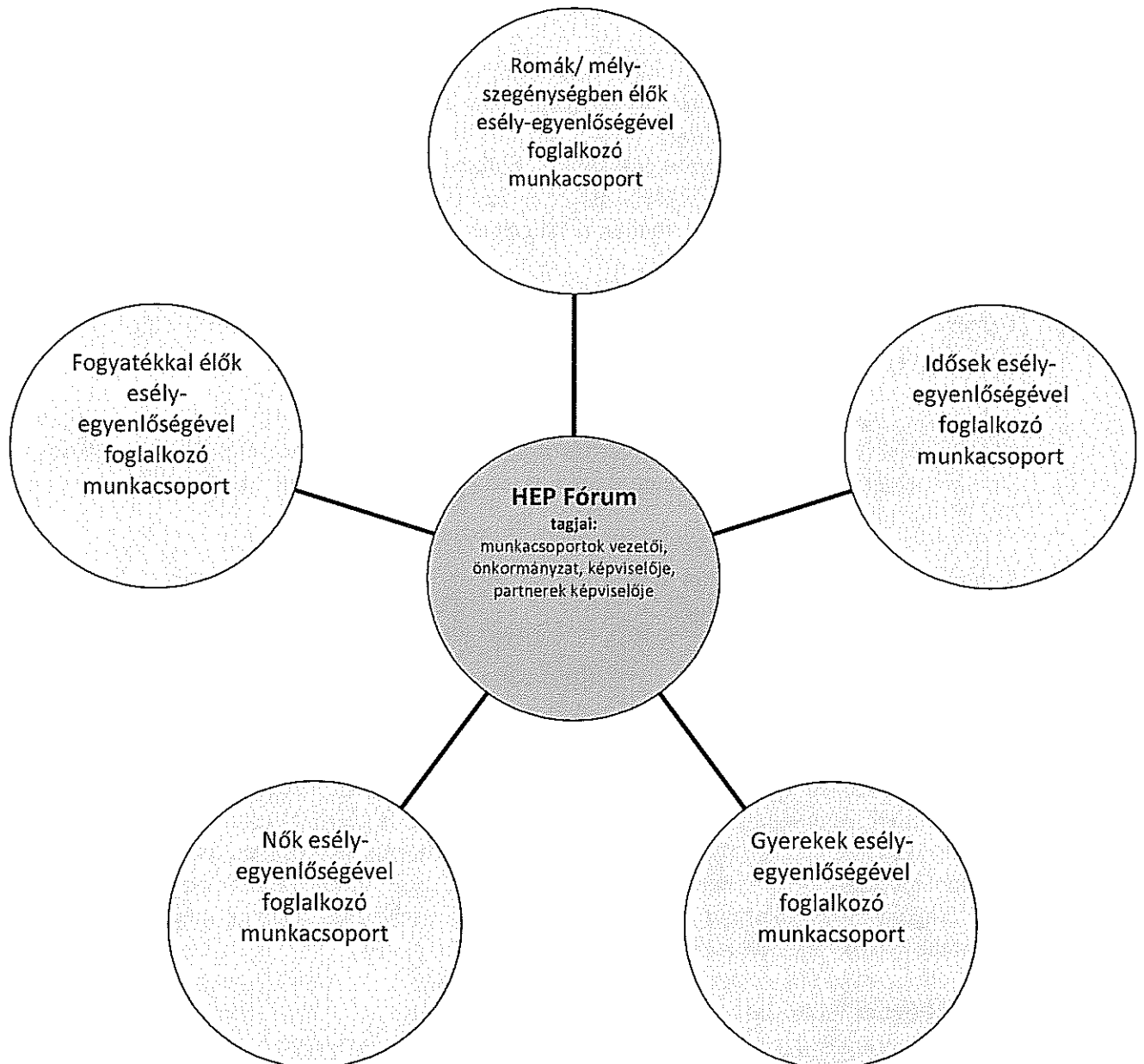
3.2 A megvalósítás folyamata

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet. HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, a HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,

- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább két évente, a felülvizsgálatok és az új HEP elfogadása előtt, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül.

A HEP Fórumok javasolt összetétele:

Tagok

- a település polgármestere,
- a település/közös önkormányzatok jegyzője,
- helyi nemzeti önkormányzatok vezetői,
- beavatkozási területekhez kapcsolódó önkormányzati bizottságok képviselői,
- helyi/térségi releváns közszolgáltató intézmények képviselői,
- meghatározó helyi/térségi gazdasági szereplők, munkáltatók képviselői,
- 2 000 fő lakosság szám feletti települések esetében a Szociálpolitikai Kerekasztal képviselői,
- helyi jelzőrendszeri felelős,
- a településen működő - a HEP célcsoportjai kapcsán érintett - civil szervezetek és egyházak képviselői,
- A HEP intézkedési tervében szereplő intézkedések végrehajtásáért felelős intézmények, szervezetek képviselői,
- a település HEP referense,
- a rendvédelmi és közbiztonsági szervezetek képviselői,
- egyéb tagok (pl. tapasztalati szakértőként valamely célcsoportban érintett személy, vagy a településen aktív szerepet vállaló személyek).

Állandó meghívottak

- a település képviselő-testületének tagjai,
- az illetékes esélyegyenlőségi mentor,
- tankerületi központ képviselője,
- környező települések önkormányzati szereplői,
- járási jelzőrendszeri tanácsadó,
- egyéb meghívottak (járási hivatalok beavatkozási területekhez és célcsoportokhoz kapcsolódó szervezeti egységeinek képviselői, térségi felzárkózási programok képviselői).

3.3 Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

3.4 Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

3.5 Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a polgármester felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum bevonásával és támogatásával végzi. Így
  - o Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
  - o Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
  - o Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
  - o Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelőségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-et, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

3.6 Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a **kétévente előírt** – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - **felülvizsgálat** során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a **HEP Fórum megvitatja a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát** annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. Erzsébet község Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Erzsébet község képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és a 41/2022. (VII.07.) számú határozatával elfogadta.

Csatolt melléklet:

- képviselő testület elfogadó határozatának kivonata

Erzsébet, 2022. július 7.

Horváth János
polgármester
Erzsébet Község Önkormányzat